

Oznámení č.	Obsah	Strana
	I <i>Usnesení, doporučení a stanoviska</i>	
	STANOVISKA	
	Evropský hospodářský a sociální výbor	
	461. plenární zasedání ve dnech 17.–18. března 2010	
2010/C 354/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Plán pro dosažení rovného postavení žen a mužů (2006–2010) a strategie monitorování	1
2010/C 354/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Osoby se zdravotním postižením – postupné zvyšování zaměstnanosti a přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením v EU. Lisabonská strategie na období po roce 2010 (průzkumné stanovisko)	8
2010/C 354/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Integrace přistěhovalých pracovníků (průzkumné stanovisko)	16
2010/C 354/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Evropská politika dopravy v rámci Lisabonské strategie po roce 2010 a strategie udržitelného rozvoje (průzkumné stanovisko)	23
2010/C 354/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Průmyslové změny a vyhlídky v sektoru dvoukolových motorových vozidel v Evropě (stanovisko z vlastní iniciativy)	30
2010/C 354/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru – Reforma společné zemědělské politiky v roce 2013 (stanovisko z vlastní iniciativy)	35

<u>Oznámení č.</u>	Obsah (pokračování)	Strana
2010/C 354/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Za nové řízení mezinárodních organizací	43
2010/C 354/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Dopravní politika na západním Balkáně	50
2010/C 354/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Organizace občanské společnosti a předsednictví Rady EU (stanovisko z vlastní iniciativy)	56
2010/C 354/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Provádění Lisabonské smlouvy – participativní demokracie a evropská občanská iniciativa (článek 11) (stanovisko z vlastní iniciativy)	59

III Přípravné akty

Evropský hospodářský a sociální výbor

461. plenární zasedání ve dnech 17.–18. března 2010

2010/C 354/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví dlouhodobý plán pro severní populaci štikozubce obecného a lov této populace KOM(2009) 122 v konečném znění – 2009/0039 (CNS)	66
2010/C 354/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví systém kontroly a vynucování platný v oblasti vymezené Úmluvou o budoucí multilaterální spolupráci při rybolovu v severovýchodním Atlantiku KOM(2009) 151 v konečném znění – 2009/0051 (CNS)	67
2010/C 354/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví víceletý plán pro západní populaci kranase obecného a lov této populace KOM(2009) 189 v konečném znění – 2009/0057 (CNS)	68
2010/C 354/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví dlouhodobý plán pro populaci sardele obecné v Biskajském zálivu a lov této populace KOM(2009) 399 v konečném znění – 2009/0112 (CNS)	69
2010/C 354/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o vytvoření programu dokumentace úlovků tuňáka obecného (<i>Thunnus thynnus</i>) a o změně nařízení (ES) č. 1984/2003 KOM(2009) 406 v konečném znění – 2009/0116 (CNS)	70

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

461. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 17.–18. BŘEZNA 2010

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Plán pro dosažení rovného postavení žen a mužů (2006–2010) a strategie monitorování

(2010/C 354/01)

Zpravodajka: **paní GONZÁLEZ DE TXABARRI ETXANIZ**

V dopise ze dne 25. září 2009 požádala místopředsedkyně Evropské komise Margot WALLSTRÖMOVÁ, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, Evropský hospodářský a sociální výbor, aby vypracoval průzkumné stanovisko k tématu

Plán pro dosažení rovného postavení žen a mužů (2006–2010) a strategie monitorování.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 23. února 2010.

Na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 17. března 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 137 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Doporučení

1.1 Rovné postavení žen a mužů je kromě toho, že je cílem samo o sobě, jednou z podmínek pro dosažení cílů EU, k nimž patří rozvoj, zaměstnanost a sociální soudržnost.

1.2 Přezkum Plánu pro rovnost v polovině období se provádí v kontextu ekonomické krize. Je nutné sledovat dopad a následky krize na ženy a muže vzhledem k jejich rozdílnému postavení ve společnosti.

1.3 Rovnost musí být součástí všech politik, zejména sociálních politik a politiky zaměstnanosti, a je třeba pokračovat v úsilí, jehož cílem je odstranit překážky, které brání plnému a rovnému zapojení žen a mužů na trhu práce.

1.4 S cílem zajistit a zvýšit finanční nezávislost žen je nutné zlepšit kvalitu a počet pracovních míst pro ženy, a to včetně podpory pro ženy samostatně výdělečně činné, bojovat proti nebezpečí zranitelnosti, jíž jsou takto ženy vystaveny, jakož

i podporovat spravedlivé rozdělení zodpovědnosti v rodině a v domácnosti.

1.5 Nerovné platové podmínky mají strukturální původ: podcenění schopností tradičně považovaných za „ženské“, pracovní a odvětvovou segregaci, nestálá pracovní místa, přerušování pracovní kariéry apod. Účinným nástrojem boje proti nerovným platovým podmínkám jsou legislativa a kolektivní úmluvy, přičemž je nutné zapojení všech hospodářských a sociálních subjektů.

1.6 Větší zastoupení žen v podnikatelské oblasti a politických aktivitách podporuje rovnost, ekonomickou nezávislost žen, překonání genderových stereotypů a rolí žen v rozhodovacích procesech.

1.7 Ženy se mohou snadno dostat do situace sociálního vyloučení a chudoby. Individualizace sociálních práv, zaručený minimální příjem, započtení období přerušování pracovní činnosti či snížení pracovního úvazku z rodinných důvodů jsou opatřeními, která zlepšují sociální ochranu a snižují nebezpečí chudoby obyvatelstva.

1.8 Soulad profesního a rodinného života je zásadní pro dosažení rovnosti a zlepšení zaměstnanosti žen: kvalitní veřejné sociální služby a zlepšení stávajících předpisů týkajících se mateřské, otcovské a rodičovské dovolené. Je třeba pokročit ve společné zodpovědnosti všech sociálních aktérů při vyváženém rozdělování povinností v domácnosti a péči o rodinu.

1.9 EHSV považuje za nezbytné podporovat vyvážené zastoupení žen v rozhodovacích procesech, k tomu se musí členské státy silněji zavázat stanovením jasných cílů a účinných opatření (pozitivní činnosti, plány pro dosažení rovnosti apod.).

1.10 Vzhledem k přetrvávajícímu genderovému násilí a obchodování s lidmi EHSV považuje za nutné zajistit vymáhání současné legislativy a vypracovat národní akční plány, které budou koordinovány jednotnou evropskou strategií, a zvýšit počet specifických programů.

1.11 EHSV se domnívá, že za účelem boje proti sexistickým stereotypům je nutné vzdělávat společnost a utvářet ji v nesexistických modelech, nabízet odbornou přípravu mužům i ženám, posilovat přítomnost žen ve vědeckých a technologických studiích, zlepšit uznání tradičně „ženských“ povolání a zamezit používání sexistických stereotypů v médiích.

1.12 Vnější politiky a politiky rozvoje EU je třeba využít k podpoře práv žen na mezinárodní úrovni prostřednictvím zlepšení kvalifikace žen a jejich schopností.

1.13 EHSV považuje za nutné plně integrovat genderovou analýzu jako průřezové téma do všech oblastí činnosti Komise a uplatnit ji v rozpočtech na evropské a vnitrostátní úrovni. Za tímto účelem jsou zapotřebí pracovní síly specializované na rovnost a genderově specifikované ukazatele, které umožní znázornit situaci mezi ženami a muži a vyhodnotit, do jaké míry již byl plán pro rovné postavení žen a mužů naplněn.

1.14 V nové strategii pro rovnost od roku 2010 nesmějí být cíle pouhými doporučeními Komise členskými státům, nýbrž závaznými směrnici s měřitelnými cíli. Za tímto účelem je nutné rozsáhlejší politické působení na všech úrovních. Instrukce Evropské unie musí jít příkladem a zvážit proaktivní zhodnocení vykonané práce a posouzení dopadů provádění.

2. Obecné připomínky

2.1 Plán pro dosažení rovného postavení žen a mužů 2006–2010 je závazkem Evropské komise postoupit v dosahování rovnosti ve spolupráci s členskými státy. EHSV provádí na návrh Komise hodnocení plánu, zkoumá dopady

přijatých opatření a míru jejich provádění a předkládá návrhy činnosti s ohledem na novou strategii od roku 2010.

2.2 EHSV uznává dlouhodobý závazek EU v oblasti rovnosti: v Římské smlouvě z roku 1957, která obsahuje zásadu rovných platových podmínek, v Amsterodamské smlouvě z roku 1997, která dvojitým způsobem kombinuje průřezový přístup se specifickými opatřeními, a v Lisabonské smlouvě, která obsahuje výslovný závazek k odstranění nerovnosti a podporu rovnosti.

2.3 Na mezinárodní úrovni přistoupila EU k Akční platformě z Pekingu, k cílům tisíciletí, jakož i k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen, čímž se stalo téma žen jedním z hlavních témat lidských práv.

2.4 Navzdory těmto rozsáhlým právním předpisům nebylo dosaženo stanovených cílů a existují nadále rozdíly v postavení žen a mužů. V žádné z šesti prioritních oblastí politické činnosti plánu pro dosažení rovnosti 2006–2010 nebylo dosaženo podstatného pokroku. Je proto třeba se ptát, zda k tomu je skutečná politická vůle. Integrace zásady genderové rovnosti, která je klíčovým faktorem pro konkurenceschopnost a růst, musí být prioritou nové akční strategie EU 2020.

2.5 Přezkum plánu pro dosažení rovnosti 2006–2010 se provádí v kontextu ekonomické krize a je nutné analyzovat dopady této krize na ženy vzhledem k rozdílnému postavení, jež mají na trhu práce a v oblasti veřejných sociálních výloh, zejména na sociální služby, které se nejvíce dotýkají žen.

2.6 Krize postihla v první řadě zaměstnání, která tradičně vykonávají muži (stavebnictví, doprava, průmysl), a teprve v druhé řadě zasáhla odvětví s vyšší přítomností žen (bankovní služby, obchod atd.). V mnoha případech jsou tedy rodinné příjmy omezeny pouze na plat žen, který je obvykle nižší než plat mužů, protože jsou z velké většiny zaměstnány v odvětví služeb, mají smlouvy na částečný úvazek, na dobu určitou, nebo pracují ve stínové ekonomice. To vše zároveň negativně ovlivňuje národní hospodářství, neboť spotřeba soukromých osob klesá, což brzdí hospodářské zotavení.

2.7 Krize také ovlivňuje sociální politiky, dávky v nezaměstnanosti jsou pro ženy v souvislosti s jejich často nevýhodným postavením na trhu práce nižší, a to jak v jejich výši, tak v délce vyplácení. Kromě toho omezují základní veřejné služby, k nimž patří zdravotnictví, školství, a sociální služby, svoji nabídku v době, kdy je rodiny, a zejména ženy, nejvíce potřebují. Jelikož se jedná o oblasti, které zaměstnávají nadprůměrně mnoho žen, bude to mít opět negativní dopad na zaměstnanost žen.

2.8 Opatření pro boj s krizí nemohou být genderově neutrální, a pokud to bude nutné, budou přijímané politiky hospodářské obnovy a současné programy strukturálních fondů muset zohlednit rozdílné společenské postavení žen a mužů.

2.9 Rovnost musí být prioritou, a to nejen s ohledem na zvládání současné krize a následnou obnovu, nýbrž také s ohledem na demografické výzvy a ekonomické výzvy, které ovlivňují evropský sociální model a mají dopad na ženy a jejich ekonomickou nezávislost.

3. Konkrétní připomínky – část I: Prioritní oblasti pro činnost na podporu rovnosti mužů a žen

V plánu pro dosažení rovného postavení žen a mužů na období 2006–2010 jsou stanoveny závazky a činnosti, které jsou považovány za nutné pro pokrok na cestě k dosažení rovnosti a odstranění nerovností.

První část plánu obsahuje šest prioritních oblastí činnosti a jejich příslušné ukazatele:

1. dosažení stejné ekonomické nezávislosti pro ženy a muže;
2. sladění soukromého a profesního života;
3. stejné zastoupení žen a mužů v rozhodovacích procesech;
4. odstraňování všech forem násilí, jehož obětí jsou ženy;
5. odstraňování sexistických stereotypů;
6. podpora rovného postavení žen a mužů v zahraniční a rozvojové politice.

Druhá část je věnována zlepšení správy.

3.1 Dosažení stejné ekonomické nezávislosti pro ženy a muže

3.1.1 Dosažení cílů zaměstnanosti Lisabonské strategie

3.1.1.1 Ještě mnoho států nespĺňuje cíl Lisabonské strategie 60 % zaměstnanosti žen. Zaměstnanost mužů dosahuje 70,9 %, zaměstnanost žen je pouze 58,8 % ⁽¹⁾, z žen starších 55 let pracuje pouze 36,8 %, u mužů stejné věkové kategorie je to 55 %. Ženy jsou více zasaženy nezaměstnaností, ale tento rozdíl s postupem krize snižuje (9,8 % nezaměstnaných žen oproti 9,6 % mužů).

⁽¹⁾ Zdroj: Eurostat (EFT), zaměstnanost k datu 2/2009 a nezaměstnanost k datu 9/2009.

3.1.1.2 Kromě kvantity je také nutné zlepšit kvalitu zaměstnání žen, protože jsou převážně zaměstnány v odvětvích s nízkými platy a na místech s vyšším rizikem nestability. Práce na částečný úvazek je vykonávána převážně ženami (31,5 % žen oproti 8,3 % mužů) a 14,3 % zaměstnaných žen má pracovní smlouvu na dobu určitou. Naopak v případě matek se míra zaměstnanosti snižuje o více než deset bodů, což je odrazem nerovného rozdělení odpovědnosti v rodinách a chabé infrastruktury v oblasti péče.

3.1.1.3 EHSV doporučuje přezkoumat souhrnně míru nezaměstnanosti a míru nečinnosti žen z rodinných důvodů ⁽²⁾. Jelikož se ženy starají o rodinu, nespĺňují v mnoha případech požadavky pro to, aby mohly být považovány za nezaměstnané, a jejich nečinnost figuruje jako skrytá nezaměstnanost.

3.1.1.4 Je nutné uplatnit víceodvětvový přístup, který umožní doplnit politiky zaměstnanosti sociálními a vzdělávacími opatřeními, doporučuje se vzdělání, které odstraní stereotypy v zaměstnávání, a kvalitní veřejné sociální služby, které zajistí pomoc osobám na pomoci závislým, a kampaně za účelem upozornění na rozdělení domácích prací mezi ženami a muži.

3.1.1.5 Komise musí zahrnout rovnost do všech svých programů a ve svých programech ji podporovat (jako je tomu u programu PROGRESS). Strukturální fondy jsou jedinečným rámcem, umožňují stanovit míru plnění členskými státy, provádět roční hodnocení genderového dopadu uvedených opatření v jednotlivých státech, a dokonce umožňují stanovit příslušná opatření a sankce pro ty, kdo nezajistí práci pro ženy z hlediska kvality i kvantity.

3.1.2 Odstranění mzdových rozdílů mezi ženami a muži

3.1.2.1 Pro dosažení rovného postavení je nutné zajistit stejný plat; navzdory legislativnímu pokroku je však rozdíl v platech žen a mužů 17,4 % a u žen starších 50 let až 30 %.

3.1.2.2 Nerovnost v odměňování má strukturální původ: segregace v málo ohodnocených hospodářských odvětvích a špatně placených povoláních, větší zaměstnávání ve stínové ekonomice a za obtížných pracovních podmínek, přerušení nebo omezení profesní činnosti z rodinných důvodů. Tyto prvky se negativně odrážejí na výši odměn.

3.1.2.3 EHSV ⁽³⁾ doporučuje, aby každý členský stát přezkoumal předpisy týkající se smluvních a platových podmínek s cílem zamezit přímé a nepřímé diskriminaci žen.

⁽²⁾ Míra nečinnosti z rodinných důvodů (děti a závislé osoby) je u žen ve věku od 25 do 54 let 25,1 % a u mužů pouze 2,4 %, z jiných rodinných důvodů je nečinnost u žen 19,2 % a u mužů 2,9 % (zdroj: EFT, Eurostat, 2008).

⁽³⁾ Úř. věst. C 211, 19.8.2008, s. 54.

3.1.2.4 Právní předpisy musí stanovovat kontrolní mechanismy pro zjištění diskriminace z genderových důvodů a podporovat transparentní systémy odborné klasifikace, které zajistí, aby kvalifikace, zkušenosti a potenciál byly stejně finančně ohodnoceny u všech zaměstnanců.

3.1.2.5 Kolektivní vyjednávání je vhodným nástrojem pro zavádění genderově neutrálních hodnocení pracovních míst, studijního volna pro další vzdělávání žen, dočasného uvolnění z pracovního poměru a dovolené z rodinných důvodů, flexibilní pracovní doby atd., aby byly sníženy platové rozdíly.

3.1.3 Podnikatelky

3.1.3.1 I když jsou ženy vysoce kvalifikované, ve vedoucích pozicích v podnicích jsou pořád ještě v menšině. Komise podpořila rovnost v rámci sociální odpovědnosti podniků, rozšířila státní podporu pro nové podniky založené ženami (nařízení (ES) č. 800/2008) a podpořila také síť žen-podnikatelek. Tato síť by měla být tvořena vládami a veřejnými institucemi a také příslušnými organizacemi občanské společnosti za účelem výměny zkušeností a osvědčených postupů.

3.1.3.2 Doporučuje se provádět doporučení akčního plánu EU na podporu podnikání za účelem zvýšení počtu podniků založených ženami prostřednictvím opatření, k nimž patří lepší přístup k financování a úvěrům, rozvoj organizačních a poradenských podnikatelských sítí, vhodná odborná příprava a rekvalifikace, podpora osvědčených postupů atd.

3.1.4 Rovné postavení žen a mužů v oblasti sociální ochrany a v boji proti chudobě

3.1.4.1 Ženy jsou ohroženy zejména sociálním vyloučením a chudobou. Rozdílné postavení na trhu práce a závislost žen na systémech sociální ochrany jsou prvky, které přispívají k této situaci.

3.1.4.2 Je třeba harmonizovat podmínky přístupu k sociální ochraně pro ženy a muže. Snížení pracovního úvazku z rodinných důvodů, mateřská či rodičovská dovolená za účelem péče, zaměstnání na částečný nebo dočasný úvazek, segregace či platová diskriminace jsou prvky, jež snižují výši a délku vyplácení budoucích sociálních dávek, které ženy získají, zejména dávky v nezaměstnanosti a důchod. Za účelem částečného zmírnění dopadů této situace nerovnosti je mimo jiné nezbytné, aby období věnované neplacené práci jakož i období sníženého pracovního úvazku a přerušení činnosti z rodinných důvodů bylo uznáno jako období příspěvků v plné výši.

3.1.4.3 Veřejný systém sociální ochrany musí zaručit důstojný minimální příjem snižující ohrožení chudobou, a zejména zohlednit staré ženy, vdovy pobírající odvozený důchod a rodiny matek samoživitelek.

3.1.4.4 Zvláštní pozornost vyžadují soukromé důchodové systémy zavedené v některých státech, neboť podmínky pro budoucí důchody se stanovují na základě individuálních příjmů a naděje dožití, což znevýhodňuje zejména ženy.

3.1.4.5 Rok 2010 je Evropským rokem boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení a proběhne ve stejné době jako závěr Lisabonské strategie a zavádění otevřené metody koordinace. Nová strategie EU 2020 má stanovit konkrétní cíle a účinnější krátkodobá a dlouhodobá opatření pro boj s chudobou, zejména žen.

3.1.5 Genderový rozměr v oblasti zdravotnictví

3.1.5.1 EHSV považuje za nutnou novou strategii v oblasti zdravotnictví, která do této oblasti zahrne rozdílné potřeby mužů a žen, i když konstatuje, že se v tomto směru žádné kroky nechystají. Za tímto účelem je nutné pokročit ve výzkumu zdraví žen a onemocnění, která je postihují.

3.1.5.2 Stárnutí obyvatelstva a účast žen na trhu práce zvýší v budoucnu poptávku po dlouhodobých pečovatelských službách. Členské státy musí zaručit kvalitní veřejné zdravotnické a sociální služby, neboť nedostatečné služby mají negativní dopad zejména na ženy, neboť jsou to ony, kdo převážně vykonávají pečovatelské práce.

3.1.6 Boj proti mnohonásobné diskriminaci, zejména přistěhovalkyň nebo žen z etnických menšin

3.1.6.1 EHSV znovu poukazuje na nutnost začlenit genderovou perspektivu do oblasti přistěhovalectví a azylu. Přistěhovalkyně a ženy z etnických menšin musí být předmětem zvýšené pozornosti, neboť jsou ve větší míře vystaveny nerovnému zacházení a jsou zranitelnější, zejména v období ekonomické krize⁽⁴⁾.

3.1.6.2 Feminizace migrace má přímou souvislost s poptávkou po pracovní síle v oblasti domácích a pečovatelských prací, což je způsobeno zejména nedostatečnou sociální strukturou. Velký počet přistěhovalkyň pracuje v těchto odvětvích, které charakterizuje neformálnost a nestabilita. Je nutné „profesionalizovat“ a regularizovat toto zaměstnání, jakož i podporovat odbornou kvalifikaci za účelem zlepšení pracovní integrace přistěhovalkyň.

3.2 Sladění profesního, soukromého a rodinného života

3.2.1 V oblasti zaměstnanosti žen bylo dosaženo cílů Lisabonské strategie navzdory neplnění barcelonských cílů ohledně zařízení péče o děti (33 % plnění u dětí do 3 let a 90 % plnění u dětí mezi 3 a 6 lety). Musí existovat infrastruktura pečovatelských služeb s dostatečným počtem míst a flexibilní nabídkou, která zaručí osobní a kvalitní přístup; infrastruktura fungující i mimo pracovní dobu, v období prázdnin, jídelny, centra

⁽⁴⁾ Viz stanoviska zveřejněná zde: Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 19 a Úř. věst. C 27, 3.2.2009, s. 95.

specializovaná na různou míru potřeby péče... Investice do sociálních služeb mají nejen pozitivní dopad na ekonomiku a zaměstnanost, nýbrž také vysoký sociální užitek.

3.2.2 Péče o děti a závislé osoby vyžaduje flexibilní pracovní dobu, je nutné reorganizovat pracovní dobu a přizpůsobit ji rodinným a pracovním požadavkům, což musí být ve stejné míře přístupné pro ženy a muže.

3.2.3 Velká část žen využívá práce na částečný úvazek jako opatření pro sladění rodiny a práce, což je částečně způsobeno nedostatečnou pečovatelskou infrastrukturou. Feminizace práce na částečný úvazek není způsobena pouze rodinnými důvody, ale v mnoha případech je práce na částečný úvazek jedinou možností, jak vůbec ženy mohou získat práci⁽⁵⁾.

3.2.4 V oblasti dovolených je nutné, aby platila stejná individuální práva pro ženy a muže, a to nezávisle na druhu smlouvy (osoby samostatně výdělečně činné, na dobu určitou, na dobu neurčitou, ...). V tomto smyslu EHSV hodnotí pozitivně dohodu dosaženou mezi EKOS, BusinessEurope, CEEP a UEAPME o prodloužení rodičovské dovolené⁽⁶⁾, i když považuje za nutné pokračovat až do dosažení úplné rovnosti. EHSV vítá iniciativu Komise na zlepšení ochrany zaměstnankyň, které jsou těhotné, právě porodily nebo kojí, a souhlasí s tím, že je třeba zaručit mateřskou dovolenou o minimální délce 18 týdnů⁽⁷⁾.

3.2.5 Je třeba se jasně zasadit o společnou zodpovědnost všech sociálních partnerů při vyváženém rozdělování povinností v domácnosti a při péči o rodinu, které převážně vykonávají ženy, což umožní využít lidský potenciál v jeho celku. Je třeba kampaň týkající se dělby domácích a pečovatelských prací, neboť z toho pramení nerovnost, a také přehodnotit tento druh prací.

3.3 Podpora rovné účasti žen a mužů na rozhodovacím procesu

3.3.1 Je třeba silnějšího závazku pro dosažení rovnosti mezi ženami a muži při přijímání rozhodnutí⁽⁸⁾ v oblasti ekonomiky, politiky, vědy a techniky. Situace žen se v posledních letech

téměř nezměnila. Z tohoto důvodu je nutné stanovit jasné cíle a lhůty pro jejich dosažení a vytvořit specifické politiky a účinná opatření (pozitivní akce, plány rovnosti, specifická příprava, kvóty účasti, kampaně na zvýšení povědomí apod.).

3.3.2 Rovné postavení žen a mužů v politice musí být nosným pilířem budování Evropy. Ve volbách v červnu 2009 byl podíl žen v Evropském parlamentu 35 % a v Komisi je 10 žen oproti 17 mužům. V národních parlamentech je podíl žen 24 % a v národních vládách jsou ministerské posty obsazeny ženami z 25 %⁽⁹⁾. V EHSV je v současné době 23,6 % členek oproti 76,4 % členů, na řídicích místech (ředitelé, zástupci ředitelů, zástupci generálního tajemníka) ženy tvoří pouze 16,7 % oproti 83,3 % mužů. Rovné zastoupení žen a mužů musí být klíčovou prioritou pro dosažení rovnosti na všech úrovních.

3.3.3 Pokroky dosažené v oblasti výzkumu veřejného sektoru jsou velmi skromné (39 % jsou ženy) a v oblasti hospodářství a financí nedochází téměř k žádným změnám (ženy nejsou ve vedení centrálních bank a v jejich radách tvoří 17 % členů, ve správních radách velkých podniků tvoří ani 3 % členů).

3.4 Vymýcení genderového násilí a obchodování s lidmi

3.4.1 Násilí páchané na ženách a dívkách je i nadále velmi závažným problémem. Jedná se o celosvětový a systémový fenomén, který se vyskytuje v nejrůznějších formách a projevech. EHSV sdílí obavy Komise týkající se počtu žen, které jsou obětí násilí, rozsahu obchodování s ženami a prostituce, zejména mezi přistěhovalkyněmi, a trestných činů, které jsou stále ještě páchany pod rouškou tradic a náboženství⁽¹⁰⁾.

3.4.2 Je nutné uplatňovat příslušná sociální, ekonomická a právní opatření za účelem omezení a odstranění situací, které podporují násilí páchané na ženách, k nimž patří materiální nedostatek, ekonomická závislost, nízká úroveň vzdělání, přetrvávání sexistických stereotypů, problémy v přístupu na trh práce apod.

3.4.3 Zvláštní pozornost vyžadují přistěhovalkyně, které jsou na základě své izolace od sociálního okolí nebo z důvodu nelegálního postavení zranitelnější. Jazyk, sociálně kulturní rozdíly či neznalost stávajících struktur pomoci jim mnohdy znemožňuje požádat o pomoc, stanou-li se obětí domácího násilí. Tato situace je ještě horší pro ženy bez povolení k pobytu, pro něž je třeba vytvořit specifická opatření vedoucí k odstranění překážek a zaručení jejich práv.

⁽⁵⁾ V roce 2008 pracovalo v EU 31,5 % zaměstnaných žen na částečný úvazek oproti 8,3 % mužů. 27,5 % žen pracujících na částečný úvazek takto pracovalo z důvodu péče (o dítě či závislou osobu) a 29,2 % proto, že nenašly práci na plný úvazek (oproti 3,3 %, resp. 22,7 % mužů). Zdroj: EFT, Eurostat.

⁽⁶⁾ Rodičovská dovolená se prodlužuje ze 3 na 4 měsíce, přičemž jeden z nich je nepřenositelný na otce; mohou jí využít všichni zaměstnanci nezávisle na druhu pracovní smlouvy.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 277, 17.11.2009, s. 102.

⁽⁸⁾ Před 10 lety, na konferenci s názvem Ženy a muži ve vedoucích pozicích, která se konala v Paříži v roce 1999, podepsala Evropská unie závazek pokračovat směrem k větší reprezentativnosti v Evropě prostřednictvím vyváženějšího zastoupení žen a mužů v rozhodovacích procesech.

⁽⁹⁾ Údaje z října 2009.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 110, 9.5.2006, s. 89.

3.4.4 Za účelem prevence a boje proti násilí páchanému na ženách je nutné vytvořit specifické programy (kromě pokračování ve stávajících, k nimž patří program Daphne) a navýšit finanční prostředky. V rámci koordinované strategie na evropské úrovni musí být vypracovány národní akční plány s konkrétními opatřeními a lhůtami, které zaručí jejich účinné provádění. Prioritou členských států musí být vymáhání současného právního rámce pro prevenci domácího násilí a ochranu obětí a ohrožených, včetně dětí. Dále jsou zapotřebí ukazatele, které podrobně znázorní situaci ohledně všech aspektů genderového násilí, včetně sexuálního obtěžování a obchodování s lidmi. Za tímto účelem jsou nezbytné jednotné statistiky na úrovni EU, aby mohlo být provedeno sledování a vyhodnocení v této oblasti.

3.4.5 Vzhledem k znepokojivému počtu násilných činů, včetně genderových, k nimž dochází mezi mládeží, je důležité rozhodnutí Komise zahrnout boj proti genderovému násilí do projektů programu Mládež v akci a zároveň je nutné zahrnout kulturu nenásilí a dodržování práv všech osob do všech programů výchovy a vzdělávání dětí a mládeže.

3.5 Odstranění sexistických stereotypů ve společnosti

3.5.1 Sexistické stereotypy jsou kulturní a sociální způsoby chování, které vycházejí z toho, že tradičně existují mužské a ženské role a funkce, což ovlivňuje vzdělávání a pracovní příležitosti a způsobuje segregaci na trhu práce. Stereotypy jsou brzdou rovnosti a plné účasti žen a mužů v rozhodovacích procesech.

3.5.2 Navzdory vysoké úrovni kvalifikace pracují ženy i nadále převážně v typicky „ženských“ hospodářských odvětvích (zdravotnictví a sociální oblast, školství, obchod, veřejná správa, podnikové služby, hotely, restaurace apod.) a profesích (prodavačky, práce v domácnosti, pečovatelky, administrativní služby apod.), v nižších pracovních kategoriích s omezenějšími možnostmi přístupu k vyšším pozicím. Segregace zůstala v posledních letech nezměněna, protože byl zaznamenán nárůst počtu žen zaměstnaných v odvětvích, které již patří k typicky ženským povoláním.

3.5.3 Za účelem boje proti sexistickým stereotypům je třeba:

- vzdělávat děti a mládež v nesexistických modelech a dohlížet zejména na vzdělávací materiály a učitele, kteří tyto stereotypy reprodukují. EHSV vítá, že rovné postavení žen a mužů bylo zahrnuto jako specifická priorita do programů Společenství pro výchovu a vzdělávání;
- podporovat zastoupení žen ve vědeckých a technologických studiích, v nichž jsou nedostatečně zastoupeny, aby mohly získat lepší pracovní místa, a dosáhnout rovnováhy žen a mužů ve všech vědomostních oblastech;

- podporovat podnikání, inovace a kreativitu mezi ženami samostatně výdělečně činnými, zaměstnanými i nezaměstnanými, jako významný nástroj ke zdůraznění sil, které ženy společnosti přinášejí;
- zajistit účast žen na trhu práce za rovných podmínek, zejména pokud jsou matkami a pečují o nezletilé děti;
- ohodnotit prostřednictvím podpory dalšího vzdělávání práci tradičně považovanou za „ženskou“, zejména v oblasti péče;
- odstranit používání sexistických stereotypů v médiích a reklamě, věnovat zvláštní pozornost násilí a obrazům opovrhujícím ženami;
- posílit zastoupení žen na rozhodovací úrovni ve sdělovacích prostředcích za účelem podpory nediskriminačního jednání a poskytování realistického obrazu žen a mužů ve společnosti.

3.6 Podporovat rovné postavení žen a mužů mimo EU

3.6.1 Komise by měla dále podporovat práva žen v mezinárodním kontextu prostřednictvím vnější a rozvojové politiky. Genderový rozměr musí být integrován do všech aspektů spolupráce prostřednictvím specifických opatření pro ženy a podpory jejich účasti na rozhodovacích procesech a schopnosti iniciativy a dále je nutné podporovat vytváření kapacit v rozvojových zemích, které by prováděly podporu rovného postavení.

3.6.2 Je třeba zahrnout genderovou perspektivu do evropské bezpečnostní a obranné politiky (EBOP) pro jednání v krizových situacích. V oblasti humanitární pomoci (ECHO) musí Komise věnovat obzvláštní pozornost ženám s dětmi či na nich závislými rodinnými příslušníky v případech přírodních katastrof a ženám, které se stanou obětí násilí ze strany mužů v období konfliktu.

4. Část II: Zlepšit správu ve prospěch rovného postavení

4.1 Je třeba integrovat genderovou analýzu jako průřezové téma do všech oblastí působnosti Komise včetně rozpočtu a provést hodnocení dosaženého pokroku v oblasti rovnosti v Komisi samé. Za tímto účelem jsou zapotřebí pracovní síly s kvalifikací pro tuto otázku a kvalitní ukazatele rozdělené dle příslušnosti k pohlaví, které by znázornily situaci žen.

4.2 Komise musí zachovat otevřený a trvalý dialog s ženskými organizacemi, sociálními aktéry a dalšími organizacemi občanské společnosti, aby lépe pochopila problémy nerovnosti.

4.3 EHSV žádá Komisi, aby vybídla všechny své útvary k používání nesexistického jazyka ve všech dokumentech, v oficiálních textech, při tlumočení všech jazyků i na internetových stránkách.

5. Část III: Budoucí strategie po roce 2010

EHSV připravuje na návrh Komise řadu návrhů v souvislosti s novým plánem pro dosažení rovnosti na období od roku 2010.

5.1 K rovnému postavení žen a mužů je třeba přistupovat globálně. Cílem politik Společenství musí být nejen posílení účasti žen ve všech oblastech, zvládnání demografických výzev a zlepšování životních podmínek dětí, ale opatření musí být nastavena výslovně tak, aby snižovala nerovné rozdělování povinností v rodině, pečovatelských povinností a povinností v domácnosti mezi ženami a muži zejména, ale také mezi všemi sociálními aktéry obecně.

5.2 Komise musí promítnout otázku rovného postavení jako průřezové téma prioritního charakteru do všech svých oblastí, komisí, oddělení, opatření, politik a ředitelství. Nejedná se o téma, které by se týkalo výlučně generálního ředitelství pro zaměstnanost a sociální záležitosti.

5.3 Je zapotřebí odborníků pro genderové otázky, kteří poskytnou odbornou přípravu a materiály za účelem zvýšení povědomí, posílení znalostí a schopností evropských zaměstnanců v otázce rovnosti. Eurostat musí nadále pokračovat v genderovém rozdělení statistických údajů, ve zlepšování metodologií již stávajících statistik a v zavádění nových ukazatelů, které umožní lépe zjistit skutečnou situaci žen a zprostředkují tak úplný obraz o situaci v EU.

5.4 Genderová perspektiva musí být zapojena do rozpočtu EU a všech členských států. Rovněž jsou nutné studie pro vyhodnocení dopadu veřejných opatření na ženy a na muže.

5.5 Strukturální fondy jsou jedinečným rámcem pro to, aby členské státy zapojily genderovou rovnost do svých operačních programů a do různých prováděcích fází fondů a současně

prováděly hodnocení genderového dopadu u všech zásadních tematických oblastí či oblastí činnosti těchto programů. Za účelem zlepšení výsledků je zapotřebí lepší koordinace a spolupráce mezi strukturálními fondy a vnitrostátními orgány pro genderovou rovnost.

5.6 Komise musí dohlížet na účinné naplňování legislativy tím, že bude předkládat příklady osvědčených postupů a ukládat sankce členským státům, které nebudou dodržovat zásadu rovnosti žen a mužů. Musí dohlížet na genderovou rovnost a vyhodnocovat ji ve všech politikách a ředitelstvích. Za tímto účelem je nutná metoda hodnocení, která umožní sledovat a odhadnout, do jaké míry bylo dosaženo stanovených cílů, příp. jaké úspěchy či zhoršení byly zaznamenány, a dokonce je nutné vytvořit hodnotící skupinu, která by na základě ukazatelů uvedených v plánu rovnosti systematicky dohlížela na činnost jednotlivých států a hodnotila ji.

5.7 V případě úprav budoucího plánu doporučujeme upravit oblast 1, která by měla být dále rozdělena, neboť zahrnuje rozdílné problematiky (zaměstnání, zdraví, přistěhovalectví), k jejichž řešení je třeba rozdílných prostředků. Dále se doporučuje nová oblast „ženy a životní prostředí“, neboť ženy mají zásadní význam pro udržitelný rozvoj vzhledem k tomu, že pro ně je kvalita a udržitelnost života pro současné a budoucí generace obzvláště důležitá⁽¹⁾.

5.8 EHSV poukazuje na významnou úlohu sociálních aktérů při podpoře rovnosti v rámci sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání. Dobrým příkladem je akční rámec pro rovné postavení žen a mužů z roku 2005.

5.9 Evropský institut pro rovnost musí mít důležitou roli pro zlepšování správy a při přezkumu stávající legislativy v oblasti senzibilizace a rovnosti. Musí dbát na to, aby rovnost byla zohledněna a podporována ve všech politikách, zaručit to, jakož i podporovat zodpovědnější občanskou a politickou účast v otázkách genderu.

5.10 Ekonomické a finanční problémy, s nimiž se Evropa potýká, jakož i demografické změny, nesmějí ovlivňovat cíl rovnosti a zatlačit ho do pozadí.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽¹⁾ Jak vyplývá ze 4. akční platformy, Peking 1995.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Osoby se zdravotním postižením – postupné zvyšování zaměstnanosti a přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením v EU. Lisabonská strategie na období po roce 2010 (průzkumné stanovisko)

(2010/C 354/02)

Zpravodaj: **pan CABRA DE LUNA**

Pan Diego López GARRIDO, státní tajemník pro Evropskou unii ministerstva zahraničních věcí a spolupráce, požádal v dopise ze dne 23. července 2009 jménem budoucího španělského předsednictví Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství o vypracování průzkumného stanoviska na téma

Osoby se zdravotním postižením – postupné zvyšování zaměstnanosti a přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením v EU. Lisabonská strategie na období po roce 2010.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 23. února 2010.

Na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání ze dne 17. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 152 hlasy pro, žádný hlas nebyl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

Strategie EU 2020

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) žádá, aby se při přijímání strategie EU 2020, hlavních směrů zaměstnanosti a sociální agendy zahrnul odstavec týkající se zdravotního postižení, aby tak bylo zajištěno jeho zohledňování a lepší koordinace této otázky ve všech politikách Společenství.

1.2 EHSV připomíná, že pokud budou do budoucí strategie EU 2020 zahrnuta kritéria, jež posílí politiky v oblasti zdravotního postižení, bude to mít ekonomický přínos pro celou společnost, jež bude souviset s pokroky v sociálním začleňování a nediskriminaci.

1.3 EHSV považuje za nezbytné přijetí „Evropského paktu pro zdravotně postižené“, jež položí základy nové evropské politiky v oblasti zdravotního postižení v souladu s budoucí strategií Komise pro osoby se zdravotním postižením v rámci Lisabonské smlouvy a Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením a souvisejícího protokolu, k níž musí Evropská unie a členské státy co nejrychleji přistoupit.

1.4 EHSV požaduje politiky, jež by podporovaly inovace, vycházely ze statistických údajů a zviditelnily osoby se zdravotním postižením ve všech relevantních evropských statistikách i statistikách členských států.

Zaměstnanost a osoby se zdravotním postižením

1.5 EHSV podporuje trh, jenž by zapojoval všechny osoby, a konstatuje, že politiky zaměstnanosti pro osoby se zdravotním postižením se musí zaměřovat na celý životní cyklus související se zaměstnáním („lifestreaming“) a zejména na vzdělávání, přijímání do pracovního poměru, zachování zaměstnání a opětovné profesní začlenění. Politiky určené mladým lidem se zdravotním postižením, stejně jako politiky, jež se zabývají případy ziska-

ného zdravotního postižení, musí být v rámci budoucí strategie EU 2020 a nové strategie Komise pro osoby se zdravotním postižením prioritou.

1.6 EHSV žádá Komisi, aby do jednoho roku předložila zprávu o provádění ustanovení směrnice 2000/78 týkajících se zdravotního postižení a zaměstnávání.

1.7 Výbor připomíná, že přijímání do pracovního poměru osob se zdravotním postižením v rámci běžného pracovního prostředí vyžaduje rozvoj příslušných sociálních služeb a rovněž pobídky a motivační opatření; EHSV též uznává úlohu podniků, jejichž zaměstnanci tvoří z velké části zdravotně postižení, a obecně podniků sociální ekonomiky a MSP, jež rovněž vyžadují podporu ve formě přiměřených sociálních služeb a pobídek, přičemž též zdůrazňuje význam sociálních partnerů v této oblasti.

1.8 EHSV žádá osvětové politiky zaměřené proti přetrvávajícím předsudkům o pracovnících se zdravotním postižením a zdůrazňuje úlohu sdělovacích prostředků v oblasti akceptace rozmanitosti.

Přístupnost

1.9 EHSV stvrzuje, že přístupnost je prospěšná pro celou společnost, a nikoliv jen pro osoby se zdravotním postižením, a podnikům přinese zvýšení počtu zákazníků.

1.10 Co se týče přístupnosti, EHSV doporučuje její postupnou realizaci formou společných krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých cílů (včetně přesného a definitivního data pro nové produkty, služby a infrastruktury, jakož i pro ty existující).

1.11 Výbor podporuje zavedení evropského hlavního města všeobecné přístupnosti.

1.12 EHSV upozorňuje na to, že je naléhavě nutné předložit právní předpisy v oblasti elektronické přístupnosti, potvrzuje svůj závazek vůči zásadě „design pro všechny“ rozvoji standardů přístupnosti, žádá, aby byl do roku 2011 předložen intenzivní akční plán pro tuto oblast a věří ve vypracování „evropského průkazu zdravotně postižených“, jenž by usnadnil vzájemné uznávání práv a pohyb postižených osob přes hranice.

Pohlaví a zdravotní postižení

1.13 Otázku pohlaví je třeba průřezově zohlednit v návrzích, rozpracování, monitoringu a hodnocení politik zaměřených na osoby se zdravotním postižením, a zmírnit tak situaci, kdy jsou ženy a dívky se zdravotním postižením „neviditelné“ a diskriminovány v mnoha ohledech.

Sociální dialog a zdravotní postižení

1.14 EHSV uznává, že sociální partneři jsou důležití pro zajištění toho, aby osoby se zdravotním postižením pracovaly za stejných podmínek jako ostatní a měly řádné a příznivé pracovní podmínky.

1.15 Sociální partneři musí do všech svých opatření a meziodvětvových, odvětvových a podnikových vyjednávání začlenit hledisko zdravotně postižených, zejména pokud jde o otázky zaměstnanosti, přístupnosti a sociální ochrany.

Zapojení a občanský dialog

1.16 EHSV potvrzuje, že v plné míře respektuje zásadu „nic o zdravotně postižených bez zdravotně postižených“ a že je nezbytné uplatňovat tuto zásadu v rámci strategie EU 2020 a rovněž programů určených zdravotně postiženým s veřejnou finanční účastí.

1.17 EU a členské státy musí zabezpečit propagaci a zaručit financování rozvoje občanské společnosti, aby tak byla zajištěna její nezávislost a schopnost účastnit se přípravy politik nebo poskytování sociálních služeb.

2. Úvod

2.1 EHSV s uspokojením vítá žádost španělského předsednictví o vypracování stanoviska s názvem *Osoby se zdravotním postižením – postupné zvyšování zaměstnanosti a přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením v EU. Lisabonská strategie na období po roce 2010.*

2.2 EHSV vytvářel svými stanovisky trvale a průřezovou formou soubor dokumentů věnovaných tomuto tématu – prvním stanoviskem věnovaným specificky tomuto tématu

bylo stanovisko z vlastní iniciativy k tématu integrace zdravotně postižených osob do společnosti, přijaté v červenci roku 2002 (1); tento soubor dokumentů podporuje rovnost zacházení a nediskriminaci osob se zdravotním postižením (OZP) a jejich rodin (2).

2.3 OZP představují více než 16 % celkového obyvatelstva (nejméně 80 milionů) (3) a toto procento stoupá s tím, jak stárne populace.

2.4 EHSV uznává, že pokroky v evropské legislativě (4) a v realizaci evropských politik (5) spolu s Madridskou deklarací z roku 2002 (6) přispěly k tomu, aby EU více zapojovala OZP. Stále však existuje prostor pro zlepšení, neboť měly odvětvový, roztržitý charakter a byly poznamenány neexistencí jednotné strategie, jak bylo potvrzeno v hodnocení evropského akčního plánu 2003–2010 (7) v polovině období; je rovněž třeba posílit útvary Evropské komise, jež se zabývají evropskými politikami zaměřenými na OZP.

2.5 EHSV upozorňuje na poslední výsledky studie Eurobarometru v roce 2009 (8), z nichž zdůrazňuje zásadní nárůst diskriminace na základě zdravotního postižení, a to o 8 % během posledního roku (53 % v roce 2009 oproti 45 % v roce 2008), přičemž 33 % OZP uvádí, že se v roce 2009 cítily diskriminovány.

2.6 EHSV uznává, že pokroku v otázkách zdravotního postižení bylo dosaženo zejména díky osvětové činnosti a tlaku, jež vyvíjelo Evropské hnutí pro zdravotně postižené a jeho reprezentativní organizace sdružené kolem Fóra zdravotně postižených, a rovněž díky podpoře sociálních partnerů.

2.7 EHSV připomíná předsednickému triu Rady, že je velmi důležité, aby bylo toto stanovisko během předsednických období zohledňováno.

(1) Stanovisko EHSV, Úř. věst, C 241, 7.10.2002, s. 89.

(2) Stanoviska EHSV: Úř. věst, C 182, 4.8.2009, s. 19; Úř. věst, C 10, 15.1.2008, s. 80; Úř. věst, C 93, 27.4.2007, s. 32; Úř. věst, C 256, 27.10.2007, s. 102; Úř. věst, C 185, 8.8.2006, s. 46; Úř. věst, C 88, 11.4.2006, s. 22; Úř. věst, C 110, 9.5.2006, s. 26; Úř. věst, C 24, 31.1.2006, s. 15; Úř. věst, C 110, 30.4.2004, s. 26; Úř. věst, C 133, 6.6.2003, s. 50; Úř. věst, C 36, 8.2.2002, s. 72.

(3) http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc.

(4) Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000; směrnice Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006; nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 ze dne 5. července 2006 (Úř. věst. L 204, 26.7.2006) a balíček opatření v oblasti telekomunikací KOM(2007) 697 v konečném znění – COD 2007/0247.

(5) Sdělení Komise o Sociální agendě KOM(2005) 33 v konečném znění; sdělení Komise *Equal opportunities for people with disabilities: A European Action Plan* (Rovné příležitosti pro osoby se zdravotním postižením – Evropský akční plán – pozn. překl.: není k dispozici v českém jazyce), COM(2003) 650 final.

(6) <http://antiguo.cermi.es/graficos/declaracion-madrid.asp>.

(7) <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3784&langId=en>.

(8) Eurobarometr – Diskriminace v EU 2009 (na základě rozhovorů v terénu – dotazování proběhlo ve dnech 29. května – 14. června 2009).

3. Nová politika Společenství pro zdravotně postižené v rámci budoucí strategie EU 2020

3.1 EHSV souhlasí s Komisí v tom, aby politiky, jež zastřeší strategii EU 2020, výrazně přispívaly k větší sociální soudržnosti, jež by se zaměřila na boj proti nezaměstnanosti a podpořila sociální začleňování; to vyžaduje reformu vzdělávacích systémů a trhů práce, při níž by byla podpořena mobilita a stimulována evropská dynamika v oblasti inovací a kreativního potenciálu⁽⁹⁾.

3.2 EHSV se domnívá, že v kontextu strategie EU 2020 je nutné, aby byl přijat Evropský pakt pro zdravotně postižené, podobně jako již byly přijaty pakty pro oblast rovnosti pohlaví a pro mládež.

3.3 Pakt musí vzniknout na základě společné dohody, musí být schválen Radou ministrů, vládami členských států, Komisí a Fórem zdravotně postižených a musí na něm spolupracovat Evropský parlament, Evropský hospodářský a sociální výbor a případně sociální partneři a zástupci organizované občanské společnosti. Pakt by měl být řízen Evropským výborem pro zdravotně postižené, jemuž by předsedal jeden zástupce členských států a jenž by měl k dispozici výkonný sekretariát Komise. Bylo by v něm uvedeno, že je nezbytné, aby existovaly společné cíle pro členské státy, ukazatele plnění cílů a povinnost předkládat zprávu na jarním zasedání Evropské rady⁽¹⁰⁾. Tak by na oblast zdravotního postižení byla uplatňována otevřená metoda koordinace.

3.4 Pakt by se měl týkat následujících aspektů: rovnost přístupu ke vzdělání, rovné zacházení v zaměstnání a rovný přístup k zaměstnání, právní předpisy o minimální mzdě a sociální ochraně, volný pohyb, nezávislý život a osobní autonomie, rovný přístup ke zboží a službám pro OZP, dohoda o programu pro přístupnost k novým technologiím, doprava a městské prostředí, zdravotní péče a péče o všechny závislé osoby bez rozdílu a fiskální politiky, jež podpoří začlenění OZP do společnosti a pokryjí dodatečné náklady, které vznikají při výkonu většiny každodenních činností⁽¹¹⁾.

3.5 Pakt musí průřezově zahrnovat potřeby žen a dívek se zdravotním postižením, mladých lidí se zdravotním postižením, starších lidí se zdravotním postižením, osob, které pro to, aby dosáhly osobní autonomie, potřebují významnou podporu, a OZP žijících na venkově. A rovněž podporu výzkumu, rozvoje a inovací pro OZP.

3.6 Pakt musí obsahovat dohodu, již bude nutné rozpracovat v rámci Lisabonské smlouvy, Listiny základních práv Evropské unie a Úmluvy OSN o právech OZP formou tří pilířů:

3.6.1 i) *Historický okamžik přezkumu politik Společenství – poskytnout osobám se zdravotním postižením a jejich rodinám ústřední postavení v politikách Společenství*

3.6.1.1 EHSV požaduje, aby přijetí strategie EU 2020 a sociální agendy zlepšilo koordinaci a omezený účinek stávající Lisabonské strategie a obnovné sociální agendy⁽¹²⁾ – proto je třeba zahrnout ustanovení o OZP a jejich rodinách, jež by se zabývala zaměstnáváním, vzděláváním, sociálním začleňováním a ochranou a přístupností, přičemž by bylo zaručeno zahrnutí otázek OZP do jejich třech hlavních os⁽¹³⁾.

3.6.1.2 EHSV připomíná, že pokud budou do pravomocí EU v rámci strategie EU 2020 zahrnuty politiky v oblasti zdravotního postižení, bude to mít ekonomický přínos pro celou společnost, jež bude souviset s pokroky v sociálním začleňování a nediskriminaci; to dokazují nedávné analýzy nákladů a přínosů⁽¹⁴⁾.

3.6.1.3 Evropský pakt pro zdravotně postižené musí být v souladu s budoucí strategií Komise pro OZP⁽¹⁵⁾, jež nahradí stávající akční plán pro OZP 2003–2010.

3.6.1.4 Evropská strategie zaměstnanosti a otevřená metoda koordinace v oblastech sociálního začleňování, sociální ochrany, penzí, vzdělávání, mládeže a dalších musí nadále v rámci svých hlavních směrů a obecných cílů pro členské státy zohledňovat a zlepšovat otázku zdravotního postižení, tak aby se odrazila v národních plánech a aby státy zvýšily svou analytickou kapacitu a výsledky zahrnovaly do pravidelných zpráv.

3.6.1.5 Evropské politiky budou podporovat odstranění všech extrémních jevů porušování základních práv, především: internace OZP do rozsáhlých uzavřených ústavů, segregace ve vzdělávání, zbavování právní způsobilosti a násilí konaného na těchto osobách; aspektem, který OZP v těchto otázkách přitěžuje, je příslušnost ženskému pohlaví a situace, kdy mají tyto osoby významnou potřebu podpory⁽¹⁶⁾.

3.6.1.6 Potřebujeme politiky, jež podpoří inovace a budou vycházet ze statistických údajů. Pakt se bude snažit o uzavření závazku ke zviditelnování OZP ve všech relevantních statistických nástrojích⁽¹⁷⁾, přičemž by měly být k dispozici harmonizované, aktuální a důvěryhodné statistické zdroje, ukazatele a mechanismy, mimo jiné by měl existovat stálý modul věnovaný otázce zdravotního postižení v rámci European Labour Force Survey a rovněž modul věnovaný zapojení OZP do společnosti a do příslušných obecných modulů by měly být zahrnuty otázky spojené se zdravotním postižením.

⁽¹²⁾ KOM(2009) 58 v konečném znění.

⁽¹³⁾ KOM(2009) 647 v konečném znění.

⁽¹⁴⁾ Gregorio RODRÍGUEZ CABRERO, Carlos GARCÍA SERRANO, Luis TOHARIA: „Evaluación de las políticas de empleo para las personas con discapacidad y formulación y coste económico de nuevas propuestas de integración laboral“, Colección Telefónica Accesible n° 9, Ediciones Cinca, duben 2009 - ISBN: 978 84-96889-48-4 Madrid (Hodnocení politik zaměstnanosti pro osoby se zdravotním postižením a formulace a ekonomické náklady nových návrhů na začlenění do trhu práce).

⁽¹⁵⁾ Usnesení Rady (2008/C75/01).

⁽¹⁶⁾ <http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/EDF%20declaration%20on%20girls%20and%20women%20with%20disabilities.doc>.

⁽¹⁷⁾ Stanovisko ESHV, Úř. věst. C 10, 15.1.2008, s. 80.

⁽⁹⁾ KOM(2009) 647 v konečném znění.

⁽¹⁰⁾ Usnesení Rady (2008/C75/01).

⁽¹¹⁾ Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 93, 27.4.2007; <http://w3.bcn.es/fixters/baccessible/greugecomparatiueconmic.683.pdf>, http://www.feaps.org/actualidad/23_04_09/ultima_hora/sobreesfuerzo_15_04_09.pdf.

3.6.1.7 EHSV žádá začlenění směrnice o právech OZP, jež by vycházela z Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, obecných zásad pro oblast lidských práv a mezinárodního humanitárního práva EU, jež budou schváleny Radou EU.

3.6.2 ii) *Vypracovat adekvátní evropský právní rámec pro otázku osob se zdravotním postižením*

3.6.2.1 EHSV konstatuje, že vstup Lisabonské smlouvy v platnost poskytne nové právní základy. Rovněž připomíná význam článku 10, 11 a 19 a rovněž 21 a 26 Listiny základních práv, které mají právní hodnotu Smlouvy.

3.6.2.2 Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením přináší nové povinnosti pro EU, a proto EHSV vyzývá, aby:

3.6.2.2.1 v návaznosti na rozhodnutí Rady (18) EU přistoupila k Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením a souvisejícímu protokolu. Připomíná, že úmluva má právní hodnotu mezinárodní smlouvy a žádá členské státy, aby se zavázaly k její urychlené ratifikaci;

3.6.2.2.2 byly na základě této Úmluvy analyzovány všechny právní předpisy Společenství, které se dotýkají vnitřního trhu, dopravy, daní, hospodářské soutěže, zdraví, záležitostí spotřebitelů, digitálních a elektronických médií, zaměstnanosti, vzdělávání a nediskriminace;

3.6.2.2.3 byl v rámci Komise a za účasti příslušných komisařů vytvořen koordinační mechanismus (19) a rovněž nezávislý orgán vyžadovaný Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením (20).

3.6.2.3 EHSV vítá, že byl předložen stávající návrh směrnice o nediskriminaci i mimo zaměstnání (21), avšak konstatuje, že tento návrh není dostačující, pokud jde o soulad s Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením. Tato směrnice, která se nyní projednává v Radě, musí zajistit, aby pojetí diskriminace zahrnuje preferenční zacházení (za jistých okolností) s OZP; rozsah otázek sociální ochrany, zdravotní péče a vzdělávání – upozorňuje na to, že vzdělávání v segregaci je diskriminační jednání –; přístupnost pro OZP – musí být všeobecně uplatňována; přiměřené úpravy – ty je třeba aplikovat ve všech oblastech a musí pro ně existovat veřejné pobídky; přístupnost – musí se rovněž vztahovat na všechno veřejně nabízené zboží a služby; a také její provádění – je třeba lépe upřesnit povinnosti EU, které musí být okamžitě aplikovány na nové budovy a v rozumných mezích na již existující budovy.

(18) Rozhodnutí Rady 15540/09 ze dne 24. listopadu 2009.

(19) [http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD\(final\).doc](http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD(final).doc).

(20) <http://www.efc.be/Networking/InterestGroupsAndFora/Disability/Pages/TheEuropeanConsortiumofFoundationsonHumanRightsandDisability.aspx>.

(21) Návrh směrnice Rady (KOM(2008) 426 v konečném znění) ze dne 2. července 2008.

3.6.3 iii) *Přiměřené finanční prostředky pro Evropský pakt pro osoby se zdravotním postižením*

3.6.3.1 Výbor připomíná, že ustanovení všeobecného nařízení o strukturálních fondech týkající se nediskriminace a přístupnosti OZP jako kritérií pro výběr a realizaci projektů spolufinancovaných EU (22) je třeba zachovat a podpořit v rámci budoucí politiky soudržnosti, jež by navíc měla zajistit opatření zaměřená na skupiny OZP a jimi prováděná ve všech členských státech a jejich dostatečné financování. Tyto zásady se musí vztahovat také na evropský rozpočet a další evropské programy v oblasti výzkumu, konkurenceschopnosti, odborné přípravy, zaměstnávání, sociálních věcí, rozvojové spolupráce, mj. pokud jde o nové programy počínaje rokem 2014.

3.6.3.2 EHSV uznává, že účast občanské společnosti na přímé správě ESF (v oblasti odborné přípravy a zaměstnávání) a EFRR měla velmi příznivé výsledky, a vyzývá k rozšíření tohoto modelu na operačních programy strukturálních fondů od roku 2013.

3.6.3.3 EHSV se domnívá, že zachování finanční podpory evropských organizací zastupujících OZP (mj. Evropského fóra zdravotně postižených, ale rovněž subjektů zaměřených na integraci do společnosti) prostřednictvím podpůrného programu Progress posiluje z demokratického hlediska EU i strukturovanou organizovanou společnost.

4. EU a zaměstnání pro osoby se zdravotním postižením

4.1 Zaměstnávání OZP se musí stát součástí Evropské strategie zaměstnanosti. Situace v oblasti zaměstnávání pracovníků v Evropě je obtížná, ale situace pracovníků se zdravotním postižením je ještě těžší, a proto je zapotřebí posílit trh, do kterého se budou moci zapojit všichni.

4.2 EHSV vyjadřuje znepokojení v souvislosti s otázkou nezaměstnanosti OZP, jelikož před krizí 78 % osob se závažným zdravotním postižením nemělo přístup na trh práce a úroveň nečinnosti byla dvakrát vyšší než u zbytku populace, přičemž míra zaměstnanosti se pohybovala na úrovni o 20 % nižší než byl průměr u osob bez zdravotního postižení (23).

4.3 Krize (během níž dosahuje nezaměstnanost v EU 10 %) (24) komplikuje OZP situaci na trhu práce, a to hned dvakrát: zaprvé bude vstup na trh práce složitější (25) a zadruhé budou vlády tlačit ke snižování schodků veřejných financí prostřednictvím snížení všech typů dávek a důchodů. EHSV upozorňuje na to, že OZP nesmí být hlavními oběťmi krize a staví se proti snižování finanční pomoci těmto osobám (26).

(22) http://www.observatoriodeladiscapacidad.es/?q=es/informacion/agenda/18112009/presentaci_n_de_innet16_european_inclusion_network_lanzamiento_del_observ.

(23) Statistics in Focus, Theme 3: *Employment of disabled people in Europe 2002*, Eurostat 26/2003 (Zaměstnanost osob s postižením v Evropě).

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NK-03-026/EN/KS-NK-03-026-EN.PDF.

(24) Statistický úřad Evropských společenství (Eurostat) – leden 2010.

(25) Eurobarometr – Diskriminace v Evropě 2009 – a stanovisko EHSV, Úř. věst. C 256, 27.10.2007, s. 102.

(26) <http://www.cermi.es/NR/rdonlyres/6487C9F8-F423-493B-83B8-562CB09201B8/30184/EstudioCERMIcrisisyDiscapacidad.doc>
www.cermi.es.

4.4 Existuje nebezpečí, že krize zvýší ohrožení chudobou OZP a jejich rodin; na druhou stranu může být krize příležitostí k vyvinutí podnikatelské činnosti, jež by více zahrnovala zdravotně postižené, pro niž by existovaly pobídky a jež by zvýšila produktivitu podniků a tak přispěla k celkovému zlepšení ekonomiky.

4.5 Výbor konstatuje, že podpora zaměstnávání OZP musí být jedním z hlavních cílů Evropské strategie zaměstnanosti, a vyzývá k tomu, aby byl do hlavních směrů politik zaměstnanosti zahrnut cíl zohledňující bod č. 34 závěrů jarního zasedání Evropské rady v roce 2006 (27): „Klíčovým cílem je zvýšit účast na trhu práce, zejména u [...] postižených osob [...] Pro dosažení těchto cílů je třeba pracovat v úzké spolupráci se sociálními partnery.“ Je třeba vypracovat seznam opatření, která budou členské státy muset použít ve svých národních plánech.

4.6 Sociální partneři hrají díky kolektivnímu vyjednávání klíčovou roli v umožnění vstupu OZP na trh práce a jejich zapojení do chodu podniku. Přispívají také k realizaci politik rozmanitosti a vyjednávají s podnikateli plány rozmanitosti; aby došlo k pokroku v této oblasti, podnikatelům by měly být udělovány pobídky, k čemuž lze využít politiky sociální odpovědnosti podniků. V tomto smyslu blahopřeje EHSV evropským sociálním partnerům k úspěšnému dokončení jednání, jež v prosinci 2009 vyústila v novou nezávislou dohodu o inkluzivních trzích práce.

4.7 EHSV žádá, aby byla do jednoho roku předložena zpráva o provádění ustanovení směrnice 2000/78 týkajících se zdravotního postižení a zaměstnávání (28).

4.8 EHSV potvrzuje, že OZP mají stejné schopnosti jako ostatní a mohou vést plnohodnotný pracovní život a že jejich schopnosti se nemají podceňovat, ale posilovat. OZP mají stejné právo na práci jako ostatní.

4.9 EHSV upozorňuje na to, že podle výzkumu EUROFUND stále častější výskyt duševních chorob způsobuje, že tento druh zdravotního postižení je hlavním důvodem pro předčasný odchod z trhu práce, přičemž v některých zemích je to přibližně ve 40 % (29) případů důvod k předčasnému odchodu do důchodu. Je třeba změnit pohled na situaci těchto pracovníků a zvýšit povědomí občanů a orgánů.

4.10 EHSV připomíná, že pro uznání těchto schopností musí existovat mechanismy, jež by potvrdily získané schopnosti, ať už zkušeností (neřízenou) či řízeným vzděláváním. Proto EHSV podporuje zavedení „kvalifikačního průkazu“ (30), jež by OZP umožnil profesní mobilitu v rámci EU.

4.11 Politiky zaměstnanosti pro OZP se musí zaměřovat na celý životní cyklus související se zaměstnáním („lifestre-*aming*“ (31)) a zaobírat se bydlením, základním vzděláváním, odbornou přípravou, rodinným zadlužováním, finančními obtížemi, zdravím, nepříznivým prostředím a místní ekonomikou a rovněž přijímáním do pracovního poměru, zachováním zaměstnání a opětovným profesním začleněním.

4.12 Volný pohyb (zásada Společenství) nebyl pro OZP realizován v plné míře, což má důsledky na jejich možnosti přesunu za prací v rámci EU, a týká se také studia, odchodu do důchodu nebo jakékoli další činnosti.

4.13 Z překážek volného pohybu patří mezi nejvýraznější nemožnost exportovat taková práva jako právo na osobní asistenci, které by mohlo být exportovatelné, pokud by existovala konkrétní opatření pro koordinaci systému sociálního zabezpečení a evropské osvětové a vzdělávací kampaně.

4.14 EHSV připomíná, že „aktivní začlenění“ musí znamenat napojení na trh práce a zajištění dostatečných příjmů a přístupu ke kvalitním sociálním službám, jež by se odrazily na zlepšení životních podmínek včetně osob bez zaměstnání (32).

4.15 EHSV připomíná, že přijímání do pracovního poměru v rámci běžného pracovního prostředí vyžaduje služby zaměstnanosti, odborné rekvalifikace, sociální a zdravotnické služby, správu/řízení příjmů a rovněž pobídky (33).

4.16 EHSV podporuje úpravu sociálních dávek a daňových předpisů tak, aby zapojení do trhů práce pro OZP neznamenal snížení kupní síly a aby motivovalo k jejich zaměstnávání na kvalitních pracovních pozicích a za spravedlivých finančních podmínek. Podporuje také zavedení finančních pobídek pro podniky s cílem stimulovat přijímání do pracovního poměru, zaměstnávání s podporou na řádném trhu, samostatnou výdělečnou činnost OZP a jejich podnikatelského ducha mimo jiné formou mikrofinancování (34) a také nevládní organizace, jež by poskytovaly podpůrné služby pracovníkům se zdravotním postižením a jejich rodinám.

4.17 Je třeba zavést opatření, jež osobám se získaným postižením pomohou zachovat zaměstnání a podpoří jejich opětovné zaměstnávání, aby získané postižení neznamenal předčasný odchod z trhu práce; rovněž podporuje (přiměřenou) úpravu pracovišť a jejich okolí tak, aby vyhovovaly OZP a zaručení programů odborné přípravy a profesně adaptačních programů pro OZP, jež jim zajistí rozvoj profesní kariéry (35). V zemích, kde existují systémy stanovující kvóty, je nutné zajistit, aby plnily cíle zaměstnávání prostřednictvím vhodných mechanismů a podpory. Též sociální rozměr zadávání veřejných zakázek může podobně posílit zaměstnávání OZP.

(27) Závěry předsednictví – zasedání Evropské rady v Bruselu ve dnech 23. a 24. března 2006.

(28) Směrnice Rady 2000/78.

(29) Analýza Evropské nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek provedená na základě údajů sesbíraných německým informačním systémem pro monitorování v oblasti zdravotnictví (2007). http://www.gbe-bund.de/gbe10/pkg_isgbe5.prc_isgbe?p_uid=gastd&p_sprache=E.

(30) Evropské středisko podniků s veřejnou účastí a podniků obecného ekonomického zájmu (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

(31) Evropské středisko podniků s veřejnou účastí a podniků obecného ekonomického zájmu (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

(32) Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek.

(33) Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek.

(34) <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=es&catId=89&newsId=547>.

(35) Guide on *Creating an inclusive society: mainstreaming disability based on the social economy example* (příručka: Vytváříme inkluzivní společnost – zohledňování zdravotního postižení v různých oblastech politik podle vzoru sociální ekonomiky). http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/Guide_on_Disability_Mainstreaming_and_Social_Economy.pdf.

4.18 EHSV rozhodně věří ve výhody financování zaměstnání oproti dávkám v nezaměstnanosti a rovněž v motivování OZP k tomu, aby si přáli nastoupit do zaměstnání, zaměstnavatelů k jejich zaměstnávání a též k samostatně výdělečné činnosti OZP.

4.19 EHSV věří v politiky zaměřené na mladé zdravotně postižené lidi včetně jejich raného vzdělávání a jejich přechod od odborného vzdělávání k prvnímu zaměstnání, stejně jako politiky, jež se zabývají případy získaného zdravotního postižení a zajišťují zachování pracovního místa a opětovné zaměstnání. Tyto skupiny osob musí mít prioritu v budoucí strategii EU 2020 a být zohledněny v přezkumu strategie Komise pro OZP. EHSV připomíná své stanovisko SOC/349 o vypracování strategie nejen PRO mladé lidi, ale rovněž VE SPOLUPRÁCI s nimi⁽³⁶⁾.

4.20 EHSV uznává úlohu podniků, jejichž zaměstnanci tvoří z velké části OZP, a dalších podniků aktivních na tomto poli a obecně podniků sociální ekonomiky, jako jsou družstva, vzájemné pojišťovny, sdružení nebo nadace, jež podporují sociální začleňování OZP a jejich zapojování na trh práce se stejnými pracovními právy, přičemž jim uděluje zvláštní podpůrný režim určený členskými státy.

4.21 EHSV podtrhuje podporu MSP zaměřenou na to, aby tyto podniky zaujaly příznivější přístup k pracovnímu začleňování OZP a plnily svou roli, jež je zásadní pro účinnou realizaci opatření ve prospěch zaměstnávání těchto osob.

4.22 Evropské instituce a orgány členských států musí vědět, jaká je situace, a jít příkladem v oblasti zaměstnávání pracovníků se zdravotním postižením ve svých řadách, a to prostřednictvím plánu konkrétních opatření, jež by zlepšila stávající ukazatele jejich pracovního zapojení, jež jsou obecně velmi nízké.

4.23 EHSV upozorňuje na význam konceptu flexikurity pro OZP, tedy zlepšení podmínek flexibility a přizpůsobivosti lidských zdrojů v podnicích doplněných o zlepšení pracovních podmínek a jistoty zaměstnání. Strategie musí zajistit možnost sladění pracovního a osobního života, celoživotní vzdělávání a procesy přechodu mezi potenciálními různými situacemi souvisejícími se sociálními prostředky a zaměstnaností během celého životního cyklu OZP.

4.24 EHSV podporuje nová odvětví se „zelenými“ a sociálními pracovními místy a propagaci přístupnosti a „designu pro všechny“, jež nabízejí příležitosti pro zaměstnávání OZP.

4.25 EHSV souhlasí s podporami pro pracovníky se zdravotním postižením, jež potřebují asistenci, a rovněž se službami nezbytnými pro to, aby rodinní příslušníci OZP mohli dále pracovat.

4.26 Osvětové politiky zmírňují předsudky⁽³⁷⁾ k pracovníkům se zdravotním postižením, měly by být zaměřeny na sociální partnery, manažery, vedoucí pracovníky

a zaměstnance a pracovníky ve zdravotnictví a veřejné správě⁽³⁸⁾.

4.27 Uvedené podpůrné nástroje musí být připraveny tak, aby je mohly podniky a pracovníci snadno používat, a je nutná také dobrá propagace a využívání ze strany veřejných orgánů.

4.28 Je třeba také vyzdvihnout úlohu sdělovacích prostředků jakožto klíčových subjektů osvěty a předávání poznatků za účelem podpory zásad tolerance, sociálního začleňování, akceptace rozmanitosti v evropské společnosti.

4.29 EHSV podporuje rozvoj inovačních iniciativ, mezi něž patří již zmiňovaný „průkaz kompetencí“ a „lifestreaming“; vyzdvihli bychom další příklady:

4.29.1 model služeb zvaný „job coaching“, jež spočívá v poskytování stálé podpory formou asistence a mentoringu v rámci běžného pracovního prostředí;

4.29.2 vytvoření „systému uznání předchozího učení“⁽³⁹⁾, jež by zohledňoval postupné získávání poznatků;

4.29.3 asistence v průběhu celého pracovního života v podnicích a veřejné správě;

4.29.4 využívání nových technologií s podpůrnými systémy, jako např. audiovizuálních systémů „video tutorial system“⁽⁴⁰⁾, a obecně poskytování podpůrných technologií a zajištění dostupnosti běžných technologií na pracovišti;

4.29.5 vývoj „modelu řízení v oblasti zdravotního postižení“ (*disability management model*)⁽⁴¹⁾ v rámci všeobecných politik zaměřených na podporu rozmanitosti v podnicích.

5. Přístupnost pro osoby se zdravotním postižením

5.1 EHSV připomíná usnesení Rady Evropské unie ze dne 17. března 2008: „přístupnost představuje základní kámen společnosti otevřené sociálnímu začleňování založené na nepřítomnosti diskriminace“⁽⁴²⁾, přičemž zásadní roli mají sociální partneři, jelikož přístupnost je jedním z předpokladů zaměstnání.

5.2 EHSV potvrzuje své průzkumné stanovisko⁽⁴³⁾ k tématu Rovné příležitosti pro osoby se zdravotním postižením, jež upozorňuje, že lidé mají rovná práva, avšak rozdílné potřeby a rozdílné způsoby přístupnosti ke zboží a službám.

5.3 EHSV doporučuje její postupnou realizaci formou společných krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých cílů (s uvedením přesného a definitivního data pro nové i stávající zboží, služby a infrastruktury), jež by zavázaly členské státy k využívání mimo jiných metod také potenciálu zadávání veřejných zakázek.

⁽³⁶⁾ Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 113.

⁽³⁷⁾ www.fundaciononce.es.

⁽³⁸⁾ Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek, <http://www.eurofound.europa.eu/>.

⁽³⁹⁾ Evropské středisko podniků s veřejnou účastí a podniků obecného ekonomického zájmu (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴⁰⁾ Evropské středisko podniků s veřejnou účastí a podniků obecného ekonomického zájmu (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴¹⁾ Evropské středisko podniků s veřejnou účastí a podniků obecného ekonomického zájmu (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴²⁾ Usnesení Rady (2008/C75/01).

⁽⁴³⁾ Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 93, 27.4.2007, s. 32.

5.4 EHSV uznává, že přístupnost má zásadní význam pro požívání politických a občanských práv s přímým účinkem, což musí vyústit ve specifické plány přístupnosti, jež budou obsahovat normy a sankce uplatnitelné na veškeré veřejné orgány, a že je zapotřebí, aby měli občané se zdravotním postižením možnost využít mechanismů na obranu svých práv. V dalších volbách do EP by měla být zajištěna přístupnost volebních místností a přístup OZP k relevantnímu zastoupení na volebních kandidátních listinách; na vnitrostátní úrovni by se rovněž mělo přistoupit k příslušným opatřením.

5.5 EHSV upozorňuje na úsilí členských států a Komise za účelem zajištění přístupnosti; jeho cílem musí být dosažení všeobecné přístupnosti (veřejných budov, budov veřejného zájmu, soukromých podniků, zboží a služeb, cestovního ruchu, elektronického obchodu, informací, dopravy, technologií a komunikací).

5.6 EHSV stvrzuje, že přístupnost je prospěšná pro všechny (stárnutí, těhotné ženy, snížená pohyblivost atd.). Podnikům vyznačujícím se dostupností přibude zákazníkům (15 % spotřebitelů). Nové produkty vytvářejí nové trhy a jsou zdrojem trvalého hospodářského růstu.

5.7 EHSV konstatuje, že závazek dosažení přístupnosti je roven závazku plnění základních práv evropských občanů, jak uvedl ve svém stanovisku k tématu přístupnosti elektronických technologií ⁽⁴⁴⁾.

5.8 EHSV připomíná evropským institucím, zejména Komisi, že počet jejich přístupných budov a elektronických informačních systémů (jako jsou např. webové stránky, část o veřejných konzultacích Komise) je omezený. Je proto nezbytné připravit plán přístupnosti, jenž by ukázal reálný závazek vůči OZP ⁽⁴⁵⁾.

5.9 EHSV požaduje, aby státy ⁽⁴⁶⁾ poskytovaly státní podporu soukromým podnikům a službám s cílem dosáhnout splnění cíle přiměřených úprav obsaženého ve směrnici 2000/78 ⁽⁴⁷⁾. Zásadu předběžné přístupnosti je třeba aplikovat v soukromém sektoru.

5.10 Je třeba nadále rozpracovávat standardy přístupnosti jako podporu právních předpisů týkajících se veřejných zakázek a inspirovat se při tom úspěšnou americkou legislativou. EHSV připomíná důležitost dialogu mezi institucemi, průmyslem a občanskou společností při vymezování těchto standardů ⁽⁴⁸⁾.

5.11 EHSV podporuje zavedení systému evropského hlavního města všeobecné přístupnosti, jenž by spočíval v udělování vlaječek, oceňoval evropská města a regiony za jejich úsilí v oblasti přístupnosti jejich lokalit, zboží a služeb a podporoval udržitelný rozvoj místních orgánů.

5.12 EHSV doufá, že nová nařízení v oblasti námořní a autobusové (městské a meziměstské) dopravy a služeb taxi uspokojivým způsobem zohlední různé potřeby OZP tím, že jim přizpůsobí veškeré dopravní prostředky a okolí podle vzoru stávajících pravidel platných pro leteckou a železniční dopravu.

5.13 EHSV příznivě přijal sdělení Komise o přístupnosti elektronických technologií ⁽⁴⁹⁾ a požádal EU, aby navrhovaná opatření začlenila do evropského rámce pro informační společnost. Je naléhavě nutné předložit návrhy právních předpisů v oblasti přístupnosti elektronických technologií, pokud jde o otázky přístupnosti internetových stránek, inkluzivní komunikace, služeb poskytovaných na dálku, mobilních telefonů, digitálních technologií a bankomatů. Tyto cíle obsahovalo již v roce 2003 usnesení ministrů z Kréty ⁽⁵⁰⁾ a prohlášení z Rigy. Dnes existují silné pochybnosti, pokud jde o jejich splnění ve stanovených lhůtách a EHSV vyzývá k realizaci intenzivního akčního plánu do roku 2011 za účelem splnění těchto cílů.

5.14 EHSV znovu potvrzuje svoje odhodlání dodržovat zásadu „design pro všechny“ a domnívá se, že je důležité, aby byl tento koncept zahrnut do studijních plánů, a to jak na úrovni odborné přípravy, tak na úrovni univerzitní, aby tuto zásadu uplatňovali pracovníci ve všech oborech.

5.15 EHSV věří v zavedení „evropského průkazu zdravotně postižených“, jenž by OZP zajistil vzájemné uznávání jejich práv včetně stejné úrovně přístupnosti dopravy, kultury a volnočasových aktivit, a to podle vzoru evropské parkovací karty.

6. Pohlaví a zdravotní postižení

6.1 EHSV upozorňuje na to, že ženy se zdravotním postižením představují 60 % OZP v Evropě a nacházejí se v nerovném postavení a jsou i nadále diskriminovány, pokud jde o uznání jejich práv a přístup ke zboží a službám (zdravotní péče, vzdělávání a politiky předcházení genderovému násilí).

6.2 Během celého jednoho desetiletí zůstala úroveň zaměstnanosti žen se zdravotním postižením v podstatě beze změn, přičemž mají vysoké procento nečinnosti a nezaměstnanosti, nižší platy a dodatečné obtíže při zapojování do trhu práce.

6.3 Faktor pohlaví je třeba průřezově zohlednit v návrzích, rozpracování, monitoringu a hodnocení politik zaměřených na OZP. Je třeba, aby existovala specifická opatření, která by zajistila přístup k zaměstnání a stimulovala zaměstnávání žen.

⁽⁴⁴⁾ Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 110, 9.5.2006, s. 26 a usnesení Rady ze dne 6. února 2003 (Úř. věst. C 39, 2003, s. 5).

⁽⁴⁵⁾ KOM(2007) 501 v konečném znění.

⁽⁴⁶⁾ Články 41 a 42 nařízení Komise (ES) č. 800/2008 ze dne 6. srpna 2008.

⁽⁴⁷⁾ Směrnice Rady 2000/78 ze dne 27. listopadu 2000.

⁽⁴⁸⁾ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/archive/deploy/pubproc/eso-m376/index_en.htm
<http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/M420%20Mandate%20Access%20Built%20Environment.pdf>.

⁽⁴⁹⁾ KOM(2005) 425 v konečném znění, KOM(2008) 804 v konečném znění.

⁽⁵⁰⁾ Prohlášení o e-Inclusion (digitálním začlenění) – ministři pro dopravu a telekomunikace zemí Evropské unie, duben 2003.

7. Sociální dialog a zdravotní postižení

7.1 EHSV vyzývá sociální partnery k zajištění toho, aby OZP pracovaly za stejných podmínek jako ostatní, za řádných a příznivých pracovních podmínek a zejména za rovnosti příležitostí a rovné odměny za práci stejné hodnoty; povzbuzuje především OZP, aby se zapojovaly do profesních a odborových organizací; a aby práce v rámci smluvní subdávky byla odváděna za stejných pracovních podmínek⁽⁵¹⁾ (čl. 27 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením).

7.2 V oblastech zaměstnání, sociálního zabezpečení, zdraví a bezpečnosti práce a v dalších kontextech a v pracovních vztazích obecně má sociální dialog klíčový význam pro ochranu práv, rovnosti příležitostí a nediskriminace OZP. Je zásadní pro realizaci opatření pozitivních akcí v oblasti zaměstnanosti a přístupnosti a rovněž v odborné přípravě, podpoře pracovníků a asistenci pracovníkům se zdravotním postižením.

7.3 Sociální partneři musí zohlednit otázku zdravotně postižených ve všech mezioborových, oborových a podnikových akcích a jednáních, zejména v oblastech zaměstnanosti, přístupnosti a sociální ochrany, a to ve spolupráci s organizovanou občanskou společností OZP.

7.4 Sociální partneři se musí zapojit do monitorování a uplatňování Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením.

8. Zapojení a občanský dialog

8.1 EHSV potvrzuje, že respektuje zásadu „nic o zdravotně postižených bez zdravotně postižených“⁽⁵²⁾, a věří v politiky zaměřené na přebírání vlastní odpovědnosti (posílení jejich postavení) a vlastního prosazování jejich práv.

8.2 EHSV se domnívá, že občanský dialog s OZP a jejich rodinami je vhodný rámec pro zlepšování správy věcí veřejných v EU, při které by byly stanoveny povinné mechanismy a protokoly a zřízeny orgány *ad hoc*, jež by umožnily zapojení a konzultace v rámci EU.

8.3 Organizace OZP se musí zapojit do pravidelných zpráv, jež by hodnotily politiky zaměstnanosti a přístupnosti, provádění Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením a programů a finančních nástrojů Komise, aby bylo zajištěno zohlednění názoru občanské společnosti, například formou alternativních zpráv.

8.4 EU a členské státy musí zajistit propagaci a zaručit finanční prostředky pro rozvoj občanské společnosti, a zajistit jí tak nezávislost a schopnost zapojit se do přípravy politik nebo poskytování sociálních služeb.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽⁵¹⁾ Článek 27 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

⁽⁵²⁾ Slogan Evropského fóra zdravotně postižených – valné shromáždění fóra 2009.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Integrace přistěhovaných pracovníků (průzkumné stanovisko)

(2010/C 354/03)

Zpravodaj: **pan PARIZA CASTAÑOS**

Dopisem ze dne 23. července 2009 požádal pan Diego LÓPEZ GARRIDO, státní tajemník pro evropské záležitosti ministerstva zahraničních věcí a spolupráce, jménem budoucího španělského předsednictví, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska k tématu

Integrace přistěhovaných pracovníků.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 23. února 2010.

Na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 17. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 138 hlasy pro, 5 hlasů bylo proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV zdůrazňuje evropskou přidanou hodnotu politik zaměstnanosti, migrace a integrace. Vylučně vnitrostátní politiky nefungují, a proto je nutné posílit evropský základ těchto politik.

1.2 Přistěhovaní pracovníci a pracovnice pozitivně přispívají k ekonomickému rozvoji a blahobytu v Evropě. Z důvodu demografické situace bude mít EU zapotřebí zvýšit přijímání nových migrantů.

1.3 Je třeba zlepšit procesy integrace, a to jak z hlediska ekonomické účinnosti, tak z hlediska sociální soudržnosti. Zaměstnanost je základním aspektem integrace.

1.4 Integrace je společenský proces dvousměrného vzájemného přizpůsobování, který má být usnadněn prostřednictvím řádné správy věcí veřejných a řádnou legislativou. EHSV žádá Radu, aby schválila směrnici, která má zaručit společný právní rámec pro přistěhované pracovníky, jakož i zlepšení právních předpisů zaměřených proti diskriminaci.

1.5 Integrace na pracovišti za rovných podmínek z hlediska příležitostí a zacházení je další výzvou pro sociální aktéry, kteří ji mají podporovat v rámci kolektivního vyjednávání a sociálního dialogu, a to i na evropské úrovni. Přistěhované pracovnice a pracovníci musí mít pozitivní přístup k integraci.

1.6 Podniky vyvíjejí svou činnost ve stále rozdílnějších prostředích. Je třeba, aby podniky měly pozitivní přístup ke kulturní rozmanitosti s cílem zlepšit integraci a rozšířit příležitosti.

1.7 EHSV navrhuje Komisi, aby požádala o vypracování stanoviska z vlastní iniciativy v souvislosti s vytvořením evropské platformy pro dialog zaměřenou na řízení migrace za prací, která je navržena ve Stockholmském programu.

2. Oblast působnosti stanoviska

2.1 Španělské předsednictví požádalo EHSV o vypracování průzkumného stanoviska, aby EU zlepšila integraci přistěhovaných pracovníků, a proto se v tomto stanovisku Výbor soustředí na integraci přistěhovaných pracovníků z hlediska zaměstnání a na další otázky přímo či nepřímo související s trhem práce.

2.2 Všeobecné otázky přistěhovecké a integrační politiky se probírají, pouze pokud přímo souvisejí se stanoviskem. Výbor přijal různá stanoviska o integraci⁽¹⁾ s obecnějším zaměřením a připravil stanovisko z vlastní iniciativy zaměřené na to, aby byla integrace posílena v nové agendě sociální politiky EU, a to v oblastech jako vzdělávání a odborná příprava, rovnost žen a mužů, zdraví, bydlení, rodinná politika a politika mládeže, chudoba a sociální vyloučení atd.

2.3 Evropa se musí v rámci společné přistěhovecké politiky více zaměřit na integraci. Za účelem spolupráce s Evropským fórem pro integraci Výbor vytvořil stálou studijní skupinu pro integraci.

(¹) Úř. věst. C 27, 3.2.2009. Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 29.
Úř. věst. C 80, 30.3.2004.
Úř. věst. C 318, 23.12.2006.
Úř. věst. C 125, 27.5.2002.
Úř. věst. C 208, 3.9.2003.

2.4 Lisabonská smlouva představuje pevnější právní základ⁽²⁾ k tomu, aby EU mohla povzbuzovat „činnosti členských států k podpoře integrace státních příslušníků třetích zemí oprávněně pobývajících na jejich území“.

3. Přistěhovalci přispívají k ekonomickému růstu a blahobytu Evropy

3.1 V posledních letech Evropa přijala mnoho osob, které přišly ze třetích zemí jako emigranti hledající nové příležitosti. Nicméně restriktivní politiky uplatňované řadou evropských vlád omezují možnost, aby podniky legálně zaměstnávaly přistěhovalé pracovníky.

3.2 Evropská komise ve své zprávě o zaměstnanosti⁽³⁾ v Evropě z roku 2008 uvádí, že „přistěhovalci znamenali významný přínos pro celkový hospodářský růst a růst zaměstnanosti v EU od roku 2000, neboť nabídli řešení nedostatku pracovních sil a kvalifikací a zvýšili flexibilitu trhu práce“.

3.2.1 Ve své souhrnné zprávě o zaměstnanosti (2009–2010)⁽⁴⁾ Komise uvádí, že navzdory krizi, jež v EU likviduje pracovní příležitosti, přetrvává v různých členských státech a v některých oborech nedostatek pracovních sil. Komise rovněž navrhuje posílit integraci již usazených přistěhovalců, kteří trpí zejména touto krizí; stejně tak je třeba povzbudit podniky k tomu, aby diversifikovaly svou pracovní sílu a uplatňovaly „charty rozmanitosti“.

3.3 Od roku 2000 se v EU vytvořilo 21 % HDP a 25 % nových pracovních příležitostí díky přispění přistěhovalců; některá hospodářská odvětví by byla stagnovala či omezila svůj růst, kdyby nezaměstnávala z velké části přistěhovalé pracovníky a pracovnice.

3.4 Je třeba mít na paměti, že omezení týkající se práce občanů nových členských zemí v EU bylo v řadě zemí zrušeno (Spojené království, Irsko, Švédsko atd.).

3.5 Výbor by rád zdůraznil význam podnikatelského ducha, jaký má mnoho přistěhovalců, kteří zakládají podniky v Evropě, a přispívají tudíž k vytváření pracovních příležitostí a bohatství; a to navzdory skutečnosti, že přistěhovalce legislativa jim klade překážky, jež je velmi obtížné překonat.

3.6 Přestože intenzita migračních toků byla v členských státech EU různá, bylo zaznamenáno, že země, jež přijímají nejvíce přistěhovalců, se těšily vyššímu růstu ekonomiky a zaměstnanosti. V některých členských státech, jako jsou Španělsko, Spojené království, Irsko, Itálie a další, je tento podíl vyšší⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Článek 79.

⁽³⁾ KOM(2008) 758 v konečném znění.

⁽⁴⁾ KOM(2009) 674 v konečném znění.

⁽⁵⁾ *The Economic and Fiscal Impact of Immigrants*, National Institute of Economic and Social Research, říjen 2007 a „Coyuntura española - Los efectos de la inmigración sobre el empleo y los salarios,“ *Informe Mensual de la Caixa*, 295, říjen 2006.

3.7 Nárůst přistěhovalců v evropských společnostech také zapříčiňuje nové potíže a představuje náročný úkol z hlediska sociální soudržnosti. Evropské společnosti čelí řadě společenských potíží odvíjejících se od přistěhovalců, jež je třeba posuzovat souhrnně, jak EHSV navrhl v dalších stanoviscích.

3.8 Výbor je toho názoru, že mnoho společenských problémů (rasismus, trestná činnost, genderové násilí, marginalizace, předčasné ukončení školní docházky atp.) jasně ukazuje, že integrovanost je třeba posílit. Správní orgány, zejména místní úrovně, se mnohdy topí v potížích.

3.9 Sdělovací prostředky příležitostně zneužívají problémů s přistěhovalcům k tomu, aby vyvolaly senzaci a u obyvatel vzbudily obavy. Taktéž někteří politici vůdci oportunisticky a z nedostatku odpovědnosti problémů zneužívají.

3.10 Výbor s obavami připomíná, že rasismus a xenofobie zasahují do mnoha sociálních odvětví. Extremistické strany a hnutí využívají problémů souvisejících s přistěhovalcům k tomu, aby mezi obyvatele šířily strach a prosazovaly politiku, jež je netolerantní, násilná a jež jde proti lidským právům.

3.11 Rasismus je kvalifikován jako trestný čin, avšak politické orgány a společensky odpovědné osoby mnohdy dávají najevo tolerantní přístup, který nelze akceptovat. Je nezbytné, aby policejní a soudní orgány, tvůrci veřejného mínění, sdělovací prostředky i odpovědní politici činitelé změnili přístup a postavili se rasismu s větší rozhodností a sociálně-výchovným působením.

4. V budoucnu přibude přistěhovalců směřujících do Evropy

4.1 Demografická situace EU ukazuje, že v důsledku stárnutí populace a nízké porodnosti budou trhy práce potřebovat zapojení mnoha přistěhovalých pracovníků a pracovníků. Podle novějších demografických prognóz Eurostatu začne populace v aktivním věku klesat po roce 2012, a to i kdybychom předpokládali, že v tomto desetiletí bude přicházet 1,5 milionů přistěhovalců ročně. Pokud se příliv přistěhovalců v příštím desetiletí nezvýší, populace v aktivním věku se zmenší o 14 milionů lidí.

4.2 Na druhé straně víme, že mezinárodní mobilita pracovníků ve světě poroste, neboť mnoho lidí musí emigrovat, protože ve své zemi původu se jim nedostává důstojné práce, a někteří z nich si přejí jet do Evropy hledat nové pracovní i osobní příležitosti.

4.3 EHSV se domnívá, že přání přistěhovalců zamířit do Evropy znamená velkou příležitost.

4.4 Podle Výboru jsou k tomu, aby přistěhovalí pracovníci nalezli své příležitosti a aby evropské společnosti posílily svou sociální soudržnost, nezbytné politiky, jež zlepší společenskou integrovanost, protože úspěch migračních projektů – jak z pohledu migrujících pracovníků, tak z pohledu hostitelských společností – závisí na způsobu, jakým tyto integrační procesy probíhají.

4.5 Hospodářská krize a zvýšení nezaměstnanosti se týká všech sociálních odvětví, všech domácích pracovníků i přistěhovalců. Údaje z pracovních trhů v Evropě ukazují, že přistěhovalí pracovníci s nízkou kvalifikací, kteří zastávají horší pracovní místa, jsou prvními oběťmi krize a že nezaměstnaností rozsáhle trpí i přistěhovalé pracovnice.

4.6 Navzdory stávajícímu hospodářskému poklesu a růstu nezaměstnanosti v Evropě demografické zprávy ukazují, že jakmile bude krize překonána a bude obnoven hospodářský růst a růst zaměstnanosti, k naplnění potřeb evropských trhů práce bude nutné přispění nových přistěhovalců, přičemž bude třeba zohlednit charakteristiky vlastní každému z členských států.

5. Evropská legislativa pro povolení vstupu – nedořešený úkol

5.1 Již od doby, kdy před deseti lety EU nastoupila cestu směřující ke společné přistěhovalcecké politice, spočívá hlavní problém v přípravě legislativy pro povolení vstupu novým přistěhovalcům, neboť každý členský stát má své vlastní právní předpisy, jež jsou velmi odlišně zaměřeny.

5.2 Přistěhovalcecká politika a právní předpisy pro otázku přistěhovalectví či přístupu k pracovním příležitostem souvisejí s vývojem pracovních trhů, a proto je třeba aktivní účasti sociálních partnerů; musí však být rovněž založeny na dodržování lidských práv přistěhovalců.

5.3 Výbor je toho názoru, že právní předpisy pro přistěhovalectví musí napomáhat integraci a považovat přistěhovalé pracovníky za nové občany, osoby, která mají svá práva a které je třeba chránit, nikoli pouze za pracovní sílu, jež vyplňuje potřeby pracovních trhů.

5.4 Účast sociálních partnerů je nutná na různých úrovních. Výbor se zájmem nahlíží na návrh Komise vytvořit evropskou platformu pro dialog zaměřený na řízení migrace pracovních sil, které by se mohli účastnit sociální partneři.

5.5 EHSV navrhl společnou přistěhovalceckou politiku a harmonizované právní předpisy, aby přistěhovalci přicházeli za využití legálních postupů, dostalo se jim spravedlivého jednání, byla chráněna jejich základní práva a zlepšila se jejich integrovanost.

5.6 Nicméně Evropa nepřijala přistěhovalce použitím náležitých právních předpisů a politik, naopak kvůli restriktivní povaze většiny vnitrostátních politik a právních předpisů mnoho přistěhovalců přišlo neregulérními cestami a je nuceno pracovat v neformální ekonomice. Výbor se domnívá, že EU musí přijmout nové iniciativy usilující o přeměnu neformální práce v práci legální.

5.7 Výbor je toho názoru, že usnadněním postupů pro legální přistěhovalectví se sníží objem neregulérního přistěhovalectví a riziko, že někteří neregulérní přistěhovalci se stanou oběťmi zločinných převáděčských sítí a sítí obchodu s lidmi. Stockholmský program obsahuje nové závazky EU ve věci boje proti těmto zločinným sítím.

5.8 EHSV se domnívá, že restriktivní politiky mají velmi negativní dopad na integrační procesy, neboť označují přistěhovalce za osoby, jež nejsou vítány ani dobře přijímány.

5.9 Někdy tyto politiky doprovázela politická a sociální vystoupení, která přistěhovalectví kriminalizovala, s rysy vyloučení a podporující xenofobii a diskriminaci.

5.10 V současné době se nacházíme v rámci Evropského paktu o přistěhovalectví, který se bude rozvíjet v příštích letech prostřednictvím Stockholmského programu. Lze předpokládat, že díky Lisabonské smlouvě bude přijímání dohod v Radě snazší a že rovněž účast Parlamentu na postupu spolurozhodování usnadní harmonizaci právních předpisů.

5.11 EHSV by si býval přál horizontální tvorbu právních předpisů, avšak Rada a Komise zvolily cestu přijímání odvětvových směrnic. Nedávno byla přijata modrá karta⁽⁶⁾, jejímž účelem je usnadnit přijímání vysoce kvalifikovaných pracovníků. Komise má na příští měsíce v plánu vypracovat další nové návrhy směrnic.

5.12 Výbor se domnívá, že je zásadní, aby EU měla náležité právní předpisy pro přijímání, neboť integrace velmi úzce souvisí s rovností zacházení a nediskriminací. Proto EHSV podpořil⁽⁷⁾ (spolu s návrhem na některá zlepšení) rámcovou směrnici o právech přistěhovalých pracovníků, kterou navrhla Komise⁽⁸⁾ a kterou ještě projednává Rada. Současné znění, s nímž pracuje Rada, má nedostatečný záběr, který je pro občanskou společnost a pro Výbor nepřijatelný.

5.13 Rada musí přijmout rámcovou směrnici, aby zabezpečila náležitou úroveň práv všem přistěhovalým pracovníkům a zamezila případům diskriminace. Výbor navrhuje španělskému předsednictví EU, aby v Radě zaměřilo rozhovory na rámcovou směrnici, aby byla rychle přijata s podmínkou, že bude obsahovat odpovídající soustavu společných práv v celé EU, vycházejících z rovnosti zacházení, zejména v otázce pracovních a sociálních práv pro přistěhovalé pracovníky.

⁽⁶⁾ Směrnice ES/2009/50.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 27, 3.2.2009.

⁽⁸⁾ KOM(2007) 638 v konečném znění.

5.14 EHSV nedávno přijal stanovisko z vlastní iniciativy, v němž apeluje na to, aby právní předpisy v oblasti přistěhovalectví respektovaly základní práva⁽⁹⁾, a v němž se navrhuje pokročilý rámec práv a povinností. Rovněž je nezbytné reformovat směrnici o slučování rodin.

6. Zaměstnání je zásadní součástí integračního procesu

6.1 Integrace je společenský proces dvousměrného vzájemného přizpůsobování, jehož se účastní přistěhovanci a hostitelská společnost. To je první ze základních společných zásad pro integraci, které byly přijaty Radou v roce 2004.

6.2 Integrace vyžaduje vůdčí iniciativu na straně orgánů, sociálních partnerů a organizací. Veřejné politiky mohou tyto společenské procesy povzbudit, zásadní význam má i aktivní účast občanské společnosti. V dalším stanovisku⁽¹⁰⁾ EHSV zvýzdvihl význam úlohy místních a regionálních orgánů.

6.3 I přistěhovavší se pracovnice a pracovníci musí mít k integraci příznivý postoj a snažit se naučit jazyk, zákony a zvyky hostitelské společnosti.

6.4 EHSV se spolu s Komisí zapojil do činnosti Evropského fóra pro integraci a přeje si ještě jednou zdůraznit, jak je důležité, aby se organizace občanské společnosti zapojily do různých úrovní správy a aby byly konzultovány.

6.5 Integrace přistěhovaných osob přesahuje pouhou oblast práce, k níž se váže toto stanovisko; neboť integrace je obzvláště důležitá v rodině, ve školách a na vysokých školách, na vesnicích a v různých čtvrtích, v náboženských institucích, ve sportovních a kulturních organizacích atd.

6.6 Přístup na trh práce tvoří zásadní část společenského procesu integrace, protože práce ve slušných podmínkách je klíčem k ekonomické soběstačnosti přistěhovačů a prospívá společenským vztahům a vzájemnému poznání mezi hostitelskou společností a přistěhovanci.

6.7 Základem sociální Evropy je práce a integrace je zásadní pro rozvoj sociální Evropy. Evropské podniky jsou neodmyslitelnými sociálními subjekty, na integraci mají zájem a podílejí se na ní.

6.8 Hospodářská krize a nárůst nezaměstnanosti integrační procesy oslabují a posilují některé střety ve společnosti a na trhu práce. EHSV je toho názoru, že za těchto okolností musí zdvojnásobit své snahy o integraci všichni zúčastnění: přistěho-

valé osoby, veřejné orgány, sociální partneři i občanská společnost.

6.9 Přistěhovaným pracovníkům se v Evropě musí dostat rovného zacházení, neboť jsou chráněni mezinárodními úmluvami o lidských právech a zásadami a právy stanovenými v úmluvách MOP. V jiném stanovisku⁽¹¹⁾ EHSV uvedl práva a povinnosti, které musí evropské právní předpisy zaručit přistěhovaným pracovníkům a pracovníkům.

6.10 EHSV je toho názoru, že legislativu a veřejné politiky by měla doplňovat spolupráce sociálních partnerů, protože integrace v oblasti práce je také otázkou sociálního přístupu a odborových a zaměstnavatelských závazků.

6.11 Pracovní úřady musí podporovat programy pro zlepšení přístupu k práci pro přistěhovance: usnadnit uznávání odborných kvalifikací, zlepšit jazykové a odborné vzdělání bez diskriminace a poskytovat vhodné informace o pracovních systémech hostitelské země.

6.12 Odbory, podnikové organizace, sdružení přistěhovačů a jiné organizace občanské společnosti hrají významnou roli, co se týče přenosu informací a usnadnění přístupu přistěhovačů k zaměstnání.

6.13 Většina podniků v Evropě je malé či střední velikosti a dává zaměstnání většině obyvatel v produktivním věku a rovněž přistěhovačům, takže společenské integrační procesy probíhají ve značné míře v MSP.

7. Rovnost zacházení a nediskriminace jakožto pilíře integrace

7.1 EHSV považuje za zásadní způsob přijetí a zacházení, jakého se přistěhovaným pracovníkům, kteří jsou mnohdy znevýhodněni oproti domácím pracovníkům, dostává ze strany orgánů a podniků.

7.2 V různých členských státech je situace odlišná, neboť se rovněž liší právní předpisy pracovního práva a sociální praxe, avšak v Evropě je řada přistěhovaných pracovníků znevýhodňována a trpí obtížemi při hledání zaměstnání a neuznáváním odborných kvalifikací; navíc mnohdy nemluví jazykem země a neznají zákony, zvyky ani sociální instituce.

7.3 Kvalitní legislativa namířená proti diskriminaci představuje výchozí bod, avšak zatím na vnitrostátní úrovni přetrvávají právní předpisy, které rozlišují mezi domácími a přistěhovanými pracovníky, a především diskriminace v praxi namířená proti pracovníkům kvůli jejich národnostnímu, etnickému či kulturnímu původu, jež se projevuje přímo či nepřímo.

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 29.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 318, 23.12.2006.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 29.

7.4 Rovné zacházení a politiky pro boj s diskriminací představují pilíře integračních politik. Z hlediska obousměrného přístupu v otázce integrace se Výbor domnívá, že podniky, odborové organizace a orgány musí nabízet přistěhovaným pracovníkům rovné zacházení a vyhýbat se jakémukoli typu diskriminace.

7.5 Zaměstnavatelé a přistěhovaní pracovníci musí dodržovat pracovní předpisy a kolektivní dohody platné v každém podniku či odvětví ve shodě s vnitrostátními zákony a běžnou praxí. Výbor by rád zdůraznil, že rasismus a diskriminace jsou trestné a že musí být rovněž trestány v podnicích v rámci pracovního práva.

7.6 Pro zlepšení integrovanosti v zaměstnání je nezbytné, aby přistěhovaní pracovníci a pracovníce byli informováni o předpisech pracovního práva a kolektivních dohodách, jimiž se řídí jejich práva a povinnosti na pracovišti.

7.7 Politický a sociální scénář zaměřený na integraci umožní, aby přistěhovaní pracovníci nastoupili cesty a programy vedoucí k integraci, jako jsou výuka jazyka, zákonů a zvyklostí, jež musí orgány usnadnit.

7.8 Směrnice EU o rovném zacházení na pracovišti⁽¹²⁾ a rovném zacházení bez ohledu na rasový nebo etnický původ⁽¹³⁾ jsou zásadními právními nástroji, které upravují legislativu a praxi v členských státech, co se týče boje proti diskriminaci a podpory zapojení do pracovního života.

7.9 V nedávné době přijal Parlament usnesení k nové směrnici proti diskriminaci⁽¹⁴⁾, která doplňuje stávající tři směrnice. EHSV také vydal stanovisko, v němž pozitivně hodnotí návrh Komise a navrhuje, aby se přihlédlo také k vícenásobné diskriminaci. Až bude tato nová směrnice přijata, dojde k rozšíření zásady nediskriminace na oblasti, jako jsou vzdělávání, zdraví, sociální ochrana a bydlení.

7.10 EHSV je toho názoru, že antidiskriminační směrnice nebyly náležitě provedeny do vnitrostátních právních předpisů, a že proto v různých členských státech neexistuje kvalitní legislativa proti diskriminaci. Jakmile bude přijata nová směrnice, stane se velmi přínosným legislativním nástrojem.

7.11 Sociální partneři, kteří jsou základními aktéry ve fungování trhů práce a představují základní pilíře ekonomického a sociálního života v Evropě, mají při integraci významnou roli. V oblasti kolektivního vyjednávání musí přijmout zodpovědnost, která jim přísluší v oblasti integrace přistěhovačů, a vyloučit z kolektivních smluv, norem a pracovních postupů jakékoliv přímé či nepřímé aspekty diskriminace.

7.12 V rámci kolektivního vyjednávání, a zejména v rámci podniku musí být zavedeny mechanismy, které zabezpečí, aby přístup k práci a uzavírání smluv probíhal v souladu se zásadou rovnosti příležitostí. Na tomto poli je obzvláště důležité mít k dispozici nástroje, jež by umožnily vyhnout se nejen přímé, ale i nepřímé diskriminaci.

7.13 Nicméně v současné době mnoha přistěhovaným pracovníkům v praxi rovné zacházení v otázce mzdy a pracovních podmínek není zaručeno. Sociální partneři a orgány pro otázky práce musí vypracovat postupy, které zabrání diskriminaci, a musí být proaktivní, pokud jde o podporu rovnosti.

7.14 V Evropě přibývá podvojných pracovních modelů – na jedné straně jsou kvalitní pracovní příležitosti pro většinu evropských občanů a vysoce kvalifikované přistěhovalce, na straně druhé málo kvalitní pracovní příležitosti pro většinu přistěhovačů. Málo kvalitní zaměstnání je v důsledku také diskriminačním faktorem, když jsou přistěhovačci využíváni jako „zranitelnější“ pracovní síla.

7.15 EHSV navrhl v několika stanoviscích, aby státy zlepšily své systémy pro nostrifikaci diplomů⁽¹⁵⁾ a aby EU měla systém pro uznávání kvalifikací, kterého by přistěhovaní pracovníci mohli využít⁽¹⁶⁾. V evropských podnicích vykonává mnoho přistěhovačů práci, která je nižší úrovně, než na jakou mají kvalifikaci.

7.16 Rovněž v průběhu profesionální dráhy a při povyšování je mnoho přistěhovaných pracovníků v nevýhodě a trpí diskriminací. Pracovní předpisy, kolektivní dohody a praxe v podnicích musí při povyšování pracovníků zaručit zásadu rovnosti příležitostí. Sociální partneři na sebe musí vzít nové úkoly.

7.17 Odborné vzdělávání či přípravné kurzy jsou velmi důležité nástroje pro posílení zaměstnatelnosti přistěhovaných pracovníků, nicméně v některých zákonech či ve vnitrostátní praxi se z nich vylučují občané třetích zemí, nebo jsou tyto možnosti omezeny jinak. EHSV se domnívá, že veřejné orgány a sociální partneři musí přistěhovaným pracovníkům usnadnit přístup k odborné přípravě, za rovných podmínek a zacházení.

7.18 Některé členské státy ve spolupráci s podniky vedou programy odborného vzdělávání v zemích původu předtím, než je uděleno povolení k pobytu; tyto programy pomohou občanům třetích zemí se zapojením do zaměstnání, jakmile přijdou do Evropy.

⁽¹²⁾ Směrnice ES/2000/78.

⁽¹³⁾ Směrnice ES/2000/43.

⁽¹⁴⁾ P6_TA(2009) 0211.

⁽¹⁵⁾ Viz zejména Úř. věst. C 162, 25.6.2008, s. 90.

⁽¹⁶⁾ Viz mimo jiné Úř. věst. C 218, 11.9.2009.

7.19 Evropská unie dosud uspokojivě nevyřešila převoditelnost důchodových práv pro evropské pracovníky. Přistěhovalí pracovníci mají rovněž řadu potíží vyplývajících z vnitrostátních právních předpisů, které náležitě nezajišťují práva na důchod nabytá během práce v Evropě. Důvody jsou velmi různé a závisí na vnitrostátních právních předpisech a úmluvách s třetími zeměmi.

7.20 Výbor navrhuje Evropské komisi přijetí iniciativy, která by mohla být legislativní, jež by usnadnila, aby pracujícím přistěhovalým do EU byla zaručena důchodová práva, pokud změni své místo pobytu uvnitř EU nebo když se vrátí do svých zemí původu či mají trvalé bydliště v jiné zemi.

7.21 Odbory by měly přijmout mezi své členy přistěhovalé pracovníky a umožnit jim přístup k zastupitelským a řídicím funkcím. Většina odborových organizací v Evropě vypracovala osvědčené postupy k zajištění rovného zacházení a pro boj proti diskriminaci.

7.22 EHSV je toho názoru, že je třeba aktivních politik a nových závazků sociálních partnerů, aby mohly být prosazovány integrační společenské postoje, rovnost zacházení a boj proti diskriminaci na pracovišti. Evropský sociální dialog může být vhodným rámcem k tomu, aby sociální partneři přijali nové závazky na úrovni, která jim bude připadat vhodná.

7.23 Evropská agentura pro základní práva se zabývala⁽¹⁷⁾ etnickou diskriminací v pracovních otázkách na trzích práce v Evropě a potvrdila, že diskriminace je navzdory právním předpisům stále velmi rozšířená.

8. Zvládání rozmanitosti

8.1 Evropské společnosti jsou stále rozmanitější a tato rozmanitost v budoucnu ještě poroste. Úspěšné integrace přistěhovalců v pracovní oblasti nelze dosáhnout bez pozitivního nahlížení na kulturní rozmanitost, o níž se podniky a pracovníci zajímají stále intenzivněji.

8.2 Velké společnosti mají vlastní podnikovou kulturu, kterou postupem času vypracovaly v oblasti pracovních sil, sociálního prostředí i vztahů se zákazníky.

8.3 Evropské podniky provozují svou činnost ve městech, která jsou čím dál rozmanitější. Za účelem posílení rozmanitosti na veřejných pracovních pozicích si Výbor regionů a Dublinská nadace vyměnily zkušenosti prostřednictvím sítě CLIP⁽¹⁸⁾.

8.4 Kulturní rozmanitost vyplývající z přistěhovalectví představuje nový úkol, který je třeba řešit, aby byla posílena podni-

ková kultura, jejíž součástí je integrace nových pracovníků do různých úrovní: manažerské, úrovně středního managementu a úrovně ostatních pracovníků.

8.5 Globalizace napomáhá tomu, že se podniky přesunují do nových sociálních a kulturních prostředí a na nové trhy se zákazníci rozličných kultur.

8.6 Mnoho podniků uznává význam, jaký má zvládání rozmanitosti. Vývoj posledních desetiletí směrem k ekonomice služeb přidal na významu kontaktům podniků se zákazníky, navíc globalizace přiměla podniky k hledání nových trhů po celém světě. Zvýšila se rozmanitost zákazníků a uživatelů, na něž se podniky obracejí.

8.7 Dobré zvládání této rozmanitosti uvnitř podniku umožňuje lépe využít schopností všech pracovníků různého původu a kultury a zvýšit efektivitu v oblasti vnějších vztahů podniku s trhem, který je taktéž rozmanitý.

8.8 Podniky, které dobře zvládají rozmanitost, dokážou lépe přilákat „talenty“ ze všech koutů světa a rovněž zákazníky na nových trzích. Dále mohou zvýšit kreativitu a inovační schopnost svých zaměstnanců úměrně tomu, jak příznivou atmosféru pro to všichni pracovníci (včetně přistěhovalců) naleznou.

8.9 Evropské malé podniky mnohdy nemají specializovaná oddělení pro řízení lidských zdrojů, a proto je nezbytné, aby našly podporu u specializovaných struktur úřadů a organizací zaměstnavatelů.

8.10 Zvládání rozmanitosti je založeno na přísném uplatňování opatření pro rovnost zacházení a boj proti diskriminaci. Nicméně kromě toho je jeho součástí vytváření programů pro přijetí přistěhovalých pracovníků, opatření pro přizpůsobení kulturním rozdílům, komunikační systémy zohledňující jazykovou rozmanitost, smírcí způsoby řešení konfliktů atd.

8.11 Ke zvládání rozmanitosti je třeba odborná příprava. Vnitropodniková školení mohou být zaměřena na různé skupiny: vedení podniku, střední management a všechny zaměstnance a rovněž odborové organizace a organizace zaměstnavatelů.

8.12 Jak podniky, tak organizace zaměstnavatelů a odborové organizace musí mít oddělení specializovaná na zvládání rozmanitosti, podporu iniciativ, vyhodnocování výsledků a iniciování změn.

⁽¹⁷⁾ EU-MIDIS European Union Minorities and Discrimination Survey: Main Results Report, European Union Agency for Fundamental Rights, 9.12.2009.

⁽¹⁸⁾ Cities for Local Integration Policy (Města pro politiku integrace na místní úrovni) – síť více než 30 evropských měst, kterou řídí Eurofound.

8.13 Veřejné orgány by se měly spolupodílet na zvládání rozmanitosti v podnicích i cestou ekonomických či daňových pobídek určených podnikům, jež k tomu vypracují plány, a podporou výměny osvědčených postupů, přípravou vzdělávacích programů a konáním informačních kampaní.

9. Potíže s integrací v neformální ekonomice a neregulérní přistěhovalectví

9.1 Přistěhovačům pracovníkům, kteří „nemají doklady“ a kteří se nacházejí v neregulérním postavení, nezbyvá než být činní v rámci neformální ekonomiky a neformální zaměstnanosti, což zvyšuje její relativní váhu v hospodářství těch členských zemí, v nichž je vyšší počet neregulérních přistěhovačů.

9.2 Mnohdy jsou přistěhovačci v neregulérním postavení obětmi extrémního pracovního vykořisťování ze strany některých zaměstnavatelů. EHSV přijal stanovisko⁽¹⁹⁾ související s návrhem směrnice, jež navrhuje postihovat zaměstnavatele, kteří vykořisťují neregulérní přistěhovačce.

9.3 Nelegální pracovníci zaměstnané v oblasti domácích prací se nacházejí ve velmi zranitelném postavení, a v některých případech dokonce bezmála v otroctví. Některé vnitrostátní předpisy plně nezaručují pracovní a sociální práva pro tento druh pracovní činnosti. Tyto potíže se prohlubují u osob, které jsou v neregulérním postavení a pracují ve stínové ekonomice. Výbor navrhuje Evropské komisi, aby přijala nové iniciativy, jež by náležitým způsobem chránily pracovní a profesní práva těchto pracovníků.

9.4 V posledních letech se v některých vnitrostátních právních předpisech kriminalizují humanitní sdružení, jež pomáhají osobám v neregulérním postavení vyhnout se sociálnímu vyloučení a usnadnit jejich integraci. Výbor varuje, že takové právní předpisy jsou v rozporu s lidskými právy a morální zásadou solidarity. Evropská komise a vídeňská agentura musí vyhodnotit tyto situace a přijmout nezbytné iniciativy.

9.5 Protože společenská integrace je obtížnější, pokud jsou přistěhovačci v neregulérním postavení, Výbor navrhl, aby byly zahájeny individualizované regularizační postupy pro neregulérní přistěhovačce a vzalo se přitom v úvahu sociální a pracovní vykořisťování na základě závazku Evropské rady v rámci Evropského paktu o přistěhovalectví a azylu⁽²⁰⁾, v němž se dohodlo přistoupit v rámci vnitrostátní legislativy k individuální regularizaci z humanitárních či ekonomických důvodů, zejména v pracovních odvětvích, v nichž se soustředí mnoho osob v neregulérním postavení.

10. Některé iniciativy Stockholmského programu

10.1 Komise navrhla vytvořit evropskou platformu pro dialog zaměřenou na řízení migrace za prací, do níž by se zapojili podnikatelé, odbory, pracovní agentury a další strany, jichž se to týká.

10.2 EHSV navrhuje Komisi, aby si během roku 2010 obdobně jako při formování Evropského fóra pro integraci vyžádala průzkumné stanovisko, aby Výbor za účasti všech zúčastněných stran navrhl způsob, jak tuto evropskou platformu, s níž si přeje spolupracovat, ustavit.

10.3 Komise rovněž navrhla, aby EU sestavila kodex přistěhovalectví, který by všem legálním přistěhovačům zajistil stejná práva, srovnatelná s právy občanů EU. Taková kodifikace stávajících právních předpisů by v případě potřeby obsahovala úpravy směřující ke zjednodušení nebo doplnění stávajících ustanovení a zlepšení jejich používání.

10.4 EHSV se domnívá, že evropské právní předpisy pro přistěhovačce musí provázet horizontální společný rámec (evropský statut) práv, který by zabezpečil dodržování a ochranu práv a svobod přistěhovačů v Evropě nezávisle na profesní kategorii a jejich právním postavení. Pokud by rámcová směrnice projednávaná v Radě byla přijata v podobě s vysokou úrovní ochrany, byla dobrým právním nástrojem na ochranu práv přistěhovačů.

10.5 Výbor vítá iniciativu Komise spočívající v předložení Evropského kodexu přistěhovalectví, pokud má jít o legislativní návrh, jenž by přistěhovačům zaručil základní práva a stejnou úroveň ochrany práv, která by byla srovnatelná úrovní práv občanů Společenství.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽¹⁹⁾ Úř. věst. C 204, 9.8.2008.

⁽²⁰⁾ Rada EU, 13440/08, 24. září 2008.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Evropská politika dopravy v rámci Lisabonské strategie po roce 2010 a strategie udržitelného rozvoje (průzkumné stanovisko)

(2010/C 354/04)

Zpravodaj: **pan BUFFETAUT**

Dopisem ze dne 23. července 2009 požádalo španělské předsednictví Evropské unie Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, o vypracování průzkumného stanoviska k tématu

„Evropská politika dopravy v rámci Lisabonské strategie po roce 2010 a strategie udržitelného rozvoje“.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 24. února 2010.

Na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 17. března 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 152 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor zdůrazňuje, že konkurenceschopnost, spolehlivost, plynulost a hospodárnost dopravy jsou podmínkou hospodářské prosperity Evropy a že svobodný pohyb osob a zboží je jednou ze základních svobod Evropské unie. Doprava bude muset výrazným způsobem přispět k realizaci cílů strategie 2020. Výbor také upozorňuje na skutečnost, že celé odvětví dopravy bylo značně postiženo současnou hospodářskou krizí. Je si však vědom, že charakter tohoto odvětví není dostatečně udržitelný.

1.2 Podporuje úsilí vynaložené na dosažení účinné komodality, optimalizace jednotlivých druhů dopravy a jejich propojení do sítí zaměřené na vytvoření integrovaného dopravního systému a dosažení maximální plynulosti dopravy. Připomíná však, že je třeba pokračovat v úsilí o změnu druhu dopravy, protože v opačném případě by hrozila stagnace v rozvoji bezuhlíkových druhů dopravy a naopak by se trvale zhoršovalo dopravní přetížení a emise.

1.3 Evropský hospodářský a sociální výbor konstatuje, že odvětví dopravy je závislé na fosilních zdrojích energie, což má následky jak v oblasti emisí, tak v oblasti zabezpečení dodávek a nezávislosti zásobování. Je si rovněž vědom toho, že zdroje, zejména ropné, jsou omezené, a domnívá se, že budoucí evropská politika dopravy by měla sledovat čtyři hlavní cíle: **podporu nízkouhlíkových druhů dopravy, energetickou účinnost, zabezpečení dodávek a nezávislost zásobování a také snížení dopravního přetížení**. Současně by však měla být zachována konkurenceschopnost dopravy v rámci strategie 2020.

1.4 K hlavním problémům a úkolům, jež je třeba řešit v udržitelné politice dopravy, patří narůstající urbanizace a požadavek na pohodlí při každodenních přesunech, zachování

veřejného zdraví, což vyžaduje snížení emisí znečišťujících látek a skleníkových plynů, zachování obchodní výměny zahrnující nutné snížení emisí, definice homogenních území pro vytvoření skutečně integrované politiky dopravy, porozumění obyvatel a hospodářských aktérů a podpora z jejich strany, které přispějí k provádění nových politik a přijetí nových vzorců chování v oblasti mobility. Je však zřejmé, že pokud bude Evropská unie jednat sama, její úsilí bude marné. Nutnost mezinárodní dohody o snížení emisí skleníkových plynů je evidentní jak z důvodu globálního oteplování, tak z důvodu ubývání klasických zdrojů energie.

1.5 Za těchto podmínek EHSV doporučuje, aby jak místní orgány, tak členské státy s podporou Evropské unie a na její popud přijaly řadu konkrétních opatření. Unie může zasahovat pomocí právních předpisů, zaměřením Fondu soudržnosti nebo Fondu pro regionální rozvoj, novými hlavními směry pro trans-evropské dopravní sítě nebo intervencemi Evropské investiční banky. Tato opatření jsou v souladu s hlavními rámcovými cíli uvedenými výše a mohla by obsahovat zejména:

- realizaci ambiciózního plánu výzkumu a vývoje v oblasti mobility a dopravy (motorizace, paliva, boj proti emisím, energetická účinnost);
- vytvoření internetových stránek pro výměnu osvědčených postupů v oblasti městské dopravy nebo dopravy na dlouhé vzdálenosti;
- rozvoj záchytných parkovišť a veřejné dopravy zejména pomocí autobusových spojů ve vyhrazeném pruhu, tramvajových spojů a metra;
- zdokonalení IKT jako prostředku podporujícího účinnou, spolehlivou a bezpečnou veřejnou dopravu;

- zavedení skutečných služeb pro řízení mobility na dostatečně rozsáhlých geografických oblastech, jejichž úkolem bude optimalizovat a zajistit plynulost a dobrou návaznost jednotlivých druhů dopravy;
- vytvoření místních doručovacích oblastí a městského distribučního centra v samotném centru města;
- zachování železničních zařízení v městech;
- využití daňových opatření na podporu dopravních prostředků a technologií, které jsou energeticky účinnější a vypouštějí méně CO₂ a jiných znečišťujících látek;
- zřizování zabezpečených a pohodlných odpočívadel pro řidiče dálkové přepravy, zlepšení jejich pracovních podmínek a odborné přípravy;
- rychlé zprovoznění železničních sítí upřednostňujících přepravu nákladu a rozvoj skutečné kultury služeb zákazníků v této konkrétní oblasti;
- podpora, případně pomocí daňových opatření, vozidel využívajících alternativní energie a biopaliva 3. generace;
- spuštění skutečného evropského plánu rozvoje elektrických vozidel, díky němuž se Evropská unie dostane do postavení, kdy bude moci definovat mezinárodní normy v rýsujícím se sektoru, nebo k jejich definici přispět;
- rozvoj koncepce „zelených přístavů“ a zřízení mořských dálnic;
- zlepšení pracovních podmínek a odborné přípravy námořníků;
- rozvoj vnitrozemských vodních dálnic a vnitrozemsko–mořských dálnic a zavedení nových člunů lépe přizpůsobených zejména pro dopravu návesů a kontejnerů;
- zohlednění zásadních požadavků udržitelnosti a ochrany životního prostředí při volbě dopravní infrastruktury;
- internalizace externích nákladů na dopravu ve všech odvětvích dopravy, aby nedocházelo k neoprávněné penalizaci nějakého druhu dopravy a získala se reálná představa o nákladech na dopravu;
- v případě veřejných orgánů organizujících dopravu: přijetí realistických cílů v oblasti snížení emisí skleníkových plynů

a jiných znečišťujících látek a udržitelnosti v souvislosti s místní dopravou;

- zohlednění těchto požadavků při budování systémů veřejné dopravy a při volbě infrastruktury;
- zavedení systematických spolehlivých a realistických posouzení dopadu před realizací navrhovaných politik a opatření.

1.6 V praxi je hlavním úkolem nové dopravní politiky zachovat dynamiku tohoto odvětví a jeho konkurenceschopnost a zaměřit se na snížení emisí skleníkových plynů a znečišťujících látek, usnadnit přechod na jiný druh dopravy, zkrátit vzdálenosti a podporovat „spojitou“ dopravu, přilákat více osob k málo znečišťujícím druhům dopravy, počítáno v kilometrech na cestujícího nebo v kilometrech na zboží.

1.7 Ke splnění tohoto úkolu lze použít jednoduchá a cenově přijatelná řešení, která mohou mít přímý, rychlý a citelný vliv: zvolit co nejekologičtější a nejobnovitelnější paliva, využít bioplyn pocházející z recyklace odpadů, využít existující prostory (nepoužívané železniční či přístavní prostory) pro služby mobility, zlepšit existující prostory dopravního spojení, umožnit platnost stejných jízdenek na regionálních a městských spojích, budovat autobusové spoje ve vyhrazeném pruhu, povzbuzovat spolujízdu nebo usnadňovat výměnu informací mezi operátory železniční sítě.

1.8 Existují rovněž řešení, která vyžadují přijetí významných politických rozhodnutí a mají výraznější finanční dopad: zřízení zachytných parkovišť pro automobily napojených na spolehlivou alternativní dopravu, zavedení systému centralizovaných informací, který by umožnil na určitém území regulovat příjezdy a odjezdy všech druhů dopravy, volba nejhodnějšího druhu urbanizace zaměřené na snížení nutné mobility, investice do tramvají či metra, internalizace externích nákladů do prodejní ceny dopravy, rozvoj IKT umožňujících poskytovat spolehlivé informace činitelům řetězce mobility, měřit účinnost zvolených druhů dopravy, vytvořit plán pro využití obnovitelné energie a tuto energii rekuperovat pomocí nejlepších prostředků (elektrina u tramvají, plyn u některých vozidel atd.).

2. Úvod

2.1 Fungující jednotný trh vyžaduje účinný a spolehlivý systém dopravy osob a zboží. Samotná globalizace obchodu se stala realitou díky revoluci v dopravě a snížení nákladů, přítomnosti většího počtu operátorů, konkurenci a budování infrastruktur.

2.2 Doprava je nutná pro hospodářský a profesní život, ale stejně tak pro soukromý osobní život. Podmiňuje obchod a svoboda pohybu je jednou ze základních svobod.

2.3 Dopravní činnosti jsou proto přirozeně jedním ze základních prvků evropského hospodářství. Představují přibližně 7 % HDP a 5 % pracovních míst a přispívají ke vzniku 30 % HDP z průmyslu a zemědělství a 70 % HDP ze služeb.

2.4 Je třeba zdůraznit, že administrativní zátěž v odvětví dopravy je velmi výrazná a v jednotlivých členských státech odlišná, což vede ke vzniku skrytých nákladů a vytváří překážky pro obchod v Unii. Tyto náklady a administrativní zátěž se nejvíce dotýkají malých a středních podniků.

2.5 Přestože Evropská unie může být pyšná na ekonomickou účinnost dopravy a její konkurenceschopnost, charakter tohoto odvětví není dostatečně udržitelný. Udržitelný dopravní systém však musí nejen zajistit plnění různých ekonomických požadavků na dopravu, ale také respektovat sociální a environmentální rozměr udržitelného rozvoje.

2.6 Samotná koncepce udržitelné dopravy vyžaduje vytvořit podmínky pro hospodářský růst a současně zajistit důstojné pracovní podmínky a kvalifikované profese pro tuto sociálně odpovědnou činnost tak, aby nepoškozovala životní prostředí.

2.7 Přes pokrok dosažený v motorizaci vozidel a kvalitě paliv a přes dobrovolné závazky výrobců automobilů zůstává doprava odvětvím, kde objem vypouštěných skleníkových plynů roste nejrychleji.

2.8 Objem přepravy zboží se neustále zvyšuje, a to rychlejším tempem než HDP. Přeprava osob rostla v období 1995–2007 v průměru o 1,7 % ročně, nedosáhla však míry růstu HDP ve stejném období (2,7 %).

2.9 Přejít ze silniční dopravy na jiné druhy, např. dopravu po železnici a vodních cestách, zůstal od roku 2001 omezený. Co je ještě horší, byly zaznamenány případy zpětného přechodu k silniční dopravě.

2.10 Odvětví zůstává nadále z 97 % závislé na fosilních palivech, což má neblahé důsledky z hlediska životního prostředí a energetické závislosti.

2.11 Dlouhodobá politika bude muset zachovat účinnost naší dopravy, zlepšit její dopad na životní prostředí a její bezpečnost, zintenzivnit využívání komodality, podpořit přechod na jiné druhy dopravy, zlepšit pracovní podmínky a vynaložit nutné investice.

2.12 Celá problematika je o to naléhavější, že studie Evropské komise očekávají do roku 2020 silný nárůst dopravních toků, nedojde-li k zásadnímu obratu:

— vnitřní dopravy v západní Evropě o 33 %,

— vnitřní dopravy ve východní Evropě o 77 %,

— dopravy ze západní do východní Evropy o 68 %.

— dopravy z východní do západní Evropy o 55 %.

2.13 Pokud se tyto prognózy vyplní, dojde k všeobecnému přetížení hlavních dopravních tahů. Příliš mnoho dopravy dopravu zničí. Proto musíme vynaložit značné úsilí na výzkum a vývoj dopravních technologií (motorizace, paliv, energetické účinnosti, boje proti znečištění atd.), investovat do infrastruktur, zintenzivnit komodalitu, dodat nový impulz nákladní železniční dopravě, rozvoji vnitrozemské vodní či námořní dopravy. Chceme-li splnit cíle Komise v oblasti snížení emisí uhlíku, budeme potřebovat skutečný Marshallův plán pro nové technologie a investice do dopravy. Odborníci v oblasti dopravy již vypracovali koncepci tzv. optimodality, tedy optimalizace technických, ekonomických a environmentálních výkonů řetězců pro přepravu zboží a vytvořili odbornou skupinu pro prosazení optimodality v Evropě. Cílem je odstranit provázanost hospodářského růstu s negativními účinky dopravy.

2.14 Byla položena otázka, jaká je povaha dopravy a její společenská a hospodářská užitečnost. Jedná se o citlivé téma. Svoboda pohybu je základním právem, volný pohyb osob, zboží a služeb je jedním ze základních principů Evropské unie a vycházejí z něj pravidla WTO. Kdo by také mohl rozhodnout o užitečnosti či neužitečnosti dopravy? Jde však skutečně o pouhou řečnickou otázku? Nikoli, neboť je zřejmé, že je třeba hledat ekonomickou pravdu a vyčíslit náklady na dopravu, tedy internalizovat externí náklady způsobené každým druhem dopravy, které dnes nese společnost, zejména v oblasti životního prostředí, ale také veřejného zdraví či bezpečnosti. Přiblížíme-li se ekonomické realitě dopravy a stanovíme realističtější ceny, bude možné omezit některé dopravní toky ve prospěch dopravy na kratší vzdálenosti.

3. Pozemní doprava

3.1 Evropským heslem se stala komodalita, tedy optimalizace každého druhu dopravy a podpora nejlepší komplementarity a co nejučinnější interakce mezi jednotlivými druhy dopravy. 80 % pozemní dopravy se uskutečňuje na vzdálenost kratší než 100 km. Je tedy třeba vhodně reagovat na tuto potřebu, k jejímuž naplnění lze kromě silniční dopravy využít také místní železniční dopravu, přičemž říční či námořní doprava se na velmi krátkých vzdálenostech nejeví příliš použitelnou. V každém případě je ve vhodných případech třeba důrazně povzbuzovat přechod na jiný druh dopravy, jinak Evropská unie nedokáže vyvinout nízkouhlíkovou dopravní ekonomiku.

3.2 Městská a regionální doprava

3.2.1 Tento druh dopravy má svá specifická omezení. V městské dopravě vzniká 40 % emisí CO₂ a 70 % emisí jiných znečišťujících látek pocházejících ze silniční dopravy. Dopravní přetížení měst způsobuje kromě negativních následků na veřejné zdraví a životní prostředí náklady odhadované na 2 % HDP Evropské unie. Rozvoj veřejné dopravy je nutností, aby však tato doprava splňovala požadavky kladené na skutečnou službu obecného zájmu a představovala tedy alternativu k osobnímu vozidlu, musí splňovat určitá kritéria: frekvence, rychlost, bezpečnost, pohodlí, přístupnost, přijatelná cena, rozsah, snadná spojení. Umožňuje řešit nejen problémy v oblasti životního prostředí, ale také otázky sociální soudržnosti, jako je zpřístupnění předměstí.

3.2.2 Využití dopravních prostředků na elektrický pohon je žádoucí, ale samotná energie musí být produkována udržitelným způsobem a pokud možno bez emisí CO₂. Musí se rovněž povzbuzovat systém spolujízdy a „sdílených“ vozidel.

3.2.3 Měla by být vytvořena skutečná politika městské mobility. Ta předpokládá omezení individuální dopravy případným využitím mytného ve městech, ale především zlepšením kvality a uživatelské dostupnosti veřejné dopravy, jehož předpokladem je rozvoj nutných infrastruktur a služeb a realizace účinné intermodality. Vzhledem ke stavu veřejných financí v mnoha členských státech Evropské unie by splnění tohoto předpokladu mohlo být v některých případech usnadněno rozvojem partnerství veřejného a soukromého sektoru pro budování nových infrastruktur, jako jsou např. autobusové spoje ve vyhrazených pružích, tramvajová spojení, trolejbusy nebo metro a nové regionální železnice, nebo pro opětovné zprovoznění dříve opuštěných železnic, rozvoj informačních a komunikačních technologií orientovaných na dopravu, modernizaci a zjednodušení systému jízdenek atd.

3.2.4 Jednoduchá racionalizační opatření, jako je rozvoj záchytných parkovišť dobře propojených s centrem aglomerace, zprovoznění autobusových spojů ve vyhrazeném pruhu či opětovné zprovoznění vyřazených železnic, umožní v praxi dosažení skutečného pokroku při přijatelných nákladech.

3.2.5 Zdokonalení informačních a komunikačních technologií bude účinným nástrojem pro rozvoj intermodality dopravních druhů pomocí skutečné územní politiky řízení dopravy. Tyto technologie umožňují jemnější řízení provozu a měly by usnadnit zavedení systémů energetické optimalizace toku vozidel v silniční síti. Jejich prostřednictvím lze rovněž informovat cestující v reálném čase po celou dobu jízdy, zjednodušit a optimalizovat systém jízdenek a usnadnit možnosti rezervace. Díky těmto technologiím bude mít cestující možnost optimalizovat svou trasu, zjistit jízdní časy, frekvenci spojů a dokonce zjistit energetickou bilanci zvoleného dopravního prostředku.

IKT budou tedy mít účinek na dosažení součinnosti druhů dopravy, využití infrastruktury a energetickou účinnost.

3.2.6 Problémy spojené s řízením dopravních systémů často přesahují rámec samotné obce a týkají se širokého okolí městského centra. Z podnětu zainteresovaných místních orgánů by na rozsáhlých a homogenních geografických oblastech mohly být zřízeny skutečné služby řídicí mobility, např. formou delegování veřejné služby. Tento orgán řídicí mobility by měl za úkol zejména:

- analyzovat možnosti mobility na příslušném území a zohlednit přitom místní operátory, toky cestujících, geografická a městská omezení atd.;
- optimalizovat a přizpůsobit nabídku mobility zjištěným potřebám;
- řídit transverzální služby pro usnadnění intermodality: poskytování informací, systém jízdenek a prodej jízdenek na dálku, dopravu na vyžádání, přepravu osob se sníženou pohyblivostí, spolujízdu atd.;
- provádět audity řízení mobility a jejího dopadu na životní prostředí.

3.2.7 Tento orgán zajišťující organizaci by si samozřejmě zachoval svobodu rozhodovat o volbě místních operátorů, tarifních podmínkách, definici své dopravní a přepravní politiky a o územním plánování. Zajistil by transparentnost smluvních zakázek, definoval smlouvy obsahující cíle, které by zavazovaly provozovatele a příslušné samosprávy, stanovoval cíle pro kvalitu služeb atd.

3.2.8 EHSV již dříve zdůraznil klíčovou úlohu místních orgánů při organizaci veřejné dopravy a územním plánování. Zásada subsidiarity v této oblasti zajisté hraje svou roli, avšak Evropská unie si pochopitelně přeje podporovat nejudržitelnější modely městské dopravy. Již poskytla finanční prostředky v rámci strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a také prostřednictvím programu CIVITAS. Bylo by vhodné, aby EU posílila výměnu osvědčených postupů v oblasti městské dopravy, ale také aby v rámci příštího rámcového programu financovala výzkumné úsilí orientované na interakci mezi dopravou a plánováním měst.

3.3 Doprava zboží ve městech

3.3.1 Tento druh dopravy značně ovlivňuje provoz. Např. v Paříži představuje 20 % provozu a 26 % emisí skleníkových plynů. Je tedy třeba optimalizovat městskou logistiku a ve vhodných případech podpořit přechod na železniční či říční dopravu.

3.3.2 Lze si představit:

- seskupení dodávek vytvořením místních dodavatelských prostor, odpočívadel a servisních stanic v blízkosti sousedních zařízení a podniků;
- městská distribuční centra pro zajištění dodávek do samotného centra města, s omezením tonáže, povinným průjezdem logistickými platformami, optimalizací vytěžování a využitím vozidel na elektrický pohon;
- v rámci možností zachování existujících železnic ve městě se zaručením přístupu pro všechny operátory;
- ve velkých městech na říčních tocích budovat přístavní infrastrukturu.

3.4 Silniční přeprava zboží

3.4.1 Nárůst objemu silniční přepravy zboží vyžaduje řešení celé řady problémů: nárůstu objemu emisí CO₂, velké závislosti tohoto sektoru dopravy na fosilních palivech, nutnosti zlepšit infrastrukturu zejména z hlediska bezpečnosti, požadavku zaručit řidičům příznivé pracovní podmínky a prostředí.

3.4.2 V souvislosti s emisemi CO₂ je zapotřebí zintenzivnit výzkum a vývoj orientované na snížení emisí, zejména rozvojem nových motorů a alternativních energií. Pobídky v daňové oblasti podporující produkty či opatření zaměřená na alternativní pohonné prostředky a snížení emisí CO₂ jsou účinnější, jsou-li doplněny ambiciózní výzkumnou politikou. V tomto kontextu se musí internalizace externích nákladů⁽¹⁾ aplikovat spravedlivě na všechny druhy dopravy.

3.4.3 Rozvoj technologických řešení a zavádění informačních a komunikačních technologií přizpůsobených silniční přepravě zboží bude zásadní pro řešení naléhavých otázek existujících v tomto sektoru, pro snížení energetické závislosti, emisí z vozidel a přetížení silniční sítě. Bude zapotřebí vytvořit jasný rámec pro zavádění nových technologií s vytvořením otevřených norem, jenž zaručí interoperabilitu, a zvýšit výdaje na výzkum a vývoj u technologií, které ještě nejsou dostatečně vyzrálé na to, aby mohly být uvedeny na trh. Tyto technologie musejí být rovněž využity ke snížení frekvence cest bez nákladu pomocí lepšího informačního zabezpečení logistiky. Mohou mít značný význam pro zvýšení bezpečnosti dopravy.

3.4.4 Bude rovněž zapotřebí zlepšit infrastrukturu zejména v oblasti parkovišť a vybavených odpočívadel, jež musejí být bezpečná a střežená, aby se zamezilo krádežím a trestným činům a zlepšila se bezpečnost řidičů.

⁽¹⁾ Stanovisko CESE 1947/2009 k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 1999/62/ES o výběru poplatků za užívání určitých pozemních komunikací těžkými nákladními vozidly, dosud nezveřejněné v Úředním věstníku, a stanovisko zveřejněné v Úř. věst. C 317, 23.12.2009, s. 80.

3.4.5 Je zapotřebí pro řidiče udržet přitažlivost jejich povolání a zajistit jim dobré pracovní podmínky a prostředí, jako např. předepsanou pracovní dobu a harmonizovaný čas jízdy a odpočinku. Nesmí jít o právními předpisy existující pouze na papíře, musejí se stát součástí reality⁽²⁾.

3.5 Železniční doprava

3.5.1 V přepravě osob po železnici lze pozorovat zlepšení, zejména u velkých vzdáleností, kde se využívají vysokorychlostní vlaky. Naproti tomu přeprava nákladu po železnici je i nadále příliš slabá, představuje přibližně 8 % přepraveného zboží. Obecně je třeba dbát na to, aby modernizace a zvýšení konkurenceschopnosti železnice probíhaly s pečlivým zohledněním požadavků na bezpečnost a plynulost služby v případě sezónního nepříznivého počasí.

3.5.2 EHSV podporuje návrh Komise na vytvoření železničních sítí zaměřených na nákladní dopravu, je však třeba vypěstovat kulturu orientovanou na služby zákazníkům, komerční přístup a konkurenceschopnost. Otevření těchto sítí konkurencí by mělo tento přechod usnadnit.

3.5.3 Myšlenka železničních sítí zaměřených na nákladní dopravu spočívá ve stanovení časových intervalů a zeměpisných úseků, ve kterých by nákladní vlaky měly přednostní průjezd, aniž by to narušilo provoz osobních vlaků.

3.5.4 Je na místě připomenout, že v Evropské unii již existuje několik takových fungujících příkladů, dokonce jsou některé tratě vyhrazeny nákladní dopravě, např. *Betuwerooute* mezi přístavem Rotterdam a Německem. Můžeme uvést projekty *New opera* a *Fermed*.

3.5.5 Rozvoj nákladní železniční dopravy je možný za určitých podmínek. Je nutné:

- poskytovat skutečnou nabídku logistických služeb, nejen pouhé zajištění přepravy;
- dokázat snížit náklady a zvýšit tak konkurenceschopnost;
- zvýšit spolehlivost poskytovaných služeb;
- zajistit přijatelně krátké celkové přepravní časy;
- nabídnout větší flexibilitu a lepší reakci v nestandardních dopravních situacích.

⁽²⁾ Úř. věst. C 161, 13.7.2007, s. 89. Úř. věst. C 27, 3.2.2009, s. 49. Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 78.

3.5.6 Rozvoj nákladní železniční dopravy je spjat s rozvojem intermodálních platforem kombinované dopravy po železnici a silnici. V této souvislosti lze jednoznačně ocenit odblokování projektu přepravy kamionů po železnici mezi Lyonem a Turínem. Po období nekoordinovaného rozvoje kombinované dopravy po železnici a silnici je však napříště zapotřebí podporovat dálkovou přepravu kamionů po železnici (jako např. alpskou dálnici nebo trať Lorry rail mezi Perpignanem a Lucemburkem) a také mořské dálnice, jako francouzsko-španělský projekt Fres Mos mezi Nantes Saint Nazaire a Gijonem.

3.6 Osobní automobily

3.6.1 Balíček pro energetiku a klima ukládá výrobcům automobilů značná omezení. Bude třeba vyvinout nová vozidla s alternativním pohonem, zejména elektrická či hybridní vozidla. Stejně důležité je neopustit úvahy o biopalivech. V současnosti se vyvíjejí výkonnější biopaliva třetí generace, zejména na základě mořských řas, což zamezuje konfliktům ve využívání orné půdy určené k zemědělské produkci potravin.

3.6.2 Kromě otázek ohledně dostupné technologie a vozidel dostupných na trhu existují další oblasti vykazující pokrok, zejména co se týče úspory energie a prostoru, který je dnes zaplňován v důsledku automobilového přetížení. Zde můžeme uvést kurzy hospodárné jízdy, zaváděné v některých velkých podnicích či orgánech správy, zavádění spolujízdy nebo sdílených vozidel, poskytování malých elektrických vozidel k pronájmu v některých městech.

3.7 Chůze a jízdní kola

3.7.1 Ve městech je třeba rozvoj těchto prostředků přemísťování podporovat, jsou zde však určitá omezení v souvislosti s topografií, klimatem a také věkem uživatelů. Je však zřejmé, že místní samosprávy by měly rozvíjet zabezpečené cyklistické stezky, neboť jednu z překážek rozvoje jízdy na kole představuje možné nebezpečí způsobené provozem vozidel.

4. Námořní doprava

4.1 Námořní dopravou se přepravuje velká část mezinárodního obchodu. Toto odvětví bylo zasaženo krizí a musí v současnosti řešit problém nevyužití kapacity. Je třeba zabránit snížení míry investic a ztrátě kvalifikací a dovedností, které by mohly ochromit obnovu, a to tím spíš, že evropská námořní doprava zaujímá vedoucí postavení ve světovém měřítku a je třeba zachovat spravedlivé podmínky hospodářské soutěže a konkurenceschopnost evropského loďstva, jež pro Evropskou unii znamená výhodu.

4.2 Pohonné hmoty

4.2.1 Námořní lodě využívají velmi znečišťující ropné deriváty. Kromě nutného technologického vývoje bude zapotřebí s tímto odvětvím projednat, jak lze kompenzovat negativní

environmentální dopad. Nebude-li systém kvót CO₂ přizpůsoben, je otázkou, zda by se jako možné řešení mohla využít ekologická daň. Tato otázka by měla být projednána v rámci mezinárodních námořních úřadů.

4.2.2 Výbor v každém případě opakuje svou podporu investicím do výzkumu a vývoje souvisejících s námořními loděmi, pohonnými látkami a zelenými přístavy. Trvá rovněž na zprovoznění mořských dálnic plánovaných v programu TEN.

4.3 Bezpečnost

4.3.1 Nikdy se nelze zcela vyhnout námořním nehodám a ztroskotání, ale je třeba učinit maximum pro zajištění bezpečnosti cestujících a posádek, a to jak z hlediska konstrukce, tak údržby lodí. Evropský mechanismus námořní bezpečnosti patří k nejuplnějším na světě. Naproti tomu se musí rozhodně, přísně a celoplošně zakročit proti nezákonnému odplyňování na moři.

4.4 Odborná příprava

4.4.1 Zachování a rozvoj evropské námořní dopravy vyžaduje, aby mladí lidé nadále směřovali k zaměstnání na moři a aby v něm chtěli setrvat. Je zapotřebí zlepšit kvalitu odborné přípravy námořníků a také pracovní podmínky a podmínky života na palubě a usilovat o posílení posádek.

5. Vnitrozemská vodní doprava

5.1 Vnitrozemská vodní doprava je značně rozvinutá v severních oblastech Evropy, ale mohla by se více rozvíjet v dalších zemích. Podobně jako v oblasti námořní dopravy by bylo vhodné uvažovat o koncepci vnitrozemských vodních dálnic a vnitrozemsko-mořských dálnic, a to zejména proto, že tento druh dopravy vykazuje třikrát až čtyřikrát nižší spotřebu energie a produkci škodlivých látek než silniční doprava. Tuto inovační koncepci bude možné realizovat pouze zprovozněním nových typů lodí a vytvořením přístavních a logistických platforem.

5.2 Loď pro kombinovanou vnitrozemskou vodní a námořní dopravu a říční člun jsou klíčovými faktory zřízení nových vnitrozemských vodních služeb, jejich efektivnosti a rentability dosahované souladem s provozními požadavky z hlediska kapacity, rychlosti a přístavních a plavebních charakteristik. Je třeba optimalizovat rozměry lodí a člunů, zejména umožnit přepravu navesů a kontejnerů.

6. Letecká doprava

6.1 Z letecké dopravy pochází 3 % CO₂ přítomného v atmosféře. Je na místě zdůraznit, že ve srovnání s rokem 1990 je nárůst emisí proti nárůstu provozu poloviční. Letecká doprava bude podléhat systému výměny kvót a Komise přišla s otázkou zdanění leteckého paliva a uplatnění DPH na dopravu uvnitř Unie.

6.2 Rozvoji letecké dopravy dodala impulz liberalizace tohoto odvětví a rozvoj nízkonákladových společností. Zahájení provozu těchto společností však často provázelo přidělení veřejných dotací. Bylo by vhodné tyto dotace doplnit povinností zavést politiky kompenzace ze strany přijímajících společností.

6.3 Otázka bezpečnosti letectví je samozřejmě v politice letecké dopravy zásadním bodem. Evropská unie by měla být na špičce co se týče zavedení mezinárodního systému bezpečnosti letectví a v tomto smyslu jednat na mezinárodní konferenci Mezinárodní organizace pro civilní letectví, která se bude konat v březnu v Montrealu.

6.4 Také je zapotřebí důkladně připravit přechod ke druhé fázi plánu „jednotné nebe“ po roce 2012 a úspěšně dokončit obtížná jednání mezi Spojenými státy a Evropskou unií v oblasti letecké dopravy.

7. Infrastruktury

7.1 EHSV vždy podporoval program transevropských dopravních sítí. Potvrzuje svoji podporu tomuto programu, ale je znepokojen obtížemi v oblasti financování a zpožděním projektu.

7.2 Připomíná, že rozšířená Evropa má větší potřeby v oblasti dopravní infrastruktury a že je třeba uvažovat o přizpůsobení existujících finančních nástrojů, či dokonce o vytvoření nástrojů nových. Musí se zvážit všechny možnosti, jež umožní vybudování udržitelných infrastruktur: sdružování veřejného a soukromého financování, mobilizace nových zdrojů mimo rozpočet atd.

7.3 Připomeňme, že dopravní infrastruktury mají zásadní význam pro socioekonomický rozvoj a regionální soudržnost. Dopravní infrastruktury jsou však také základem udržitelného dopravního systému, jenž bude šetrný k životnímu prostředí. Zvolit vhodný typ infrastruktury je tedy otázkou zásadní důle-

žitosti. Dostupnost regionů a jejich integrace do vnitrostátních a evropských celků je tedy nutné plánovat prostřednictvím podpory udržitelných infrastruktur respektujících životní prostředí.

7.4 Bylo by vhodné, aby budoucí hlavní směry pro TEN-T, které mají být předloženy počátkem roku 2011, jasně odrážely volbu Evropské unie spočívající v upřednostnění nízkouhlíkové dopravy.

7.5 EHSV potvrzuje svou jednoznačnou podporu programu GALILEO a zdůrazňuje, že je nutné jej dokončit bez dalších průtahů.

8. Internalizace environmentálních nákladů

8.1 Všichni jsou zajedno v názoru, že je třeba internalizovat environmentální náklady na dopravu. Bez této internalizace nese veškeré náklady veřejnost. Navíc to může podporovat paradoxní ekonomické chování, kdy jsou na obrovské vzdálenosti přepravovány výrobky, které by bylo možné zajistit v místě.

Nejefektivnějším způsobem internalizace velké části dopadů na životní prostředí by podle EHSV měla být daň z emisí oxidu uhličitého. Byla by pro podniky silným impulsem k tomu, aby si samy našly způsoby, jak snížit své emise oxidu uhličitého a tím i svůj dopad na životní prostředí.

8.2 Ecolabel je postupem, který není možné předem zahrnout, přestože podmínky jejího zavádění a její dopad musejí být pečlivě prostudovány. Mělo by se uvažovat o zavedení tohoto principu pro leteckou i pro námořní dopravu prostřednictvím příslušných mezinárodních orgánů (ICAO a IMO). Oživení diskuse o revizi směrnice o „Eurolabel“ je žádoucí, je však třeba mít neustále na zřeteli, že zásada internalizace externích nákladů musí být aplikována obecně na všechny druhy dopravy.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Průmyslové změny a vyhlídky v sektoru dvoukolových motorových vozidel v Evropě (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2010/C 354/05)

Zpravodaj: **pan RANOCCHIARI**Spoluzpravodaj: **pan PESCI**

Dne 16. července 2009 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Průmyslové změny a vyhlídky v sektoru dvoukolových motorových vozidel v Evropě.

Poradní komise pro průmyslové změny, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. února 2010.

Na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 18. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 140 hlasy pro, žádný hlas nebyl proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Sektor dvoukolových motorových vozidel má značný význam pro EU z hlediska ekonomického a z hlediska zaměstnanosti. Výrobci v tomto sektoru jsou nejrůznějšího typu: od globálních subjektů činných ve všech segmentech nebo ve velmi specializovaných segmentech po národní, či dokonce místní subjekty, které mají někdy blízko k živnostníkům. To je typické i pro dodavatele, mezi nimiž jsou hojně zastoupeny malé a střední podniky (¹).

1.2 V posledním čtvrtletí roku 2008 byl tento sektor zasažen krizí, pokles poptávky způsobil řadu negativních dopadů na celý sektor a bude mít závažné dopady ze strukturálního hlediska i z hlediska zaměstnanosti (snížení poptávky o 31 % má za následek pokles obrátu a objednávek o 35 % a negativní dopad na zaměstnanost). Předběžné údaje pro rok 2009 potvrzují negativní vývoj na trhu, kde došlo oproti roku 2008 k poklesu o 21 % a oproti roku 2007 o 25 %.

1.3 EHSV se obává, že pokud nebudou co nejdříve vypracovány politiky zaměřené na podporu tohoto sektoru, bude možné během roku 2010 sledovat další podstatný úbytek pracovních míst.

1.4 EHSV uspořádal v rámci 67. mezinárodní výstavy motocyklů (Milán, 12. listopadu 2009) veřejné slyšení za účelem shromáždění dalších průkazných zkušeností výrobců, dodavatelů dílů, odborů, uživatelů, nevládních organizací a akademického světa. Toto slyšení v zásadě potvrdilo domněnky, které se již potvrdily v rámci pracovní skupiny.

1.5 V této souvislosti EHSV:

- a) považuje za nezbytné přijmout vhodná opatření na podporu poptávky po dvoukolových motorových vozidlech v členských státech a žádá Evropskou komisi a členské státy, aby podpořily jejich uplatňování nebo dočasné obnovení, zvláště s ohledem na vozidla s menším dopadem na životní prostředí a s moderními bezpečnostními prvky;
- b) přeje si, aby Komise při přípravě nadcházejícího návrhu nařízení o dvoukolových motorových vozidlech předložila cíle, které by tento sektor mohl postupně uskutečňovat v souladu s plány, industrializací a trhem, a zároveň zajistila flexibilitu řešení, jež může toto průmyslové odvětví zavést, a tak snížit zatížení spotřebitelů z hlediska nákladů, a zohlednila konjunkturu a velkou rozmanitost produktů;
- c) domnívá se, že k zaručení spravedlivé hospodářské soutěže je nutný větší dohled nad schvalováním typu a nad trhem a reciprocita v dohodách o volném obchodu mezi EU a jihovýchodní Asii;
- d) vyzývá Komisi, aby spolu se sektorem dvoukolových motorových vozidel vypracovala strategii podobnou strategii pro CARS21 (²) na podporu partnerství v sektoru, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti;
- e) domnívá se, že 7. rámcový program by mohl k těmto cílům přispět, a přeje si, aby byla vytvořena platforma věnovaná sektoru dvoukolových motorových vozidel a podporovány podniky, které vyrábějí v Evropě a využívají evropské dodavatele;
- f) vyzývá průmysl, aby pokračoval v restrukturalizacích, fúzí a přebíráních a navazoval další spolupráci, a to i s dodavateli dílů, aby byla maximalizována veškerá možná součinnost;

(¹) Seznam výrobců a další informace o sektoru dvoukolových motorových vozidel dostupné na internetových stránkách CCMI: http://www.eesc.europa.eu/sections/ccmi/opinions_reports/total_list/index_en.asp#PTW

(²) Rámec právní úpravy pro konkurenceschopnost evropského automobilového průmyslu ve 21. století (skupina na vysoké úrovni CARS 21 v roce 2007).

- g) považuje za nezbytné rozvíjet „sociální dialog“ s cílem podpořit zaměstnanost v odvětví, a to prostřednictvím evropských norem pro celoživotní učení a specializace pracovníků, a zároveň podpořit omezování nejistých pracovních míst;
- h) vyzývá Komisi, aby dvoukolovým motorovým vozidlům věnovala dostatečný prostor v souvislosti s činnostmi stanovenými v akčním plánu pro městskou mobilitu vzhledem k jejich nepochybnému přínosu k dosažení udržitelnější mobility.

2. Sektor dvoukolových motorových vozidel v Evropě

2.1 Sektor dvoukolových motorových vozidel má značný význam pro EU z hlediska ekonomického a z hlediska zaměstnanosti. Ve srovnání s automobilovým průmyslem⁽³⁾ vykazuje některé analogie, ale zejména řadu specifík z důvodu menších rozměrů, roztržitější struktury a diverzifikovanější typologie výroby.

2.2 Tento sektor prošel v uplynulých desetiletích výrazným vývojem a tradiční evropské značky byly vystaveny stále větší konkurenci japonských výrobců. Ti dnes patří k hlavním subjektům v tomto sektoru a začali vyrábět přímo v EU. Postupem času prošel tento sektor v Evropě restrukturalizací, zažil fúze a přebírání a zrod středně velkých průmyslových skupin, vedle nichž koexistují nesérioví výrobci a významný počet malých a středních podniků.

„Tradiční“ evropští, japonští a američtí výrobci dnes mají přední postavení na evropském trhu, avšak od 90. let 20. století čelí rostoucí konkurenci rozvíjejících se ekonomik. Co do počtu vyrobených vozidel je význam EU (1,4 milionu) zejména oproti Číně (více než 20 milionů), Indii (více než 8 milionů) a Tchajvanu (1,5 milionu) relativní, její výroba se však vyznačuje vyšší přidanou hodnotou, inovacemi, kvalitou a bezpečností.

2.3 Eurostat řadí sektor dvoukolových motorových vozidel do oddílu NACE 35.41. Aktuálnější údaje (z roku 2006) uvádějí na úrovni EU-27 v sektoru výroby dvoukolových motorových vozidel 870 podniků, z nichž se 80 % nachází v šesti členských státech (Itálii, Spojeném království, Německu, Francii, Španělsku a Rakousku). Průměrný obrat ve výši 8 milionů EUR vykazuje významný podíl malých a středních podniků, odhadem 650, což je přibližně 75 %.

2.4 Celkem 90 % evropské výroby zajišťuje zhruba stovka středně velkých a středně malých výrobců, kteří vyrábějí v různých zemích EU (mimo země již jmenované i v České republice, Nizozemsku, Portugalsku, na Slovensku a ve

Švédsku), v Norsku a Švýcarsku. Zbývajících 10 % evropské výroby je rozděleno mezi malé nebo velmi malé výrobce.

2.5 Výrobci v tomto sektoru jsou nejrůznějšího typu: od globálních subjektů činných ve všech segmentech (motocykly s různým zdvihovým objemem válců určené k různému využití, skútry s různým zdvihovým objemem válců, mopedy, trojkolky a čtyřkolky) nebo ve velmi specializovaných segmentech po národní, či dokonce místní subjekty, které mají vzhledem ke své velikosti a výrobním postupům někdy blízko k živnostníkům.

2.6 Technické předpisy (evropské schválení typu) rozlišují různé kategorie dvoukolových motorových vozidel s různými vlastnostmi (zdvihový objem válců, účel použití). Evropská směrnice o řídičských průkazech stanoví různé podmínky pro přístup k dvoukolovým motorovým vozidlům (mopedy skupiny AM, motocykly skupiny A1, motocykly skupiny A2, motocykly skupiny A). Tato komplexnost přispívá k roztržitosti výroby a snížení výnosů z rozsahu.

2.7 Roztržitost průmyslu dvoukolových motorových vozidel má zčásti historické důvody, nicméně vyplývá v zásadě z povahy trhu s dvoukolovými motorovými vozidly samé. Zatímco segmenty, které jsou více vázány na užitkovou mobilitu (zejména ve městech), např. skútry, umožňují vyšší součinnost výroby (zejména co se týče motorů), segmenty související s motocykly naopak nejsou vhodné k synergiím založeným na využívání stejných motorů a dílů u modelů různých značek. V první řadě existují dynamické vlastnosti, které se velmi liší v závislosti na rozměrech vozidel, k nim se připojují rozdíly vyplývající z různého způsobu využití vozidel a konečně i různá očekávání uživatelů. V mnoha případech se přísně rozlišuje mezi různými značkami s určitým typem motorů (například: motor typu boxer ve vozidlech BMW, Ducati s desmodromickým rozvodem, V-twin od Moto Guzzi, tříválcový motor Triumph) nebo kol, v souladu s poptávkou na evropském trhu, který z velké části tvoří fanoušci, a na vývozních trzích.

2.8 Vozidla se vyrábějí v malých sériích a v omezeném počtu, což má v porovnání s automobilovým průmyslem za následek nižší výnosnost investovaného kapitálu. Tato vlastnost se částečně odráží i v sektoru dodávek dílů a v prodeji.

2.9 Obrat při výrobě dvoukolových motorových vozidel v EU rostl od roku 2002 díky expandujícímu evropskému trhu (22 % v období let 2002–2007) a v roce 2006 dosáhl 7 mld. EUR z celkových 34 mld. EUR částky obratu dosaženého v sektoru dvoukolových motorových vozidel v Evropské unii. Je zajímavé konstatovat, že v období let 2004–2006 došlo v EU k růstu sektoru o 12 %, což je z procentního hlediska více než ve výrobě celkem a více než v automobilovém průmyslu (v obou případech přibližně 8 %). Tento růst měl pozitivní vliv na zaměstnanost.

⁽³⁾ Viz informační zpráva o současné situaci a vyhlídkách evropského automobilového průmyslu, kterou přijala CCMI dne 13. listopadu 2007.

3. Úloha dodavatelů: díly, prodej a poprodejní servis

3.1 Velká roztržitost je znakem, který je typický i pro sektor dodávek dílů a prodej.

3.2 Díly pocházejí zčásti od dodavatelů pro automobilový průmysl, kteří jsou v zanedbatelné míře činní i v sektoru dvoukolových motorových vozidel (palivové systémy), ale především od specifických dodavatelů (kola, výfuky, spojky...) na základě specifických požadavků. Počet dodavatelů v tomto sektoru se odhaduje přibližně na 500. Tito dodavatelé jsou tradičně evropská (převážně z Itálie, Španělska, Francie, Spojeného království, Německa a Holandska). V posledních letech vzrostla konkurence ze strany asijských dodavatelů. Někteří evropská dodavatelé naopak přesunuli část svých aktivit do Asie, aby této konkurenci mohli čelit. Nicméně evropská dodavatelé dílů jsou závislí výhradně na objednávkách evropských výrobců.

3.3 Síť prodejců a servisů splňuje potřebu být na blízku dvoukolovým motorovým vozidlům (zejména pokud jde o skútry a mopedy): v EU existuje přibližně 37 000 prodejních míst a poprodejních servisů, které často řídí rodinné podniky. Itálie, Francie, Spojené království, Německo, Španělsko, Holandsko, Řecko a Švédsko zajišťují 91 % obrátu v oblasti prodeje a servisu, přičemž v období let 2004–2006 tento obrát vzrostl o 5 %.

4. Zaměstnanost a sociální aspekty

4.1 V období let 2002–2007 zaměstnanost v sektoru dvoukolových motorových vozidel neustále rostla a v roce 2007 dosáhla v EU počtu 150 000 pracovních míst. Je zajímavé konstatovat, že v období let 2004–2006 činil v EU růst zaměstnanosti v tomto sektoru 4 %, naopak ve výrobě celkem zaměstnanost klesla o 3 % a v automobilovém průmyslu o 5 %. Tento vývoj svědčí o dynamice a inovacích v sektoru, které jsou v této obtížné situaci podpořeny rostoucí poptávkou po vozidlech využívaných jak k městské mobilitě, tak ve volném čase.

4.2 Přibližně 25 000 těchto pracovních míst je přímo svázáno s výrobou dvoukolových motorových vozidel a nachází se převážně v Itálii, Španělsku, Francii, Spojeném království, Německu, Rakousku a Nizozemsku. Sezonní charakter trhu s dvoukolovými motorovými vozidly (který kvete hlavně na jaře a v létě) je příčinou výrobních „špiček“ v určitých obdobích roku, během nichž výrobci zaměstnávají i sezonní pracovníky. V tomto směru se požaduje větší flexibilita, aby bylo možné reagovat na dočasné potřeby trhu.

4.3 Zhruba 20 000 těchto pracovních míst je svázáno s dodávkami dílů a nachází se převážně v Itálii, Španělsku,

Francii, Spojeném království, Německu, Nizozemsku a Maďarsku.

4.4 Asi 105 000 těchto pracovních míst je v oblasti prodeje a poprodejního servisu. Jsou rozmístěna v celé EU, přestože 92 % těchto pracovních sil je zaměstnáno v Itálii, Německu, Francii, Spojeném království, Španělsku, Holandsku, Řecku, Belgii a Švédsku.

5. Současná hospodářská situace a mezinárodní trendy

5.1 Výše zmíněné údaje ukazují, že sektor dvoukolových motorových vozidel je v posledních letech velmi dynamický a že evropský trh roste: v roce 2007 to bylo více než 2,7 milionu vozidel (vozový park EU se odhaduje přibližně na 34 milionů vozidel). Krize, která v posledních dvou letech postihla EU, však způsobila v roce 2008 zmenšení trhu EU o 7,4 % oproti roku 2007. Bylo konstatováno zejména významné snížení v posledním čtvrtletí roku 2008 o 34 % oproti stejnému období v roce 2007. Tento negativní trend se potvrdil v prvním čtvrtletí roku 2009, kdy prodej dvoukolových motorových vozidel zaznamenal pokles o 37 % oproti stejnému období v roce 2008. Zatím předběžné údaje pro rok 2009 potvrzují negativní vývoj na trhu, kde došlo oproti roku 2008 k celkovému snížení o 21 % a oproti roku 2007 o 25 %.

5.2 Vliv krize je přítomen v celém sektoru. Pro výrobce pokles prodeje znamená kromě vážného poklesu zisků rovněž omezení výroby za účelem řízení skladových zásob. Snížení jako takové způsobilo zkrácení pracovní doby, výpadky ve výrobě a méně časté zaměstnávání sezonních pracovníků a mělo za následek přezkum krátkodobých a střednědobých průmyslových plánů. V některých případech bylo nutné trvale omezit stavy pracovníků, a to až o 25 %. Někteří středně malí výrobci byli nuceni přistoupit k režimu nucené správy a jsou v současnosti na prodej, další potom rovnou ukončili svoji činnost. Tento vývoj je předobrazem dalších restrukturalizací, i když je obtížné předvídat dopady na hospodářskou a sociální strukturu vzhledem k možnému přemístění podniků mimo Evropu.

5.3 Také dodavatelé dílů musí vzhledem k poklesu poptávky ze strany výrobců omezit výrobu, což má následně dopad na zaměstnanost. Někteří museli ukončit činnost a v současné době se odhaduje, že zhruba 10 % dodavatelů tohoto sektoru hrozí bankrot. Tento stav je příčinou dodatečných nákladů i pro výrobce, kteří musí činit neplánované investice, aby podpořili dodavatele dílů, nebo musí najít dodavatele jiné, či dokonce vyvíjet nové formy pro součástky z hliníku nebo plastu, aby jejich dodávky odpovídaly těm, které již nejsou k dispozici. V současnosti poklesly objednávky – a obraty – přibližně o 40 %. Není výjimkou, že v zájmu udržení konkurenceschopnosti se mnozí výrobci obrací na dodavatele z jihovýchodní Asie.

5.4 Sektor prodeje a poprodejního servisu je vážně zasažen krizí a omezením činnosti i z důvodu omezených rozměrů podniků (malé a střední podniky a rodinné podniky). Například Španělsko zaznamenalo v roce 2008 snížení počtu prodejních míst o 25 %, což mělo za následek propuštění více než 6 000 pracovníků. Pokud nedojde ke změně trendu, očekává se, že v letech 2009 až 2010 ukončí činnost přibližně 25 % podniků a prodejců a 60 % obchodních zástupců. Vliv krize na distribuční síť je příčinou dodatečných nákladů i pro výrobce, kteří musí síť podporovat, aby byla zachována odbytíště pro výrobky a bylo možné těžit z hospodářské obnovy, až k ní dojde.

5.5 EHSV se obává, že pokud nebudou co nejdříve vypracovány politiky zaměřené na podporu tohoto sektoru, bude možné během roku 2010 sledovat další podstatný úbytek pracovních míst. Navíc je v zájmu přispění k udržení zaměstnanosti v odvětví nezbytné rozvíjet „sociální dialog“, a to prostřednictvím celoživotního učení a specializace pracovníků i na úrovni vysokých škol, a zároveň podpořit omezování nejistých pracovních míst.

5.6 Opatření na podporu poptávky po dvoukolových motorových vozidlech byla zatím nekoordinovaná a nedostatečná. Na rozdíl od automobilového průmyslu začala v Evropě prosazovat příspěvky na šrotovné pouze Itálie a nejenže účinek tohoto opatření na italský a zprostředkovaně i evropský trh byl pozitivní, ale přispěl i k vyřazení více znečišťujících vozidel z provozu. Itálie prošla vývojem z počátečního stavu v prvních dvou měsících roku 2009, kdy pokles na trhu činil zhruba 35 %, k pozitivní situaci pro skútry s malým zdvihovým objemem válců, které se těšily příspěvku na šrotovné na stará vozidla ve výši 500 EUR. V negativní situaci se nadále nacházejí motocykly a mopedy, u nichž činil celkový propad více než 20 %. Přestože ve Španělsku byl po šesti měsících reklamy v červenci tohoto roku schválen příspěvek na šrotovné pro dvoukolová motorová vozidla, nepřikročilo se dosud k jeho uplatňování, takže bylo jen živeno očekávání spotřebitelů, a tím byl ještě více brzděn prodej (od ledna do srpna 2009 byl oproti stejnému období v roce 2008 zaznamenán pokles o 52 % u mopedů a o 43 % u motocyklů). Z tohoto příkladu jasně plyne důležitost existence evropské právní úpravy, která by podpořila stabilitu vnitrostátních trhů a díky ní přispěla ke zvýšení důvěry spotřebitelů.

5.7 Opatření na podporu poptávky jsou rozhodně výhodná pro uživatele, neřeší však nutně problém dodavatelů dílů nebo evropského sektoru motocyklů. Například v Itálii mohutně podpořil fixní příspěvek ve výši 500 EUR malé skútry s obsahem motoru 125 a 150 cm³, které se dovážejí z Tchajvanu a prodávají za cenu mezi 1 500 a 2 000 EUR, v menší míře pak evropskou výrobu s vyššími cenami, zatímco nijak neposloužil k podpoře poptávky u středních motocyklů v cenové hladině mezi 6 000 a 8 000 EUR. Evropští dodavatelé dílů z toho neměli prospěch žádný, neboť nedodávají pro asijské výrobce. Zdá se, že k zajištění prospěšnosti pro celý sektor je nezbytné připravit opatření na podporu poptávky

zaměřená na zabezpečení příspěvku, který roste souběžně s cenou podporovaných vozidel, zejména těch, jež se vyznačují pokročilými řešeními, co se týče omezeného dopadu na životní prostředí, a moderními bezpečnostními systémy.

5.8 Je mimořádně naléhavé, aby byl usnadněn přístup podniků z tohoto sektoru v EU k finančním prostředkům, aby mohly nést dodatečné náklady způsobené krizí. Dále je třeba pokračovat v investicích do výzkumu, vývoje a inovací (výrobci a dodavatelé dílů společně) s cílem zachovat konkurenceschopnost a zaměřit se na kvalitu a inovace, aby se vyráběla stále ekologičtější a bezpečnější vozidla.

6. Vyhledky sektoru do budoucnosti: výzvy a příležitosti

6.1 Kdyby se negativní výsledky prvního pololetí měly opakovat i ve zbývajících měsících roku 2009, celý sektor by byl v roce 2010 postižen omezením své vlastní schopnosti čerpat úvěry od bank. I v případě brzké hospodářské obnovy bude investiční schopnost a schopnost provádět výzkum a vývoj omezena a bude mít střednědobé negativní dopady, takže podniky budou zranitelnější, což se může dále projevit na zaměstnanosti.

6.2 V posledních deseti letech, od zavedení emisní normy Euro 1 v roce 1999 až po nyní uplatňované normy, dosáhl sektor výrazného snížení znečišťujících emisí CO a HC o přibližně 90 %, a emisí NO_x o více než 50 %. Pokud jde o snížení znečištění hlukem, bylo dosaženo povzbudivých výsledků. Sektor jako celek (včetně sdružení spotřebitelů) stále usiluje o dosažení dalších zlepšení, jichž lze docílit především na silnicích používáním pouze homologovaných výfuků a ekologičtější jízdou. V oblasti bezpečnosti se sektor pokusil o inovace řadou vyspělých brzdových systémů, jež postupně rozšiřuje na různé typy dvoukolových motorových vozidel, včetně vozidel s novým uspořádáním, jako jsou například trojkolky a čtyřkolky.

6.3 Komise připravuje návrh nařízení o dvoukolových motorových vozidlech, který je očekáván v prvních měsících roku 2010. Ačkoli by bylo třeba docílit dalšího pokroku v oblasti životního prostředí a bezpečnosti, v současných hospodářských poměrech je rozhodující vyvarovat se prudkých změn a brát ohled na reálné možnosti sektoru a velikost jeho subjektů. Co se týče nových norem Euro, je nutné navrhnout cíle, kterých sektor může dosáhnout, a to postupným uplatňováním, jež bude zohledňovat časové lhůty vyžadované plány, industrializací a trhem. V nařízení by měla být dána přednost přístupu, který sektoru umožní využívat své vlastní inovační schopnosti, což mu zajistí takovou míru flexibility, která bude s to zohlednit konjunkturu a velkou rozmanitost produktů (z důvodů technických i tržních), především v souvislosti s šířením moderních brzdových systémů. Průmysl již v tomto duchu předložil Komisi návrhy zohledňující aspekty životního prostředí a bezpečnosti silničního provozu.

6.4 „Tradiční“ výrobci jsou a stále více budou (zejména za současné hospodářské situace) vystaveni nízkonákladové a málo kvalitní konkurenci zejména ze zemí jihovýchodní Asie, konkrétně u motocyklů s malým a středním zdvihovým objemem válců, u nichž jsou nízké marže. Z provedených výzkumů vyplývá, že tyto dovezené výrobky často neodpovídají evropským normám a představují nebezpečí pro bezpečnost spotřebitele i pro životní prostředí. Zkoušky provedené u vzorků čínských dvoukolových motorových vozidel dovezených do EU zaznamenaly porušení norem, jež vedlo k tomu, že brzdné dráhy byly až o 35 % delší a emise znečišťujících látek až dvacetkrát vyšší, nežli jsou požadavky EU pro schvalování typu. Jsou zde také problémy související s paděláním vozidel z evropské produkce nebo jejich částí výrobci z rozvojových zemí a také zfalšování prohlášení o shodě obchodními společnostmi, jež dovážejí do EU vozidla, která nevyhovují jejím požadavkům. V takovém segmentu trhu EU, který je z hlediska cen velmi citlivý, je k zaručení spravedlivé hospodářské soutěže nutný větší dohled nad schvalováním typu a nad trhem pomocí důkladných kontrol „shodnosti výroby“ příslušnými orgány a/nebo stanicí technické kontroly u vozidel uváděných do prodeje, jejichž účelem by bylo u těchto vozidel ověřit shodu se schváleným typem a neporušování práv duševního vlastnictví.

6.5 Spotřebitelé naopak oceňují „tradiční“ výrobce za design, kvalitu výrobků a jejich míru inovací a bezpečnosti. K tomu dochází u široké škály vozidel s malým a středním zdvihovým objemem válců, a zejména u vozidel s vysokým zdvihovým objemem válců a vysokou přidanou hodnotou, která se odlišují svým technickým vybavením a u nichž je důležitá značka. Tyto výrobky jsou v současné hospodářské situaci zasaženy nejvíce. Větší rozšíření technologicky vyspělých vozidel, například hybridních vozidel a vozidel s elektromotorem, která se na trhu začínají objevovat, bude do značné míry záviset na podpoře ze strany veřejného sektoru, a tedy na schopnosti překonat stávající krizi.

6.6 Dohody o volném obchodě si žádají mimořádnou pozornost, aby bylo zajištěno, že liberalizace celních poplatků mezi EU a zeměmi jihovýchodní Asie přinese ovoce oběma stranám a zároveň budou odstraněny netarifní bariéry (například zákaz provozu motocyklů se zdvihovým objemem válců nad 250 cm³ v Číně), které pro evropské vývozce představují závažný problém.

6.7 Aby mohli evropští výrobci čelit současným výzvám, musí stejně jako v minulosti pokračovat v restrukturalizacích, fúzích a přebíráních a navazovat další spolupráci, která povede k maximalizaci možné součinnosti.

6.8 Přežití evropských dodavatelů dílů má zásadní důležitost pro zachování specifických evropských výrobků, které uživatelé považují za jedinečné. Je proto třeba zabránit tomu, aby se opakovala například historie sektoru jízdních kol, v němž došlo k vymizení dodavatelů důležitých dílů, jako jsou například rámy, což vedlo k tomu, že chce-li Evropa montovat jízdní kola, je dnes závislá na Číně.

6.9 Evropští dodavatelé dílů nejsou s to čelit cenové konkurenci a musí se nezbytně nutně zaměřit na inovace, na vývoj plánů společně s výrobci, aby mohli – pokud možno – dosáhnout úspor z rozsahu, a na produktivní partnerství, která zaručí tok objednávek široké škály výrobků mezi výrobci a dodavateli.

6.10 Aby bylo možné lépe čelit těmto výzvám, podpořit konkurenceschopnost sektoru a zaměstnanost, bylo by žádoucí vypracovat strategii, která by byla podobná strategii CARS21 a byla by určena celému sektoru dvoukolových motorových vozidel.

6.11 Prostředky na výzkum ze 7. rámcového programu by mohly k těmto cílům přispět a upřednostnit podniky, které vyrábějí v Evropě a využívají evropské dodavatele. Výzkumná platforma zaměřená na sektor dvoukolových motorových vozidel by proto měla zásadní přínos (zejména pro malé a střední podniky) díky účasti v konsorciích vytvářených s účelem určení výzkumných priorit, jako tomu je v automobilovém průmyslu.

6.12 Komise nedávno představila akční plán pro městskou mobilitu a jako jeden z cílů určila zlepšení plynulosti provozu, což je vlastnost, která je pro dvoukolová motorová vozidla typická. Sektor dvoukolových motorových vozidel se kvůli hospodářské krizi stal zranitelným, ale z dlouhodobého hlediska bude těžit z rostoucí potřeby po alternativních vozidlech s nízkými emisemi v zájmu udržitelnější mobility, především ve městech, pokud však bude možné ve střednědobém výhledu překonat stávající hospodářské problémy bez toho, aby vznikly nenapravitelné škody.

V Bruselu dne 18. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru – Reforma společné zemědělské politiky v roce 2013 (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2010/C 354/06)

Zpravodaj: **pan RIBBE**

Dne 16. července 2009 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Reforma společné zemědělské politiky po roce 2013.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 25. února 2010.

Na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 18. března), Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 163 hlasy pro, 5 hlasů bylo proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 S velkými obavami EHSV pozoruje, že nesrovnalosti mezi uznáním Evropského modelu zemědělství příp. multifunkčnosti a každodenní realitou pro zemědělské podniky i nadále rostou. O to rozhodněji a cíleněji se proto evropský model zemědělství, který je dnes více než kdykoliv jindy ohrožen aktuálním vývojem, musí opírat o silnou společnou zemědělskou politiku.

1.2 Zemědělci jsou kvůli trhům – často z důvodu nízkých nebo vysoce kolísavých cen – vystaveni velkému tlaku, aby se přizpůsobili a přikročili ke specializaci a racionalizaci svých podniků. Tyto procesy mohou vést k problematické regionální koncentraci a k zániku zemědělství ve znevýhodněných oblastech. Vzhledem k tomuto tlaku považuje EHSV za naléhavě nezbytné, aby se prostřednictvím společné zemědělské politiky v budoucnosti podporovalo zachování a rozvoj multifunkčního, plošně prováděného zemědělství orientovaného na cíle udržitelnosti.

1.3 Pro EHSV je jasné, že samotné zaměření na zvyšování konkurenceschopnosti za účelem vyhovět celosvětovému trhu nestačí. SZP po roce 2013 nesmí být určována čistě ekonomicky optimalizovanou, specializovanou a regionálně koncentrovanou produkcí orientovanou na nejnižší ceny, nýbrž evropským modelem zemědělství, který musí být založen na zásadách potravinové suverenity, udržitelnosti a reálných potřeb zemědělců a spotřebitelů.

1.4 To předpokládá jiné rámcové podmínky zemědělské politiky, neboť multifunkčního zemědělství není možno dosáhnout za podmínek a za ceny na světovém trhu.

1.5 EHSV vyzývá Komisi, Radu a Evropský parlament, aby nejprve jednoznačně stanovily cíl SZP a poté nezbytné nástroje k jeho dosažení a uvolnily potřebné finanční prostředky. Teprve potom je třeba vyjasnit otázku financování. EHSV považuje za nesprávné stanovit nejprve určitou finanční částku pro určitou

oblast a pak tuto částku rozdělovat na jednotlivá opatření a členské státy.

1.6 Podle smlouvy o EU je jedním z cílů SZP „stabilizace trhu“. Stabilní trhy jsou důležité. EHSV proto považuje za důležité uplatňovat tržní nástroje i v budoucnosti, aby se stabilizovaly ceny a zabránilo přílišným výkyvům cen. Avšak opatření k regulaci trhu příp. zajištění výrobních cen byla zredukována na minimum, zemědělské trhy EU patří k nejotevřenějším vůči třetím zemím. Z toho vyplývá i velká část problémů, které není možno trvale vyrovnávat pouze převody plateb.

1.7 Zemědělská politika je tedy něco víc, než pouhé rozdělování peněz. Zemědělci právem očekávají, že docílí spravedlivého příjmu z prodeje svých produktů na trhu a ocenění společenských služeb, které v rámci evropského modelu zemědělství poskytují.

1.8 Za tímto účelem je navíc nezbytné podporovat produkci kvalitních výrobků, které představují určité území a rozmanitost venkovských oblastí EU, a jejich uvádění na trh prostřednictvím upřednostňování krátkých distribučních cest a podpory přímého přístupu zemědělců nebo svazů producentů ke spotřebitelům, aby se zvýšila konkurenceschopnost podnikových struktur a bylo možné čelit příliš silné vyjednávací pozici velkoobchodu. Diferenciaci a nezaměnitelnost evropské výroby je nutné zachovávat i prostřednictvím náležitých informování spotřebitelů.

1.9 Důležitým úkolem reformy bude, aby současný nejednotný systém podpory zemědělství EU převedla na jednotný společensky akceptovaný systém založený na objektivních měřítkách.

1.10 Platby zemědělcům není již možno odůvodňovat historickými rozhodnutími nebo nároky. Mají proplatit společenské služby zemědělství, které je třeba přesně definovat, a které jsou nutné k udržení evropského modelu zemědělství a které se neodrážejí v tržních cenách. Je proto třeba, aby byly cílené.

1.11 Pro celoevropskou jednotnou platbu na plochu není mimo jiné z důvodu strukturálních a zemědělsko-klimatických podmínek, velmi odlišných celostátních a regionálních průměrných příjmů, velmi odlišných vstupních a výrobních nákladů a odlišných výkonů, které podávají různé podniky a typy provozů k udržení evropského modelu zemědělství, žádné odůvodnění. Spíše je třeba najít řešení uzpůsobená regionálními podmínkám a typům provozu.

1.12 Je nutno dále rozvíjet, ale také optimalizovat programy rozvoje venkova. Přenášení odpovídajících úkolů do všeobecné strukturální příp. regionální politiky EHSV rozhodně odmítá. Zároveň Výbor zastává názor, že opatření ze současného EZFRV (Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova) by měla mít jasné zemědělské opodstatnění. Stavba silnic a budování širokopásmové sítě sem nepatří!

2. Úkoly

2.1 Evropská komise předloží v roce 2010 sdělení k budoucí podobě hlavních bodů politiky a budoucího rozpočtového rámce od roku 2014. V něm se vyjádří i k zaměření politik Společenství, jako SZP a strukturálních fondů.

2.2 Cílem tohoto stanoviska z vlastní iniciativy je formulovat **zásadní myšlenky** organizované občanské společnosti k budoucímu zaměření a podobě SZP. Cílem je poskytnout Komisi argumenty a doporučení potřebné pro vypracování sdělení.

3. Výchozí situace: Evropský model zemědělství – evropský vzor zemědělské politiky je ohrožen

3.1 Očekávání společnosti vůči zemědělství se značně změnila. Nejde zdaleka již pouze o cíle článku 33 Smlouvy o ES, které byly v nezměněné podobě převzaty do nové Lisabonské smlouvy, jako např. vyrobít rozvíjením produktivity dostatek potravin za přiměřené ceny.

3.2 Přibyly nové výzvy, jako zajištění biologické rozmanitosti, plošné zachování kulturní krajiny, rozvoj venkovských oblastí, včetně vytváření a udržování pracovních míst, regionální produkty jako kulturní statky atd. Zemědělství se musí také vyrovnávat s následky změny klimatu a má kromě toho přispívat ke skladování oxidu uhličitého.

3.3 Celosvětová krize hladu, ale i problematická situace na energetických trzích ukazují stále jasněji další obzvláště důležitou funkci domácího, tzn. regionálně zakotveného zemědělství, tedy zajišťování potravin příp. potravinovou soběstačností, a také jeho význam jako dodavatele energie.

3.4 Zajištění potravin musí patřit mezi základní práva všech lidí. Přestože 100 % soběstačnost není nutná, cílem by mělo být

dosažení co nejvyššího stupně soběstačnosti (potravinové suverenity).

3.5 Se zemědělskou výrobou je často spojen kus kultury a regionální identity, potraviny mohou reprezentovat nezaměnitelnost a dějiny zemí a regionů. Zatímco potraviny by mohly být teoreticky dováženy, kulturní krajinu, biologickou rozmanitost a kulturu je možno udržet pouze aktivním zemědělským obhospodařováním půdy. Nelze je dovézt. I proto je třeba potraviny hodnotit zcela jinak, než např. průmyslové výrobky, jejichž místo výroby se primárně řídí podle nákladů.

3.6 Diskuse o udržitelném hospodaření tak zasáhla zemědělství. Zemědělství důsledně zaměřené na cíle udržitelnosti nazývá politika „evropský model zemědělství“.

3.7 EHSV vidí klíč k udržení kvantitativně dostatečné, kvalitní a regionálně diferencované, plošně prováděné potravinové výroby šetrné k přírodě, která bude evropský prostor chránit a pečovat o něj, udržovat rozmanitost a odlišné charakteristiky produktů a podporovat rozmanité kulturní krajiny a venkovské oblasti s bohatstvím druhů, v udržování, příp. dalším rozvoji „evropského modelu zemědělství“, tedy v rolnicky⁽¹⁾ zaměřeném, multifunkčním zemědělství v EU, v němž budou zemědělské příjmy srovnatelné s celostátním příp. regionálním průměrným příjmem.

3.8 Zdůrazňuje, že již dnes – i v Evropě – existují velké rozdíly mezi multifunkčně orientovaným zemědělstvím a zemědělstvím, které se musí/má zaměřit primárně na globalizované a liberalizované trhy.

3.9 S velkými obavami pozoruje, že nesrovnalosti mezi uznáním evropského modelu zemědělství, příp. multifunkčnosti, a každodenní realitou zemědělských podniků i nadále rostou.

3.10 Důvodem je mimo jiné i to, že zemědělci, kterým není ve venkovských oblastech připisována čistě výrobní, nýbrž multifunkční role, jsou konfrontováni s úkoly, které je nejprve stojí peníze, ale zatím jim žádné nepřinášejí, protože tržní ceny zemědělských výrobků zkrátka nezahrnují služby zemědělství v rámci multifunkčnosti.

3.11 Zemědělské podniky jsou proto dnes nuceny zavádět všechny možné metody zvyšování produktivity, aby dokázaly hospodářsky přežít. Tak se plíživými postupy EU kousek po kousek vzdaluje evropskému modelu zemědělství, je možno pozorovat trend k industrializaci zemědělství. Na jedné straně vznikají formy podniků, které se ubírají směrem „amerikanizace evropského zemědělství“, zatímco na druhé straně musí ukončit svou činnost mnoho podniků, jejichž existence by byla důležitá pro udržení multifunkčního zemědělství.

(¹) Pojem „rolnický“ neudává velikost podniku, ale způsob, jakým se na statcích hospodáří a přemýšlí: organizace propojených a doplňkových cyklů co nejbližší výrobě, zaměření na zachování kvalifikovaných a pestrých pracovních míst, provázanost s obcí a regionem, odpovědnost při ochraně přírody a zvířat, myšlení v úrovni generací.

3.12 Postup těchto procesů se velmi liší v různých odvětvích, ale i regionálně. V posledních letech došlo k velmi dynamickému vývoji, z části je možno pozorovat skutečný rozpad struktury: pouze v roce 2008 přestalo v Dolním Sasku fungovat 20 % všech podniků chovajících prasata, aniž by bylo vykrmeno o jediné prase méně.

3.13 Není jasné, kde tento vývoj skončí. Již dlouho není možno vyloučit, že Evropa ztratí celá výrobní odvětví, jak je to známo z průmyslu. Prvním příkladem by mohl být chov drůbeže, který je již do velké míry „industrializován“ jako málo- které jiné odvětví. Jeden z největších koncernů v Evropě, francouzský drůbežářský závod Doux, přesunul řadu provozů z Francie do Brazílie, protože je tam možno produkovat levněji.

3.14 To znamená, že nakonec ani pokročilý stupeň rozvoje produktivity není zárukou přežití evropského zemědělství na neregulovaných světových trzích. Zárukou plošně provozovaného zemědělství v Evropě ani nikdy nebyl.

3.15 EHSV zdůrazňuje, že velká koncentrace produkce vede k větší náchylnosti evropského zemědělství ke krizím.

3.16 Evropský model zemědělství se vyznačuje tím, že se vědomě vzdává produktivity, což přirozeně představuje nevýhodu v hospodářské soutěži. Ale přesně to je politickým a společenským záměrem. Neboť evropští občané mají jiné představy o používání GMO, hormonů, podpory růstu, o potlačování salmonelózy nebo udržování krajiny, než jaké zčásti vládou mimo Evropu. Jedno je však jisté: tyto vyšší nároky na produkci v mezinárodním srovnání přinášejí náklady, které nelze naložit na bedra pouze zemědělcům!

3.16.1 V tomto smyslu je nejdůležitější posílit kontrolní mechanismy na hranicích prostřednictvím dohod o zdravotních garancích, které umožní kontrolu podmínek zpětného sledování a bezpečnosti a nepoužívání výrobků zakázaných v EU, přičemž budou uplatňovány stejné požadavky u produktů Společenství a u dovozových produktů.

3.17 Evropské politikové stojí tedy před úkolem udržet zemědělství, které nesmí zavádět veškeré metody zvyšování produktivity, které však přesto musí zajistit majitelům podniků dostatečný příjem.

3.18 Evropský model zemědělství není možno vytvořit za podmínek a za ceny na světovém trhu. Není možné chtít mít zemědělství,

— které by bylo schopné vyrábět ve všech evropských regionech za (často narušených) podmínek světového trhu,

— které by zároveň splňovalo veškerá očekávání týkající se výroby (kvalitu, bezpečnost, ochranu přírodních zdrojů, dobré životní podmínky zvířat atd.) a vyrovnalo se s evropskými náklady,

— a které by navíc zaručovalo moderní trh práce s atraktivními odměnami, jenž by se vyznačoval vysokým počtem pracovních míst a vysokým stupněm jistoty i vysokou úrovní vzdělání a další kvalifikace.

3.19 Evropský model zemědělství je tedy dnes více než kdykoliv jindy ohrožen aktuálním vývojem, proto se musí opírat o silnou SZP.

4. Politika od roku 2014 – strategické rozhodnutí o budoucím směřování SZP

4.1 Ačkoliv společná zemědělská politika byla ve své historii opakovaně podrobována zásadním dílčím změnám a reformám, opět dochází k nové diskusi o reformě po roce 2000, 2003 a 2008. To svědčí o tom, že doposud nebyly uspokojivým způsobem zodpovězeny všechny společenské otázky týkající se SZP. Společná zemědělská politika je proto opětovně vystavována přísné kritice nebo dokonce i do jisté míry zpochybňována. Z pohledu EHSV je radikální zaměření zemědělství na trh samo o sobě nepřijatelné, bere-li se evropský model zemědělství vážně.

4.2 Zainteresované strany by se měly a musí k této společenské diskusi nejen postavit čelem, nýbrž ji i ofenzivně vést. V tom spočívá šance ukázat společnosti, proč opravdu zemědělství hraje zvláštní úlohu. Udržitelně provozované zemědělství a chov dobytka ve smyslu evropského modelu zemědělství představují základ výživy naší společnosti a jsou strategickým odvětvím pro vhodné řízení a správu území, zachování krajiny, péči o životní prostředí a boj proti změně klimatu.

4.3 EHSV považuje za nezbytně nutné nejprve vytvořit společenský konsensus o tom, jak má vypadat evropské zemědělství v budoucnosti, což má být vzorem zemědělské politiky. Krátce řečeno, chce SZP zastávat a rozvíjet evropský model zemědělství, nebo klást důraz na to, aby připravila několik málo stále více specializovaných, regionálně soustředěných a optimalizovaných podniků na stále ostřejší celosvětový boj o co nejnižší ceny?

4.4 Pro EHSV je jasné, že samotné zaměření na zvyšování konkurenceschopnosti za účelem vyhovět celosvětovému trhu nestačí. SZP po roce 2013 nesmí být určována čistě ekonomicky optimalizovanou, specializovanou a regionálně koncentrovanou produkcí orientovanou na nejnižší ceny, nýbrž evropským modelem zemědělství, který musí být založen na zásadách potravinové suverenity, udržitelnosti a reálných potřeb zemědělců a spotřebitelů.

4.5 Evropský model zemědělství může být schopen přežít pouze tehdy, když se zvýší konkurenceschopnost multifunkčního zemědělství vůči čistě ekonomicky optimalizované zemědělské výrobě. To se musí stát klíčovým úkolem SZP a na to je třeba zaměřit nástroje zemědělské politiky, což povede ke značným změnám ve struktuře podpor. Další rušení nástrojů řízení by tomuto požadavku odporovalo.

4.6 EHSV vyzývá Komisi, Radu a Evropský parlament, aby nejprve jednoznačně stanovily cíl SZP a poté nezbytné nástroje k jeho dosažení a uvolnily potřebné finanční prostředky. Teprve potom je třeba vyjasnit otázku financování. EHSV považuje za nesprávné stanovit nejprve určitou finanční částku pro určitou oblast a pak tuto částku rozdělovat na jednotlivá opatření a členské státy.

4.7 EHSV poukazuje na to, že v úvahách o orientaci SZP po roce 2013 je třeba zohlednit skutečnost, že jedna šestina všech pracovních míst v Evropě souvisí přímo nebo nepřímo se zemědělskou výrobou. SZP je proto důležitá také pro zaručení práce v EU, zejména ve venkovských oblastech. Pokud odpadne vlastní zemědělská produkce, zmizí také pracovní místa v dodavatelských a odběratelských oblastech až po potravinářský průmysl. Kromě toho zemědělství spravuje zhruba 80 % území EU a má zásadní roli při udržitelném využívání zdrojů, zachování přírodních biotopů, biologické rozmanitosti apod. Zemědělství má mít také rostoucí význam v boji proti změně klimatu.

5. Rozsáhlý balíček opatření zemědělské politiky

5.1 Trh zná ceny, ale poněkud zapomíná na hodnoty. Ceny, kterých dosahují zemědělci, se řídí stále více podle celkové nejvýhodnějších podmínek produkce a pořizovacích nákladů. Evropský model zemědělství však úzce souvisí s hodnotami, které se v cenách na světovém trhu neodrážejí.

5.2 Podle smlouvy o EU je jedním z cílů SZP „stabilizace trhu“. Stabilní trhy jsou důležité. EHSV proto považuje za důležité uplatňovat tržní nástroje i v budoucnosti, aby se stabilizovaly ceny a zabránilo přílišným výkyvům cen. Avšak opatření k regulaci trhu příp. zajištění výrobních cen byla zredukována na minimum, zemědělské trhy EU patří k nejotevřenějším vůči třetím zemím. Z toho vyplývá i velká část problémů, které není možno trvale vyrovnávat pouze převody plateb.

5.3 Zemědělská politika je tedy něco víc, než pouhé rozdělování peněz. Zemědělci právem očekávají, že docílí spravedlivého příjmu z prodeje svých produktů na trhu a ocenění společenských služeb, které v rámci evropského modelu zemědělství poskytují.

5.4 Společnost musí zemědělské politice zajistit podporu, pokud chce zaručit evropský model zemědělství. Zemědělství při tom bude muset akceptovat, že společnost očekává, že s její podporou budou splněna i její očekávání ohledně multifunkčního zemědělství.

5.5 Obchod, trhy a organizace trhu

Nestálé/stabilní trhy

5.5.1 Co se týká trhů a cen, je třeba zvážit a vyřešit nejméně tři typy různých problémů:

— rostoucí volatilita trhů s cenami výroby směřujícími k poklesu;

— rostoucí síla trhu odvětví distribuce a uvádění na trh oproti výrobcům;

— nezaměnitelné problémy v oblasti výroby a uvádění na trh místních a regionálních výrobků vysoké kvality. V tomto smyslu chybí specifické předpisy pro místní a regionální trhy.

5.5.2 Toto značné zanedbání účinných nástrojů k stabilizaci trhu podpořilo spekulace a nestálost trhů. To je však v rozporu se stávajícími i dřívějšími smlouvami EU!

5.5.3 Velké výkyvy cen mají tendenci snižovat podíl výrobců v hodnotovém řetězci a zvyšovat tržní marže.

5.5.4 Ani spotřebitelé z toho nemají téměř žádný prospěch. To jasně ukázaly minulé roky: snížení cen cukrové řepy o 40 % se téměř neprojevilo na konečných cenách, podobně to platí i pro pokles cen mléka a obilí.

5.5.5 Zkušenosti z minulosti ukazují, že regulační zásahy prostřednictvím správných opatření provedené ve správném okamžiku jsou hospodářsky nákladově výhodnější než pozdější náprava škod.

5.5.6 Krize v oblasti produkce mléka jasně ukazuje, že není možné na jedné straně regulační zásahy na trhu příp. rozsah výroby omezit na minimum a na druhé straně neohrozit vysoké požadavky na produkci příp. multifunkčnost, kterou očekávají občané.

5.5.7 Ukončení režimu mléčných kvót je spojeno s nebezpečím, že mnoho producentů mléka, především ve znevýhodněných regionech, skončí, což se často rovná úplnému ukončení obhospodařování půdy. Je jistě správné, že mléko, které spotřebovává např. Estonsko, lze vyrobit v jiných, produktivnějších regionech Evropy levněji, než přímo tam. Takový přesun produkce z důvodů nákladů však diametrálně odporuje cílům evropského modelu zemědělství. EHSV se vyslovuje pro zemědělskou politiku, která umožňuje plošné obhospodařování a která bude založena na zásadě potravinové suverenity! Ještě jednou: pouhým převodem finančních prostředků to nebude možné realizovat, a proto je nutné regulovat trhy a výrobu.

5.5.8 Stabilizace trhů včetně vytvoření tzv. „záchranné sítě“ proto musí být jedním z hlavních úkolů reformy SZP!

5.5.9 EHSV se proto zasazuje, aby

- nemohá ještě existující opatření ke stabilizaci trhu nejen zůstat zachována a byla používána, pokud to trh vyžaduje, ale aby byly vyvíjeny a zaváděny nové myšlenky ke stabilizaci trhu, které budou v souladu s WTO,
- z důvodu rostoucích nejistot na mezinárodních zemědělských trzích byla přijata strategická opatření pro případ krize u zemědělských produktů ve formě skladových zásob,
- se dodatečně promyslelo, jak by bylo možno pomocí organizací producentů příp. odvětvovými dohodami působit stabilizačním způsobem na trhy.

Problémy v potravinovém řetězci

5.5.10 Při tvorbě cen existuje nerovnováha ve vyjednávacích pozicích. Zemědělci to považují za nekalé smluvní praktiky, které mají příčinu v příliš silné vyjednávací pozici velkoobchodníků s potravinami.

5.5.11 Rozhodující otázka, kdo dostane jaký podíl na hodnotovém řetězci, se řídí – zcela ve smyslu liberálního trhu – pouze trhem. To je dost znepokojivé především pro ty zemědělce, kteří při často vyšších jednotkových nákladech nezřídka čelí stále více klesajícím výrobním cenám, a musí na to často reagovat opatřeními, která jsou v rozporu s cíli evropského modelu zemědělství.

5.5.12 Jelikož v EU-27 pouze 15 obchodních řetězců kontroluje 77 % trhu s potravinami, zasazuje se EHSV za to, aby bylo, podobně jako svého času v USA, přezkoumáno, zda jsou právní předpisy o hospodářské soutěži dostačující k tomu, aby zabránily strukturám s dominantním postavením na trhu a pochybným smluvním praktikám. Důležité je, aby do tohoto přezkumu byly zapojeny veškeré skupiny, kterých se to týká. Analýza by měla vést k úpravě předpisů Společenství o hospodářské soutěži pro zemědělsko-potravinářské odvětví tak, aby byla zohledněna specifika odvětví a přizpůsobena předpisům o hospodářské soutěži konkurujících zemí na globálních trzích, jak bylo dohodnuto ve skupině na vysoké úrovni týkající se mléka.

5.5.13 EHSV očekává od Komise úsilí na zvýšení transparentnosti tvorby cen a návrhy, jak zabránit tzv. „asymetrické tvorbě cen“ (2).

Uvádění místních, regionálních a kvalitních produktů a specialit na trh

5.5.14 Velké potravinové řetězce a hlavní zpracovatelé požadují stále jednotnější, téměř normované, levné suroviny. Mnoho místa pro regionální a rozmanité specifické produkty zde není.

(2) Při zvýšení výrobních cen spotřebitelské ceny rychle stoupají, při poklesu cen na straně výrobce klesají spotřebitelské ceny pouze pomalu.

5.5.15 Právě však výroba kvalitních produktů a jejich uvádění na trh jako výraz regionálního aspektu a rozmanitosti venkovských oblastí v EU je důležitým úkolem k udržení evropského modelu zemědělství. Zaslouží si proto, aby byla mnohem více podporována. Zkrácení distribučních cest a přímý přístup zemědělců nebo svazů producentů ke spotřebiteli může podpořit zvýšení konkurenceschopnosti právě menších a pracovně náročných podnikových struktur.

5.5.16 Je třeba brát mnohem více v úvahu geografické údaje a výrobně technické odlišnosti než dosud. Je nutno chápat je jako „práva duševního vlastnictví“ a chránit je. Spojovacím článkem mezi zemědělskými výrobky a regiony mohou být odpovídající údaje, tzn. výrobky mají „jistý“ původ, ale také zvláštní znaky kvality, které se „vykrytalizovaly“ v průběhu času. Je důležité jasně definovat, co se rozumí pod pojmem regionální produkty.

5.5.17 Při označování výrobků existuje v současnosti mnoho matoucích a pochybných praktik. V budoucnu by například již nemělo být povoleno, aby

- na obalech mléka byly zobrazeny pasoucí se krávy, jestliže mléko pochází od zvířat, která nemají přístup na pastvu. Místo toho je třeba podporovat odpovídající tržní rozdíly (programy produkce mléka z pastvin nebo sena až po regionální uvádění na trh prostřednictvím malých družstev producentů),
- byla prováděna reklama regionálními údaji, přestože produkty byly vyrobeny někde jinde.

5.5.18 Transparentnost trhu a informace pro spotřebitele (např. označení původu) musí být zlepšeny a kontrolovány. Aby byli evropští zemědělci lépe informováni o platných pravidlech, musí se zahájit odpovídající kampaně k informování spotřebitelů o evropských systémech výroby. Kromě toho je nutné věnovat mimořádnou pozornost systému označování výrobků, a proto se EHSV domnívá, že by bylo vhodné zohlednit skutečnosti uvedené ve stanovisku o poskytování informací o potravinách (NAT/398) (3).

5.5.19 Daňové prostředky by v budoucnu měly být použity zejména na posílení regionálních produktů a trhů.

5.6 Finanční nástroje SZP

Současná situace

5.6.1 V EU existuje v současné době nejednotný systém podpor zemědělství: v EU-15 existují zemědělské platby, které se zakládají buď na historických nárocích příp. se vyvíjejí směrem k jednotné platbě na plochu. V EU-12 byl přímo zaveden systém plateb na plochu, přičemž platby jsou zde nižší než v EU-15.

(3) Úř. věst. C 77, 31.3.2009, s. 81.

5.6.2 Jednotliví zemědělci mají prospěch ze současné praxe plateb ve velmi rozdílné míře. To je na jedné straně pocítováno jako nespravedlivé, na druhé straně je těžké s tímto systémem seznámit daňové poplatníky.

5.6.3 Významným úkolem nadcházející reformy musí být vyvinout jednotný, společensky akceptovaný systém založený na objektivních měřítkách

5.6.4 Přímé platby prvního pilíře mají své původní opodstatnění ve snížení zaručené ceny provedeném v roce 1992. Byly poskytovány až do roku 2003 jako vázané vyrovnávací platby, než bylo v lucemburských závěrech zavedeno oddělení plateb od produkce. Jelikož většina členských států však zvolila tzv. „historický model režimu jednotné platby“, profitují jednotliví zemědělci ze současného systému i nadále extrémně rozdílným způsobem. Z důvodu oddělení nemají již žádný přímý vliv na způsob produkce.

5.6.5 Přímé platby druhého pilíře (= platby na plochu) jsou poskytovány proto, aby byly zemědělcům honorovány určité dodatečné společenské služby, které jdou nad rámec základních podmínek a které se neodrážejí v tržní ceně, příp. aby zemědělci byli motivováni vůbec udržovat společensky žádoucí produkci ve znevýhodněných oblastech.

5.6.6 Přímé platby prvního pilíře jsou v současnosti ze 100 % financovány EU, u přímých plateb druhého pilíře musí členské státy provádět spolufinancování. Tento rozdílný mechanismus financování ovlivňuje v jednotlivých členských státech „atraktivitu“ programů. EHSV vyzývá Komisi, aby při budoucím plánování programů dbala na to, aby rozdílné sazby spolufinancování nevedly k tomu, že členské státy budou určité části programů přednostňovat a jiné brát v úvahu méně.

5.6.7 Kromě přímých plateb toho existují prostředky ke stimulaci rozvoje venkova (3. osa druhého pilíře), pro pomoc podnikovým investicím (1. osa druhého pilíře) i pro program LEADER.

5.6.8 Přímé poukazování peněz se stalo z důvodu nestability a nestálosti trhů a jiných okolností z části velmi významné pro příjmy podniků. Bez poukazování peněz by byla změna struktury v zemědělství ještě podstatně dramatičtější, třebaže je nutno konstatovat, že z dnes nejdůležitějšího nástroje 1. pilíře, přímých plateb, mají jednotlivé podniky prospěch ve velmi rozdílné míře.

Budoucí platební systémy

5.6.9 EHSV si zachovává svůj dosavadní postoj k přímým platbám prvního pilíře. Vždy zdůrazňoval, že **funkčně zamě-**

řené přímé platby „... mají důležitou funkci, ale pouze doplňující⁽⁴⁾ ...“. Příjmy zemědělců by měly být dosahovány z tržeb a společenských služeb nezaplacených trhem.

5.6.10 Tyto dosud neposkytované, avšak nutné náhrady za výkony předpokládají, že se dospěje ke konsenzu, jaké výkony – individuálně, příp. kolektivně – zemědělci poskytují. Toto je důležité, aby se stanovily jasné zásady pro budoucí poskytování přímých plateb. Ty musí být založeny na objektivních kritériích, být na něco „vázané“, aby byly také společností akceptovány.

5.6.11 V zásadě by mělo platit, že

- přímé platby prvního, resp. druhého pilíře budou určeny výlučně aktivním zemědělcům, svazům pro udržování krajiny nebo dalším institucím, provádějícím udržování kulturní krajiny;
- přímé platby prvního, resp. druhého pilíře zohlední existující a vytvořená pracovní místa v každém podniku;
- přímé platby prvního, resp. druhého pilíře mají proplatit společenské služby zemědělství, které jsou nutné k udržení evropského modelu zemědělství. Příjem zemědělců by měl vycházet zejména z cen regulovaného trhu, na němž jsou náklady na produkci uznány trhem.
- přímé platby prvního, příp. druhého pilíře by na základě velmi rozdílných zemědělsko-klimatických podmínek v EU měly obsahovat složky, které budou zemědělcům nezávisle na členském státě kompenzovat zemědělsko-klimaticky podmíněné náklady⁽⁵⁾.

5.6.12 Musí tedy být rozhodnuto, za jaké konkrétní služby (v jaké výši) mají být přímé platby poskytovány. Podniky, příp. výroby, které takové služby neposkytují nebo poskytovat nechťejí, které tedy neslouží uskutečnění evropského modelu zemědělství, by žádné přímé platby dostávat neměly.

5.6.13 O přímých platbách, jejichž funkcí je proplácení služeb obecného zájmu, které nemají žádnou tržní hodnotu (například konkrétní, definované ekologické služby), by nemělo být pochyb. EHSV považuje za nutné nejen dále rozvíjet odpovídající programy, nýbrž také zajistit, aby byly atraktivnější a pružnější. Takže je nezbytně nutné znovu zavést „pobídky“. Důležitá by také byla možnost pružněji reagovat na jednotlivé aktivity zemědělců. Programy by měly být méně orientovány na opatření a více na výsledky.

5.6.14 Mnoho nových opatření se dostane v budoucnosti do této kategorie, např. ty zemědělské metody, které přispívají ke zmírňování změny klimatu nebo k ukládání uhlíku v půdě. Jistě sem patří i pěstování travních porostů.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 368, 20.12.1999, s. 76–86, viz odstavec 7.6.1.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 35.

5.6.15 Také přímé platby jako náhrady za trvalé, nezměnitelné přírodní znevýhodnění i platby jako vyrovnání za omezení užívání nařízeními, například v oblasti ochrany přírody, jsou více než oprávněné. V mnoha chráněných oblastech je určité zemědělské využívání důležité, aby byl zachován charakter území. Zákaz plateb s odůvodněním, že se zemědělci řídí rámcem stanoveným nařízením o chráněné oblasti, považuje EHSV za nepatřičný.

5.6.16 Funkčně zaměřené, a tím i diferencované přímé platby, za kterými stojí konkrétní služba zprostředkovaná pro společnost, musí tvořit podstatnou část politiky na podporu zemědělství v oblasti přímých plateb. Vyrovnávací příspěvek sem jistě patří.

5.7 Jednotná plošná prémie jako kompenzace konkurenčních nevýhod?

5.7.1 Jedna možnost, o které se diskutuje, je, přeměnit dnešní přímé platby prvního pilíře na celoevropskou jednotnou platbu na plochu a tuto poskytovat s odůvodněním, že evropské zemědělství má ve srovnání s mimoevropskými konkurenty vyšší výrobní standardy, a proto se potýká s konkurenčními nevýhodami.

5.7.2 EHSV je toho názoru, že o odpovídající náhradě konkurenčních nevýhod je třeba uvažovat. Neboť v obchodních dohodách jsou sociální a ekologické standardy, které jsou zásadní pro evropský model zemědělství, považovány za necelní překážky obchodu, což je naprosto nepřijatelné. Systém WTO musí být nutně reformován, neboť globální systém obchodování bez sociálních a ekologických standardů je nepřijatelný.

5.7.3 Pro kompenzaci příslušných konkurenčních nevýhod je důležité ukázat: v kterých výrobních odvětvích se evropské standardy odlišují od standardů klíčových konkurentů a jaká nákladová nevýhoda přitom prokazatelně vzniká jednotlivým podnikům / typům podniků / výrobním formám.

5.7.4 Podmínky produkce a tedy i náklady zemědělců v Evropě se extrémně odlišují: v různých regionech existují velké strukturální a (zemědělsko)klimatické rozdíly, ale také velmi odlišné vstupní a životní náklady. Také na základě úspor z rozsahu v jednotlivých státech, regionech a typech podniků se nákladové nevýhody značně liší.

5.7.5 Je snadno pochopitelné, že například doložitelné výrobní nevýhody podniků chovajících zvířata nelze vyřešit tím, že bude vyplacena jednotná plošná prémie, ze které budou mít prospěch i podniky, které zvířata nechovají.

5.7.6 Proto: Kompenzaci konkurenčních nevýhod nelze vyřešit celoevropskou jednotnou platbou na plochu, ale musí probíhat podle regionálních podmínek při zohlednění zemědělsko-klimatických podmínek a typů podniků.

5.8 Jednotná platba na plochu jako převod příjmů?

5.8.1 Nelze pochybovat o tom, že mnoho podniků je existenčně závislých na 50 miliardách eur, které každoročně z rozpočtu EU pro zemědělství do evropského zemědělství plynou.

5.8.2 Ceny zemědělských produktů, které v současnosti platíme, jsou tedy nejen příliš nízké na to, aby bylo možno udržet evropský model zemědělství, ale dokonce zpochybňují samotnou existenci zemědělství v Evropě.

5.8.3 Proto se diskutuje o možnosti zaručit všem zemědělcům jistý druh „základní a přežití zajišťující platby“ ve formě jednotné evropské plošné platby.

5.8.4 Příjmová situace různých podniků je v různých regionech velmi odlišná. I zde hrají rozhodující roli rozdíly uvedené v odstavci 5.7.4. Z toho plyne, že problémy s příjmy se musí řešit velmi diferencovaně. Ani tento problém není možno vyřešit jednotnou celoevropskou platbou na plochu, ze které by navíc měly nadměrný prospěch například podniky s velkou plochou půdy případně s nízkým počtem zaměstnanců.

5.8.5 Místo toho by se mělo uvažovat o jednotné platbě na plochu, případně o platbě, která by byla vyplácena na hlavu/zaměstnance, ale její maximální výše by musela být ohraničena. I v tomto řešení by při vyměřování výše platby musely být zohledněny rozdíly uvedené v odstavci 5.7.4. Navíc by se u tohoto systému plateb muselo vzít rovněž v úvahu, že příjmová situace podniků je určována rozhodující měrou výrobními cenami a výrobními náklady, a ty jsou závislé na stále větších výkyvech. Systém, který by měl odůvodnění v příjmové situaci, musí být schopen dostatečně pružně reagovat na stále větší výkyvy cen.

Přechodná období

5.9 Jednotný evropský systém plateb – který nesmí být zaměňován s jednotnou evropskou platbou na plochu – který již nemá opodstatnění v historických platebních nárocích, nýbrž v konkrétně definovaných službách v přítomnosti, povede k významným změnám ve finančních tocích mezi členskými státy, ale i podniky. Někteří tedy z finančně technického pohledu získají a někteří ztratí. EHSV se vyslovuje pro to, aby se s touto okolností zacházelo citlivě a byla příp. stanovena přechodná období. Ta by se měla stanovit tak, aby v polovině nebo nejpozději na konci finančního období byl nový systém plně v platnosti.

5.10 Budoucnost druhého pilíře

5.10.1 U mnoha obyvatel vznikl dojem, že některými částmi druhého pilíře SZP mají být vyrovnány škody, které vznikly teprve nesprávnými rámcovými podmínkami politiky.

5.10.2 Veřejnosti musí být srozumitelně sděleno, že opatření, která budou v budoucnu nabízena v rámci 2. pilíře SZP, jsou doplňkem k funkčně zaměřeným přímým platbám a budou v budoucnu ještě cíleněji sloužit k udržení, zajištění a uskutečnění evropského modelu zemědělství. To předpokládá optimalizaci celého souboru opatření.

5.10.3 To neplatí pouze pro současnou 2. osu druhého pilíře. Také podpora investic pro zemědělské podniky musí být ještě více zaměřena na udržitelnost. EHSV nepochybuje o tom, že v Evropě existuje obrovská potřeba investic pro optimalizaci zemědělských podniků ve smyslu udržitelnosti, ale také

pro částečné přetváření naší kulturní krajiny, dříve z části změněné čistě podle výrobně technických požadavků (viz např. vodní hospodářství / rámcová směrnice o vodě).

5.10.4 EHSV se vyslovuje pro rozšíření a optimalizaci souboru úkolů, které se dnes ve 3. ose druhého pilíře otevírají. Přenášení odpovídajících úkolů do všeobecné strukturální příp. regionální politiky EHSV jasně odmítá. Zároveň Výbor zastává názor, že opatření ze současného EZFRV (Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova) by měla mít jasné zemědělské opodstatnění. Stavba silnic a budování širokopásmové sítě sem nepatří!

V Bruselu dne 18. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Za nové řízení mezinárodních organizací

(2010/C 354/07)

Zpravodajka: **paní VAN WEZEL**Spoluzpravodaj: **pan CAPPELLINI**

Na plenárním zasedání dne 25. února 2009 se Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy

Za nové řízení mezinárodních organizací.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. března 2010.

Na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 17. března 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 132 hlasy pro, 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Světové hospodářství dospělo k doposud nevídané integraci. Vzhledem k velké celosvětové krizi v multipolárním světě potřebují mezinárodní organizace nové řízení a větší legitimitu. Tato legitimita se musí opírat o společné hodnoty, normy a cíle, o provázanost a účinnost a o zapojení všech zemí a jejich občanů. **EHSV podporuje EU v její aktivní účasti na rozvíjení tohoto nového řízení mezinárodních organizací.**

1.2 Ještě před současnou krizí se uznávalo, že reforma mezinárodních organizací, organizací OSN a brettonwoodských institucí je nezbytná, avšak po vypuknutí finanční a hospodářské krize začal reformní proces nabírat na rychlosti. Jakmile se ukázalo, že dopad finanční krize je nezvratný a je nutné jednat, převzala iniciativu skupina **G20**. Navzdory tomu, že byly výsledky procesu skupiny G20 pozitivně přijaty, vyvstává otázka legitimacy jejich rozhodnutí. **EHSV žádá, aby EU rozvíjela efektivní vazby mezi procesem skupiny G20 a reprezentativními organizacemi OSN a posílila ECOSOC.**

1.3 V řízení mezinárodních organizací musejí zastávat výraznější úlohu nově vznikající a rozvojové země. **EHSV podporuje další restrukturalizaci Světové banky a MMF tak, aby se zvýšilo zastoupení těchto zemí.**

1.4 Řízení mezinárodních organizací by mělo vycházet z Charty OSN a ze Všeobecné deklarace lidských práv OSN. EU důrazně podporuje multilaterální spolupráci a EHSV s touto politikou plně souhlasí. **EHSV však pozoruje, že**

kontext pro prosazování multilaterálních hodnot se změnil, a je proto toho názoru, že je třeba přezkoumat sdělení EK k politikám EU zaměřeným na multilateralismus⁽¹⁾.

1.5 I v případě, že mají mezinárodní organizace jasné cíle, chybí jim efektivnost z důvodu nevhodného monitorování důsledků jejich rozhodnutí a posouzení jejich dopadu. EU vyvinula monitorovací systémy, což jsou osvědčené postupy, které by mohly být přijaty na mezinárodní úrovni s cílem monitorovat složité zásahy na více úrovních. **EHSV vyzývá EU, aby tyto monitorovací systémy v mezinárodních organizacích zavedla.**

1.6 **EHSV podporuje posílení autority mezinárodních organizací v oblasti regulace finančních trhů na mezinárodní úrovni za účelem zabránění nové finanční krizi.** EHSV doporučuje vyšší míru regulace na evropské a mezinárodní úrovni v těchto oblastech: zvýšení rezerv, regulace hedgeových fondů, otevření daňových rájů, odmítání nadměrných a nemorálních odměn, snížení pákového rizika a nadnárodní konsolidace orgánů dohledu.

1.7 **EHSV podporuje veškeré iniciativy EU zaměřené na povzbuzení spolupráce a soudržnosti mezi mezinárodními organizacemi.** EHSV naléhavě vyzývá EU, aby zahájila monitorování iniciativy kancléřky MERKELOVÉ a usnadnila formální dialog mezi mezinárodními organizacemi, aby tak podpořila spolupráci založenou na agendě důstojné práce MOP.

⁽¹⁾ KOM(2001) 231 v konečném znění *Budování účinného partnerství s OSN v oblasti rozvoje a humanitárních záležitostí* a KOM(2003) 526 v konečném znění *Evropská unie a Organizace spojených národů: volba multilateralismu.*

1.8 EHSV vítá usnesení Evropského parlamentu, které vyzývá členské státy EU k ratifikaci aktualizovaných úmluv MOP, a podporuje výzvu Evropského parlamentu adresovanou Komisi, aby připravila doporučení členským státům týkající se ratifikace aktualizovaných úmluv ILO a aktivně přispěla k jejich provádění. **EHSV si přeje být aktivně zapojen do přípravy tohoto doporučení.**

1.9 EHSV uznává význam „měkké síly“ používané EU v řídicích strukturách mezinárodních organizací, avšak je toho názoru, že EU by měla pro každou mezinárodní organizaci rozvinout strategii, která by zvýšila její moc a posílila její pozici. **Při přípravě těchto strategií by měly být názory EHSV vyslyšeny na poradních schůzích.**

1.10 EHSV doufá, že nová Lisabonská smlouva, nový vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a posílená diplomatická spolupráce umožní vyjadřovat jednotnější názory a zlepšit pozici EU v mezinárodních organizacích. **EHSV vyzývá EU, aby ve svých vnějších politikách vystupovala jednotně a v souladu se svými cíli.**

1.11 Proces vytváření nové řídicí struktury není příliš transparentní. Měli by být do něj zapojeni sociální partneři a reprezentativní organizace občanské společnosti a **EHSV očekává, že EU učiní informace o tomto procesu snadno přístupné.**

1.12 Mezinárodní organizace získávají efektivitu, když jsou otevřené konzultacím s reprezentativními organizacemi občanské společnosti, odborovými organizacemi a organizacemi zaměstnavatelů. Musí být součástí jejich transparentních poradních struktur a podílet se na jejich monitorovacím systému. **EHSV očekává, že EU (EK a členské státy) budou podporovat a usnadňovat konzultaci organizací občanské společnosti a sociálních partnerů v budoucích řídicích strukturách mezinárodních organizací.**

2. Úvod

2.1 Diskuse o systému řízení mezinárodních organizací není nová, ale rychlé šíření a hluboké dopady celosvětové finanční krize ukázaly slabost globální správy věcí veřejných v celosvětovém hospodářství a narůstající **vzájemnou závislost** všech zemí. Krize nejen zasáhla všechny ekonomiky, ale vyvinula se také do vážné krize zaměstnanosti, postihující miliony již tak ohrožených pracovníků a firem. Chceme-li co nejvíce omezit negativní dopad krize a předejít budoucí krizi, bude nutné lépe regulovat odvětví finančnictví, v němž tato krize začala. Ale nejen to. Abychom vytvořili udržitelné a na hodnotách založené hospodářství, nové a účinnější, musíme vytvořit správu světového hospodářství, která bude zodpovědnější za své kroky a transparentnější.

2.2 Toto stanovisko se zaměří na ty mezinárodní organizace, které řídí sociální, hospodářské a finanční politiky, se zřetelem na probíhající proces reforem těchto organizací a na kontext

finanční krize: OSN, WTO, MOP, Světová banka, Mezinárodní měnový fond, OECD, skupina G20 a Rada pro finanční stabilitu.

2.3 Svět čelí **závažné globální krizi**, kterou je možné účinně řešit jen na globální úrovni. To platí nejen pro překonání současné finanční a hospodářské krize, ale také pro řešení krize v oblasti potravin, energetiky a vody, prohlubování chudoby, environmentálních problémů včetně účinků změn klimatu, bezpečnosti a nárůstu migrace.

2.4 Globalizace změnila hospodářské vztahy, což musí brát v úvahu struktura globální hospodářské správy. Mění se mocenské vztahy, země BRIC se stávají významnější hospodářsky, politicky i strategicky. Posunuli jsme se od bipolárního světa studené války přes unipolární nadřazenost Spojených států k **multipolárnímu světu**. Nově vznikající ekonomiky a rozvíjející se země musejí získat své postavení v institucích, ze kterých se skládá nový model globálního řízení.

2.5 Tyto problémy mohou řešit pouze instituce, které jsou pro to **legitimní**. Nové řídicí struktury budou mít tuto legitimitu pouze tehdy, až budou **koherentní** ve svých politikách, **účinné** v jejich provádění a budou **zapojovat** všechny země a jejich občany.

2.6 V minulých letech bylo realizováno několik iniciativ týkajících se revize globálního řídicího systému mezinárodních organizací a reforem OSN. Bylo dosaženo pokroku ohledně přístupu OSN „Delivery as one“ na národní úrovni, který byl řízen místním koordinátorem OSN. V roce 2009 ohlásil Výbor vedoucích sekretariátu pro koordinaci OSN 9 iniciativ, které mají společně provést organizace OSN a bretonwoodské instituce. Při hledání nové struktury řízení světového hospodářství se navrhuje, aby byly prozatím posíleny úloha a pravomoc ECOSOC. Po vypuknutí finanční a hospodářské krize začal reformní proces nabírat na rychlosti, přičemž iniciativu převzala skupina G20.

2.7 Vedoucí přestavitelé zemí G20 přijali ve dnech 24. a 25. září 2009 v Pittsburghu rozhodnutí, která podstatným způsobem změni řízení mezinárodních organizací. Rozhodli, že G20 bude hlavním fórem jejich mezinárodní hospodářské spolupráce. Dohodli se, že budou pokračovat ve svém úsilí zaměřeném na regulaci finančních trhů a na to, aby se kvalitní pracovní místa dostala do středu hospodářské obnovy. Shodli se na zřízení rámce pro silný, udržitelný a vyvážený hospodářský růst, pro nějž se zavázaly stanovit společné střednědobé cíle, aby jejich makroekonomické, daňové a obchodní politiky odpovídaly udržitelnému a vyrovnanému růstu celosvětové ekonomiky. Pověřili MMF, aby jim pomáhal při posuzování jejich politik, a tak usnadnil jejich dialog. Tímto způsobem značně zvýšili úlohu MMF, kterou již posílilo dodatečné financování ve výši 500 miliard dolarů. Byla znovu potvrzena pravomoc

Světové banky v oblasti zmírňování chudoby s dodatečnou půjčkou (ve výši 100 miliard dolarů) a se zvláštním zaměřením na zajišťování potravy a energie pro chudé osoby. Vedoucí představitelé G20 se znovu setkají v červnu 2010 v Kanadě, v listopadu 2010 v Koreji a v roce 2011 ve Francii.

2.8 Vedoucí představitelé G20 se dohodli na modernizaci struktury ekonomické spolupráce. Hlasovací práva v rámci MMF pro nově se rozvíjející země vzrostou o 5 % na úkor nadměrně zastoupených a menších ekonomik. Také Světová banka je žádána, aby posoudila zastoupení nově se rozvíjejících zemí ve své struktuře přijímání rozhodnutí.

2.9 Přes poměrně dobře přijímané výsledky setkání G20 se zpochybňuje **legitimita** její vůdčí úlohy. Z diskuse jsou vyloučeny nejchudší země světa. Agenda skupiny G20 nevychází z dohodnuté politiky a nepodílejí se na ní všechny významné mezinárodní organizace. V rámci OSN existují značné obavy, že úloha této organizace se oslabuje, zvláště co se týče sociálně hospodářských problémů. Je třeba dosáhnout rovnováhy mezi novou úlohou G20, OSN a jejími agenturami a brettonwoodskými institucemi. Dá se očekávat, že spolu se stálou a rychlou změnou hospodářských a politických vztahů se budou objevovat i nové iniciativy a myšlenky.

2.10 Země G20 musí rozvíjet efektivní vazby s reprezentativními procesy OSN, aby byly v nové a inkluzivní struktuře zohledněny zájmy zemí celého světa spolu se zřízením „Hospodářské a sociální rady bezpečnosti OSN“, se zevrubně reformovanou radou ECOSOC s posílenými rozhodovacími pravomocemi nebo „Světovou ekonomickou radou“⁽²⁾. EU musí v rámci všech těchto změn nalézt svou pozici a někteří pozorovatelé mají obavy, že měnící se rovnováha moci bude na úkor evropského vlivu na mezinárodní scéně.

2.11 Úloze občanské společnosti a sociálních partnerů v tomto procesu není věnována dostatečná pozornost. EHSV doporučuje, aby G20 dala občanské společnosti a sociálním partnerům formální prostor, a vyzývá ministry práce G20, aby do své práce zapojili instituce, které reprezentují sociální partnery na mezinárodní úrovni. I když některé mezinárodní organizace poskytují sociálním partnerům a organizacím občanské společnosti poradní status, proces není celkově dostatečně transparentní a reprezentativní organizace jako EHSV a hospodářské a sociální rady by měly být aktivněji zapojeny.

⁽²⁾ Jak doporučila komise expertů s předsedou prof. Josephem STIGLITZEM, jenž měla poradní funkci na konferenci OSN o světové finanční a ekonomické krizi a jejím dopadu na rozvoj (červen 2009). Stiglitzova komise dále doporučila zřízení panelu expertů jako poradního orgánu Rady.

3. Zásady nového řízení

3.1 Ať je podoba nového řízení mezinárodních organizací jakákoli, měla by vycházet ze **zásad a hodnot OSN**. I když mezinárodní organizace mohou mít vlastní řídicí strukturu, jejich celkové fungování by mělo být založeno na Chartě Organizace spojených národů, na základních lidských právech, lidské důstojnosti a rovnoprávnosti žen a mužů. Mělo by být spravedlivé a dodržovat mezinárodní smlouvy a normy. Mělo by podporovat sociální pokrok a lepší životní podmínky ve větší svobodě. Nová struktura řízení mezinárodních organizací musí podporovat udržitelný rozvoj a sociální začleňování a musí přinášet účinná řešení největších celosvětových problémů.

3.2 Hodnoty Charty OSN a Všeobecné deklarace lidských práv OSN jsou rovněž hodnotami Evropské unie. EU je založena na zásadě svobody a důstojnosti, dialogu, stability a dodržování mezinárodních dohod. EU je velkým propagátorem multilateralismu a OSN a jeho úmluv. EHSV s tím souhlasí. **Zaznamenává však, že se prostředí pro prosazování multilaterálních hodnot změnilo, a proto zvažuje nutnost revidovat sdělení Evropské komise o politikách EU směřujících k multilateralismu** (KOM(2001) 231 – *Budování efektivního partnerství s OSN v oblasti rozvoje a humanitárních záležitostí – Building an effective partnership with the United Nations in the field of development and humanitarian affairs* a KOM(2003) 526 – *Evropská unie a OSN: volba multilateralismu – The European Union and the United Nations: The choice for multilateralism*).

3.3 Nová řídicí struktura celosvětového hospodářství by měla být založena na mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech a zaměřit se na řešení naléhavých sociálních problémů, jako je nezaměstnanost, chudoba, zajišťování potravin a vzrůstající nerovnost. Měla by přispět k sociální spravedlnosti a ke spravedlivější společnosti. Měla by hrát větší úlohu při prosazování hospodářství šetrného k životnímu prostředí a chránit veřejné statky, jako je čistá voda a vzduch, biologická rozmanitost a snížení emisí CO₂.

4. Nové řízení – větší spolupráce, vyšší koherence a efektivnost

4.1 EHSV vyzývá Evropskou komisi i další evropské instituce, aby aktivně podporovaly nové řízení mezinárodních organizací, zaměřené na zvýšení jejich **koherence a efektivnosti** při činnostech směřujících k zajištění udržitelného rozvoje, důstojné práce a udržitelných podniků.

4.2 Mezinárodní organizace, zvláště OSN a její agentury, mají jasné cíle, avšak často nejsou dostatečně **efektivní**. I když byly cíle zakotveny v mezinárodních smlouvách a normách, provádění je často nedostatečné a chybí účinný systém hodnocení dopadu. Nové řízení mezinárodních organizací by mělo klást větší důraz na posílení a monitorování jejich rozhodnutí.

4.3 Důležitým nástrojem se stává monitorování, které zaručuje jednotnost provádění politik a managerům a politickým činitelům naznačuje, jak se zaměřit na oblasti, o něž mají největší zájem. Dále poskytuje „včasná varování“, která umožňují včasnou a vhodnou intervenci. EHSV navrhuje, aby se tento postup využíval a rozvíjel společně s potřebami mezinárodních organizací ve větším a koordinovanějším mezinárodním měřítku, protože úspěšná evropská zkušenost s monitorováním komplexních víceúrovňových intervencí stimuluje společnou kapacitu managementu veřejných orgánů, profesionálních pracovníků i soukromého sektoru.

4.4 Mezinárodní organizace mohou být efektivnější, pokud vzájemně posilují své cíle. Některé mezinárodní organizace mají mechanismus pro podávání stížností a závazný arbitrážní mechanismus (WTO), jiné mají velice rozvinuté dozorčí mechanismy, avšak bez donucovacích pravomocí (MOP). Politiky mezinárodních organizací by neměly být navzájem protichůdné; cíle organizací OSN, mezinárodních finančních institucí a EU mohou být dosaženy pouze tehdy, pokud tyto organizace budou spolupracovat na vzájemné propagaci svých norem, jako je rovné postavení mužů a žen, udržitelnost, důstojná práce a volný obchod.

4.5 Ústředním tématem diskuse o mezinárodním řízení celosvětového hospodářství je řízení finančních institucí, tedy **MMF, Světové banky a Rady pro finanční stabilitu**. Nyní je více než kdy jindy naléhavě potřebná regulace finančních trhů a jejich zprůhlednění, jelikož není nadále možné přijímat odpovídající opatření pouze na vnitrostátní úrovni. Aby mohly být mezinárodní organizace více efektivní při předvídání budoucích krizí, EHSV se zasazuje o vyvážené zvýšení jejich pravomocí týkajících se regulace finančních trhů na mezinárodní úrovni, aniž by se však staly příliš restriktivními, omezujícími a byrokratickými. EHSV doporučuje vyšší míru regulace na evropské a mezinárodní úrovni v těchto oblastech: zvýšení rezerv, regulace hedgeových fondů, otevření daňových rážů, odmítání nadměrných a nemorálních odměn, snížení pákového rizika, nadnárodní konsolidace orgánů dohledu aj.

4.6 Má-li se snížit dopad finanční krize na reálnou ekonomiku, je nutná vyšší míra mezinárodní spolupráce. Bezpečné celosvětové hospodářství potřebuje vyšší regulaci více založenou na hodnotách. Německá kancléřka MERKELOVÁ zahájila důležitou iniciativu. Začátkem roku 2009 na setkání WTO, Světové banky, MMF, MOP a OECD navrhla Chartu udržitelné hospodářské správy⁽³⁾, jež by se měla stát základem **provázaných politik pro dosažení společných cílů**, přičemž by každá organizace vyvíjela činnost v souladu se svou funkcí. Na základě této charty vedoucí představitelé G20 v Pittsburghu formulovali „Základní hodnoty udržitelné hospodářské činnosti“, v nichž

vyjádřili svou zodpovědnost vůči různým zainteresovaným subjektům – spotřebitelům, pracovníkům, investorům a podnikatelům – s cílem zvýšit prosperitu občanů pomocí provázaných hospodářských, sociálních a environmentálních strategií. OECD připravila „Celosvětový standard pro 21. století“, založený na stávajících standardech řízení společností, nadnárodních podniků, boje proti korupci a daňové spolupráce⁽⁴⁾. Stiglitzova komise doporučuje důrazná opatření k obraně proti pádu poptávky, vytváření pracovních míst a dosahování rozvojových cílů tisíciletí. **EHSV doporučuje, aby EU a její členské státy tyto iniciativy podpořily.**

4.7 Zvláštní úlohu ve struktuře nového řízení má sehrát **MOP**. Její základní pracovní normy a koncept důstojné práce a udržitelných podniků určují hlavní směry řešení krize zaměstnanosti. V červnu 2009 na 98. konferenci uzavřely tři zúčastněné strany MOP „Global Jobs Pact“ (Světovou dohodu o pracovních místech), balíček opatření, která mají zvrátit klesající trendy v oblasti zaměstnanosti a hospodářského růstu. EHSV naléhá na EU, aby usilovala o oficiální dialog mezi mezinárodními organizacemi, který by byl založen na agendě důstojné práce MOP v oblasti zaměstnanosti, rozvoje podniků, sociální ochrany, humánních pracovních podmínek, stabilních odborových vztahů a pracovních práv.

4.8 Výbor doporučuje v zájmu vyšší koherence, aby Evropská unie interně i externě podporovala ratifikaci dosavadních úmluv MOP a provádění agendy důstojné práce. Výbor zejména vyzývá k ratifikaci a provádění úmluv, jež nejtěsněji souvisejí s agendou důstojné práce, včetně úmluv o zdraví a bezpečnosti při práci, úmluv o sociálním zabezpečení a úmluvy 94 o pracovních ustanoveních ve smlouvách o veřejných zakázkách. Pravidla EU nezprošťují členské státy jejich závazků plynoucích z ratifikovaných úmluv MOP. EHSV podporuje výzvu Evropského parlamentu adresovanou Komisi v jeho usnesení z 26. listopadu 2009, aby připravila doporučení členským státům týkající se ratifikace aktualizovaných úmluv ILO a aktivně přispěla k jejich provádění. V návaznosti na stanoviska EHSV k tématu Sociální dimenze globalizace⁽⁵⁾ a k tématu Podpora slušné práce pro všechny⁽⁶⁾ **si EHSV přeje být aktivně zapojen do přípravy tohoto doporučení.**

4.9 EHSV navíc podporuje veškeré iniciativy EU na podporu spolupráce mezinárodních organizací v oblasti specifických témat. Dobrým příkladem je spolupráce mezi WTO a MOP v oblasti zaměstnanosti, spolupráce v oblasti problematiky sociálního zabezpečení mezi Světovou bankou a MOP a spolupráce v oblasti provádění základních pracovních norem mezi Světovou bankou a MMF. Největší význam má zaměstnanost mládeže, mikrofinancování a sociální zabezpečení.

⁽³⁾ Společná tisková zpráva, kancléřka MERKELOVÁ, 5. února 2009, Berlín.

⁽⁴⁾ Angel GURRÍA, generální tajemník OECD, Řím, 12. května 2009.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 234, 22.9.2005, s. 41.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 93, 27.4.2007, s. 38.

5. Nové řízení – větší ohledy na zájmy rozvojových zemí

5.1 Rozvojové a nově se rozvíjející země musejí hrát podstatnější roli v nových strukturách globálního řízení, které mají zavést mezinárodní organizace. Jejich integrace však musí být založena na pravidlech OSN a dodržování lidských práv. Politiky mezinárodních organizací by měly směřovat k zajištění důstojné práce a uplatňování zásadních pracovních norem MOP v nově se rozvíjejících a rozvojových zemích. Je třeba dále restrukturovat Světovou banku a MMF a zvýšit zastoupení a váhu chudších zemí v jejich orgánech a postupech.

5.2 Je nezbytné pomáhat rozvojovým zemím s cílem usnadnit jejich efektivní účast v rozhodovacím procesu WTO. Musí být vybaveny tak, aby se mohly pohotověji podílet na obchodních jednáních a musí být podporovány v tom, aby prohlubovaly své znalosti v oblasti obchodních záležitostí, stejně jako své technické schopnosti a kompetence v oblasti integrace trhů. Rozvojovým zemím musí být umožněn určitý legitimní prostor pro politiku v obchodních vztazích.

5.3 MMF provedl v březnu 2009 analýzu citlivosti zemí s nízkým příjmem vůči nepříznivým účinkům celosvětové finanční krize a následující recese⁽⁷⁾. Podle odhadů MOP by mohlo být více než 200 milionů lidí, převážně z rozvojových a nově se rozvíjejících zemí, postiženo mimořádnou chudobou. Počet zaměstnaných chudých, kteří vydělávají méně než 2 dolary denně, může dosáhnout až 1,4 miliardy a eliminovat veškerý pokrok, kterého se podařilo během posledního desetiletí dosáhnout v celosvětovém odstraňování chudoby. Prohloubení chudoby nejvíce postihne ženy, protože tvoří 60 % světové chudiny. Za těchto okolností je třeba nasadit další síly k dosažení rozvojových cílů tisíciletí. **EHSV požaduje, aby EU vyvinula rozhodné úsilí k dosažení rozvojových cílů tisíciletí.**

6. Jakou úlohu může EU sehrát při podpoře nového řízení různých mezinárodních organizací?

6.1 EU má na této mezinárodní scéně zvláštní úlohu. Evropská unie je na začátku 21. století největším vývozcem na světě, zaujímá přední místo v poskytování pomoci rozvíjejícím se zemím a její trh má celosvětový význam. Navzdory tomu některé výsledky výzkumu dokládají, že EU o své postavení v OSN přichází⁽⁸⁾. Evropská unie získává pro své rezoluce o lidských právech ve valném shromáždění slabší podporu než před desetiletím, protože roste vliv zemí odmítajících zasahování do „vnitřních záležitostí“, jako je Čína a Rusko⁽⁹⁾.

⁽⁷⁾ The Implications of the Global Financial Crisis for Low-Income Countries (Dopady celosvětové finanční krize na země s nízkými příjmy), MMF, březen 2009.

⁽⁸⁾ Richard GOWAN, Franziska BRANTNER: A global Force for Human Rights? An audit of European Power at the UN Evropská rada pro zahraniční vztahy (European Council on Foreign Relations), září 2008. www.ecfr.eu

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 13.

6.2 Systém globálního řízení má pro EU značný význam. Sociálně tržní model Evropské unie je jedinečný a prokázal svou mimořádnou schopnost řešení složitých problémů současné hospodářské krize. EU a její instituce musí přijmout aktivní opatření na obranu svých zájmů a na prosazování svých hodnot.

6.3 EU je zastoupena ve všech mezinárodních organizacích, které se zabývají řízením celosvětového hospodářství, ať je to prostřednictvím účasti členských zemí ve vedení těchto organizací, koordinováním politik členů v těchto organizacích, tím, že je zastupována členy, kteří jim předsedají, či mají status představitelů Evropských společenství. Ve většině mezinárodních organizací má Evropská unie pouze status pozorovatele (výjimkami jsou WTO a FAO) a spoléhá při uplatňování svého vlivu na „měkkou sílu“. Ačkoli může být tato „měkká síla“ a síť dobré vůle EU účinná, EU by měla aktivně prosazovat oficiální pozice vždy, kdy je to možné. **Evropská unie by měla pro každou z mezinárodních organizací vyvinout strategii, jejíž pomocí by zvýšila svou váhu a posílila své postavení, a mohla tak v těchto organizacích podporovat efektivnější a spravedlivé řízení.**

6.4 EU je v MMF zastoupena různými mluvčími (předseda EURMMF, ECB, předseda Euroskupiny, ministr financí předsednictví EU) a rozpory mezi členskými státy ohledně finančních a rozvojových otázek brání Evropě, aby se vyjadřovala jednotně. Co se týče otázek obchodu, EK má pravomoc jednat jménem EU, v jiných finančních či ekonomických otázkách však nemusí ani 16 členských států EU, které mají společnou měnu a některé pravomoci přenesly na ECB, nutně zaujmout sjednocenou pozici. Vzhledem k rostoucímu významu brettonwoodských institucí, zvláště MMF, EHSV naléhavě žádá, aby EU a její instituce zlepšily koordinaci řízení těchto institucí. Země EU mají dohromady 32 % hlasovacích práv v MMF; pro srovnání USA mají 17 %. Snížení vlivu menších členských států EU proto, aby se vytvořil prostor pro nově se rozvíjející ekonomiky, lze kompenzovat lepší koordinací politiky EU.

6.5 EHSV vyzývá EU, aby motivovala MMF k podporování politik, které **umožňují přístup k úvěrům** a financování, zvláště pro malé a střední podniky a pro zemědělství, jelikož v ekonomikách všech států tyto sektory tvoří základ pro zaměstnanost a poskytují nejvíce pracovních míst. EHSV také žádá, aby Evropská unie usilovala o to, aby mezinárodní finanční instituce zpřístupnily rozvojovým zemím finanční prostředky k zavedení opatření proti působení cyklů a **upustily přitom od podmínek, které k cyklickému průběhu přispívají.**

6.6 EU od roku 2000 značně navyšuje svoje finanční příspěvky Světové bance (241 milionů euro v roce 2008). EHSV uznává význam Světové banky pro vymýcení chudoby a doporučuje, aby EU požádala Světovou banku, aby přijala takové politiky hospodářského rozvoje, které budou zahrnovat důstojnou práci i přístup ke zdravotní péči, vzdělání a dalším veřejným statkům. **EHSV požaduje, aby EU podpořila Světovou banku ve financování plánů obnovy v zemích postižených současnou finanční a hospodářskou krizí, které se soustřeďují na podporu udržitelného rozvoje podniků, vytváření pracovních příležitostí, veřejné investice, aktivní politiky na trhu práce, rozšíření základního sociálního zabezpečení na všechny, doplňkové sociální sítě pro ty nejzranitelnější a investování do zelené ekonomiky.**

6.7 Podle nové Lisabonské smlouvy má Evropský parlament spolurozhodovací pravomoci v oblastech obchodní politiky. To pro EHSV představuje nové příležitosti, jak posílit spolupráci s Parlamentem a Komisí v otázkách obchodu. EHSV připravil několik důležitých stanovisek k tématům obchodu a k nutnosti provázat obchodní politiky se sociálními a environmentálními politikami EU. ⁽¹⁰⁾ .

6.8 EU tráví mnoho času koordinací svých názorů a pozic v mezinárodních organizacích, a proto je méně času a úsilí na získání podpory pro tyto pozice ze strany dalších členů mezinárodních organizací. Jednou nedávnou kladnou výjimkou je úmluva OSN o právech zdravotně postižených osob. Společnou pozici mohou podpořit organizace občanské společnosti. EHSV poznamenává, že členské země EU při hlasování dospívají ke shodě, a vyzývá EU, aby byla připravena vyjednat se jednotně, aby nedošlo ke ztrátě vlivu, když se členové na jistých tématech neshodnou. Ke zlepšení snad v tomto směru přispěje Lisabonská smlouva. Přijetí nové Smlouvy, nová funkce vysokého představitele pro zahraniční věci a posílená diplomatická spolupráce jsou příležitostmi, jak zvýšit mezinárodní postavení EU.

6.9 S lepším řízením mezinárodních organizací, s větší koherencí a tedy i větší efektivností se musí začít u nás. Politiky EU v OSN a jejích agenturách, v G20 a v bretonwoodských institucích by měly podléhat týmhž zásadám a podporovat tytéž cíle, samozřejmě v mezích mandátu a struktury jednotlivých organizací. Je třeba vyvinout daleko větší úsilí na rozvíjení provázaných politik v mezinárodních organizacích. Pozitivním příkladem je soudržnost politik EU ve prospěch rozvoje. EHSV rovněž odkazuje na soudržnost vnitřních a vnějších politik v Lisabonské strategii. ⁽¹¹⁾ .

7. Vyšší úroveň konzultace a zapojení sociálních partnerů a organizací občanské společnosti

7.1 Účast sociálních partnerů a organizací občanské společnosti je předběžnou podmínkou ochrany a prosazování hodnot, které jsou pro mezinárodní organizace zásadní. Pro občanskou společnost je řízení mezinárodních organizací velice důležité. Nedávná krize prokázala, že občanská společnost, tedy daňoví poplatníci, pracovníci, spotřebitelé, střadatelé, vlastníci domů a podnikatelé, dříve platí za nedostatečné a neefektivní globální řízení.

7.2 Nová řídicí struktura se formuje na schůzích v rámci summitů na vysoké diplomatické úrovni. Tento proces není dosti transparentní. Organizace občanské společnosti a sociální partneři mají velmi malý přístup k informacím o tomto procesu, natož k přijímání rozhodnutí. Organizace občanské společnosti a odborové organizace se snaží mobilizovat veřejné mínění a působit na své vlády, aby informovaly o svých úvahách o budoucí řídicí struktuře celosvětového hospodářství. Některé podnikatelské kruhy jsou konzultovány, jiné jsou vyloučeny. Názory organizací občanské společnosti a sociálních partnerů by měly být více prosazovány v politickém procesu EU vůči mezinárodním organizacím.

7.3 Na národní, regionální i mezinárodní úrovni existují různé příklady osvědčených postupů zapojování občanské společnosti do řízení mezinárodních organizací. Na mezinárodní úrovni vyniká příklad MOP. Představitelé zaměstnavatelů a pracovníků spolupracují rovnoprávně s vládami ve všech institucích MOP, ať je to v oblasti řízení, rozhodování, určování norem nebo monitorování. Dobrými příklady institucionalizované konzultace se sociálními partnery je také Poradní výbor pro průmysl a obchod (BIAC) a Odborový poradní výbor (TUAC) při OECD. Všechny další mezinárodní organizace při konzultacích přistupují k sociálním partnerům a dalším organizacím občanské společnosti odtažitěji, jak je tomu v případě poradního statusu nevládních organizací v OSN, či jeho absence ve skupině G20. Řízení mezinárodních organizací získá na efektivitě, když se transparentním způsobem institucionalizuje zapojení reprezentativních organizací občanské společnosti a sociálních partnerů. Mezinárodní organizace mohou být efektivnější také tehdy, když organizace občanské společnosti a sociální partneři budou zapojeni do jejich systémů monitorování a včasného varování.

7.4 EHSV očekává, že EU zapojí organizace občanské společnosti a sociální partnery do rozvíjení svých politik a postojů k novému řízení mezinárodních organizací. Výbor rovněž očekává, že EU bude v mezinárodních organizacích propagovat otevřený postoj ke konzultování občanské společnosti

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 211, 19.8.2008, s. 82.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 41.

a sociálních partnerů při diskusích o jejich řídicích strukturách. **Účelné konzultace předpokládají transparentnost a snadný přístup k dokumentům v časovém rámci, který umožní vyhodnotit a zapracovat názory zúčastněných stran.**

7.5 EHSV očekává, že EU (EK a členské státy) budou podporovat a usnadňovat konzultaci organizací občanské společnosti a sociálních partnerů v budoucím řízení mezinárodních organizací.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Dopravní politika na západním Balkáně

(2010/C 354/08)

Zpravodaj: **pan ZOLTVÁNY**

Dne 16. července 2009 se Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu rozhodl zpracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Dopravní politika na západním Balkáně.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. března 2010.

Na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 17. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 132 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Doporučení

1.1 Doporučení Evropské unii (Evropské komisi)

- pokračovat v procesu rozšíření a urychlit proces osvobození od vízové povinnosti s Albánií a Bosnou a Hercegovinou, aby se umožnilo jejich občanům bezvízové cestování do zemí schengenského prostoru. Dále pak zahájit jednání s Kosovem ⁽¹⁾ o této otázce;
- mobilizovat všechny dostupné zdroje financování za účelem maximalizovat investice do projektů v oblasti infrastruktury a využít k tomuto účelu nově vytvořený investiční rámec pro západní Balkán;
- zachovat sociální rozměr jako prioritu při provádění smlouvy o založení dopravního společenství. Mělo by docházet k podpoře sociálního fóra, aby se z něj mohl stát účinný nástroj posíleného odvětvového dialogu na regionální úrovni;
- podporovat na západním Balkáně zavádění ekologičtějších způsobů dopravy, jako je vnitrozemská vodní a železniční doprava;
- zohlednit posouzení sociálně-ekonomického dopadu dopravních sítí při vývoji společné dopravní politiky;
- podporovat aktualizaci hlavní regionální dopravní sítě v souladu s potřebami;
- při přezkumu politiky TEN-T počítat s hlavní regionální dopravní sítí v jihovýchodní Evropě jako s budoucí součástí sítě TEN-T, a tím podpořit další integraci západního Balkánu do EU;
- zahájit studii o zaměstnanosti v zemích západního Balkánu, které jsou smluvními stranami dopravního společenství. Dále věnovat dostatečnou pozornost přípravě programů

odborné přípravy pro zaměstnance i zaměstnavatele tak, aby byli lépe schopni reagovat na změny trhu práce;

- přidělit dostatek pracovních sil sekretariátu dopravního společenství pro řešení sociálních záležitostí a pro sociální dialog.

1.2 Doporučení EHSV

- prostřednictvím práce smíšených poradních výborů povzbudit sociální partnery v zemích západního Balkánu, aby se aktivně účastnili sociálního dialogu jak na vnitrostátní, tak na regionální úrovni;
- uspořádat konferenci o dopravní politice na západním Balkáně za účasti zástupců organizací občanské společnosti ze zemí západního Balkánu, Evropské komise a EHSV;
- stanovit mechanismus pro vytvoření a institucionalizaci budoucí spolupráce s regionálním sociálním fórem, kterou je třeba vytvořit podle smlouvy o založení dopravního společenství.

1.3 Doporučení vládám zemí západního Balkánu

- posílit regionální spolupráci v oblasti dopravní politiky a infrastruktury;
- zajistit účinné plánování veřejných investic regionálního zájmu v odvětví dopravy a zintenzivnit budování kapacit v tomto odvětví;
- zavádět nezbytné reformy a urychlit proces přijímání *acquis communautaire*;
- využít příležitosti pro financování/spolufinancování prioritních projektů i doplňkových projektů (partnerství veřejného a soukromého sektoru) a vytvořit vhodné prostředí pro tento typ projektů;

⁽¹⁾ Na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1244/1999.

- zlepšit transparentnost veřejných zakázek;
- zlepšit správu hranic a zvýšit kapacitu hraničních přechodů, aby se zrychlila a zlepšila kvalita dopravy na regionální úrovni;
- rozvíjet koherentní politiky na regionální úrovni, které by podpořily intermodální dopravu a zavádění inteligentních dopravních systémů (ITS);
- dále zlepšovat vztahy se sousedními zeměmi a řešit otevřené otázky ve dvoustranných vztazích;
- aktivně se účastnit rozvoje strategie pro Podunají, která se v současnosti připravuje s cílem využít společných infrastrukturních projektů prováděných společně s členskými zeměmi EU a sousedními zeměmi;
- zapojit sociální partnery a zástupce dalších relevantních organizací občanské společnosti do přípravy regionální dopravní politiky a postupně sblížovat politická opatření a reformy v oblasti zaměstnanosti.

2. Kontext stanoviska

2.1 Role dopravy a infrastruktury v regionální spolupráci na západním Balkánu je považována za klíčový faktor v celkovém hospodářském, sociálním a ekologickém rozvoji oblasti západního Balkánu. Rozvoj hlavní regionální dopravní sítě v jihovýchodní Evropě (hlavní síť) představuje skvělou příležitost pro země západního Balkánu spojit své zájmy a sledovat hospodářsky, sociálně i ekologicky výhodná řešení, která budou ve prospěch celé oblasti. Z hlediska hospodářského rozvoje má provádění regionálních infrastrukturních projektů pozitivní dopad na regionální ekonomiky, přispívá k otevření jejich trhů novým podnikatelským iniciativám a přispívá k efektivnosti obchodní výměny mezi zeměmi této oblasti. Obzvláště rozvoj regionální dopravní sítě pomáhá vládám zemí západního Balkánu řešit vysokou nezaměstnanost, a tak napomáhat celkovému ekonomickému rozvoji regionu. Lepší pracovní příležitosti a větší mobilita pracovních sil také přispívají k sociálnímu rozvoji. Regionální dopravní síť také pomáhá zlepšit přeshraniční spolupráci a kontakty mezi lidmi. Jelikož doprava má význačný dopad na životní prostředí, je zásadní, aby při rozvíjení hlavní regionální dopravní sítě byly zohledněny environmentální otázky.

Rozvíjení regionální dopravní sítě má též silný politický rozměr. Rozvíjením infrastrukturních projektů mohou vlády zemí západního Balkánu společně se všemi ostatními zúčastněnými subjekty prokázat svoji ochotu překonat oboustranné napětí a problémy z nedávné minulosti. Rozvíjení regionální dopravní

sítě proto přispívá k regionální integraci zemí západního Balkánu.

2.2 Úloha Evropské unie při rozvoji dopravní politiky na západním Balkánu

2.2.1 EU je přímo zainteresovaná na západním Balkánu, protože tento region leží v srdci Evropy. Všechny země západního Balkánu jsou buď kandidátskými nebo potenciálními kandidátskými zeměmi na členství v EU. Aby dosáhly tohoto cíle, musí splnit všechna kritéria a podmínky požadované pro členství. Regionální spolupráce je jedním z předpokladů jejich úspěšné integrace do Evropské unie, a je proto podstatnou součástí procesu stabilizace a přidružení. Z tohoto důvodu EU ochotně podporuje rozvoj regionálních projektů, včetně hlavní regionální dopravní sítě, která hraje rozhodující roli.

2.2.2 EU považuje dopravu za jasně danou a vhodnou oblast politiky účinné regionální spolupráce, a proto je přesvědčena, že dopravní politika na západním Balkánu může mít velký vliv a přiblížit region k plnění *acquis*. Význam dopravní politiky je dále posílen skutečností, že čtyři z deseti panevropských dopravních koridorů prochází západním Balkánem. Dopravní politika EU v této oblasti má tři hlavní cíle. Prvním cílem je zlepšit a modernizovat dopravní síť v jihovýchodní Evropě ku prospěchu sociálního a ekonomického rozvoje. Druhým cílem je zlepšit dopravu na této síti prováděním „měkkých“/horizontálních opatření. Třetím cílem je pomoci regionu sladit své předpisy s *acquis* pro dopravu. Aby mohla rozvíjet tyto priority, projednává EU v současné době smlouvu o vytvoření dopravního společenství se zeměmi západního Balkánu (viz níže odstavec 4.3).

3. Popis hlavní regionální dopravní sítě

Hlavní síť byla definována v memorandu o porozumění o rozvoji hlavní regionální dopravní sítě v jihovýchodní Evropě jako multimodální síť, která zahrnuje silnice, železnice a vnitrozemské vodní cesty v sedmi účastnických zemích západního Balkánu – Albánii, Bosně a Hercegovině, Chorvatsku, Bývalé jugoslávské republice Makedonii, Černé Hoře, Srbsku a Kosovu⁽²⁾ společně s řadou vybraných námořních a říčních přístavů a letišť.

Hlavní silniční a železniční síť sestává z koridorů a tras. Koridory jsou definovány jako zavedené panevropské koridory V, VII, VIII a X, které poskytují mezinárodní spojení s EU. Trasy, z nichž sedm je silničních a šest železničních, doplňují hlavní síť s cílem propojit hlavní města v tomto regionu s hlavními městy sousedních zemí. Cílem je také spojit velká regionální města, poskytnout přístup k hlavním přístavům sítě (a letišťům) a zajistit, aby obslužnost vzdálených oblastí regionu byla odpovídajícím způsobem zajištěna. Hlavní síť vnitrozemských vodních cest se skládá z koridoru VII (Dunaj) a řeky Sávy.

⁽²⁾ Podle rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1244/1999.

3.1 Hlavní silniční síť

Celková délka hlavní silniční sítě je 5 975 km a skládá se z 3 019 km koridorů a 2 956 km tras. Podle údajů předaných dopravní observatoři pro jihovýchodní Evropu 13,2 % hlavní silniční sítě jsou klasifikovány jako ve špatném nebo velmi špatném stavu, zatímco téměř 87 % silnic byly klasifikovány jako v průměrném až velmi dobrém stavu. ⁽³⁾

Odvětví silniční dopravy je dominantní, což také znamená, že mu je přidělena největší finanční částka. Je potřeba zlepšit kvalitu silnic, aby se omezilo zpoždění, přetížení dopravy a znečištění a zlepšila se bezpečnost. Přes úsilí příslušných zemí, které přijímají nové a přísnější předpisy, bezpečnost silnic zůstává jedním z velkých problémů ⁽⁴⁾. Podle údajů o bezpečnosti silnic je situace v regionu jihovýchodní Evropy znepokojující, protože v důsledku dlouhodobě nedostatečných investic, nedostatečné údržby a nízké míry provádění předpisů trvale roste počet nehod se ztrátami na životech.

3.2 Hlavní železniční síť

3.2.1 Celková délka hlavní železniční sítě je 4 615 km a skládá se z 3 083 km koridorů a 1 532 km tras. Pouze 15 % hlavní železniční sítě je klasifikováno jako v dobrém stavu, zatímco 19 % je ve špatném nebo velmi špatném stavu. ⁽⁵⁾

3.2.2 Železnice jsou nejslabším článkem mezi všemi druhy dopravy. Analýza přístupnosti ukazuje, že trvání cesty je při využití železnice až o 200 % delší než při využití silničního spojení mezi stejnými výchozími a cílovými místy. Železniční infrastruktura je nedostatečně rozvinutá ve všech zemích západního Balkánu. Proto jsou potřebné rozsáhlé investice do železnic ve všech zemích této oblasti. Další budoucí výzvou je restrukturalizace železničních společností, jejichž počet zaměstnanců je často považován za nadměrný.

3.3 Ostatní druhy dopravy (vnitrozemská plavba, vnitrozemské a námořní přístavy)

3.3.1 Celková délka řeky Dunaje (koridor VII) ⁽⁶⁾ v Chorvatsku a Srbsku je 588 km a řeka Sáva je splavná v délce 593 km. Hlavní síť také zahrnuje sedm námořních přístavů a dva říční přístavy ⁽⁷⁾. S výjimkou asi 30 km je

Dunaj většinou v dobrém stavu, zatímco stav řeky Sávy je mnohem horší ⁽⁸⁾.

3.3.2 Vnitrozemská plavba představuje nejekologičtější a nejlevnější druh dopravy. Její nevýhodou je však pomalost dopravy.

3.3.3 Intermodální doprava je omezená a v současnosti zahrnuje převážně pozemní dopravu námořních kontejnerů do a z přístavů. Kromě toho existující intermodální terminály jsou stále nedostatečně využívány. V hlavní síti však existuje asi 10 % potenciál pro intermodální dopravu s předpokládaným nárůstem na 15 % do roku 2015.

3.3.4 Lze argumentovat, že země v tomto regionu neustále dosahují pokroku při reformách v odvětví dopravy tím, že realizují své národní dopravní strategie a zavádějí nové zákony a předpisy v souladu s dopravním *acquis* a dopravní politikou EU. Všeobecně uznávají, že reformy by měly být v souladu s regionálními zájmy, což znamená, že by neměly vytvářet rozdíly, které by působily proti rozvoji a účinné správě hlavní sítě. Pokud jde o proces integrace do EU, některé země v něm pokročily více než jiné.

4. Rámcové dokumenty a institucionální opatření

4.1 Společná dopravní politika pro západní Balkán má svůj původ v Paktu o stabilitě pro jihovýchodní Evropu uzavřeném v roce 1999. Jak již bylo uvedeno výše, EU považuje regionální spolupráci za předpoklad pro budoucí členství zemí západního Balkánu v EU a předpoklad pro rozvoj regionální dopravní politiky. EU proto vyzvala země západního Balkánu, aby vyvinuly meziregionální spolupráci a zlepšily koordinaci v oblasti společné dopravní politiky. Pro stimulaci rozvoje dopravní infrastruktury v jihovýchodní Evropě bylo v roce 2004 podepsáno memorandum o porozumění o rozvoji hlavní regionální dopravní sítě mezi Evropskou komisí a účastníky z tohoto regionu. V důsledku toho se různá fóra zapojená do aktivit souvisejících s dopravní infrastrukturou nahradila třemi hlavními koordinovanými orgány. Strategická rozhodnutí jsou přijímána na výroční schůzce ministrů, provádění memoranda o porozumění koordinuje řídicí výbor, zatímco dopravní observatoř pro jihovýchodní Evropu (SEETO) slouží jako stálý sekretariát ⁽⁹⁾. V memorandu o porozumění se účastníci zavazují k tomu, že společně vypracují a uskuteční víceletý průběžný akční plán na období 5 let. Jiným důležitým úkolem memoranda je vytvořit rámec pro koordinovaný proces vedoucí k vypracování návrhu smlouvy o vytvoření dopravního společenství se západním Balkánem.

⁽³⁾ Plán rozvoje hlavní regionální dopravní sítě v jihovýchodní Evropě (SEETO), prosinec 2008, www.seetoint.org/index.php?option=com_rubberdoc.

⁽⁴⁾ European Road Federation (Evropská silniční federace) a Obchodní komora Belgie/Lucemburska/jihovýchodní Evropy *Zpráva: Síť pro mír a rozvoj* (2006), www.erf.be/index.php?option=com_content&view=article&id=157%3Anetworks-for-peace-and-development&catid=18&Itemid=31.

⁽⁵⁾ Plán rozvoje hlavní regionální dopravní sítě v jihovýchodní Evropě (SEETO), prosinec 2008, www.seetoint.org/index.php?option=com_rubberdoc.

⁽⁶⁾ Význam Dunaje potvrzuje i strategie pro Podunají (Danube Strategy), která se právě vypracovává na úrovni EU.

⁽⁷⁾ Do hlavní sítě patří těchto sedm námořních přístavů: Rijeka, Split, Ploče, Dubrovnik (Chorvatsko), Bar (Černá Hora), a Durres, Vlora (Albánie). Oba říční přístavy jsou v Srbsku, v Bělehradě a Novém Sadu.

⁽⁸⁾ Plán rozvoje hlavní regionální dopravní sítě v jihovýchodní Evropě (SEETO), prosinec 2009, www.seetoint.org/index.php?option=com_rubberdoc.

⁽⁹⁾ Cílem SEETO je také podporovat spolupráci při rozvoji hlavní a pomocné infrastruktury v rámci multimodální regionální dopravní sítě v jihovýchodní Evropě a podporovat a posilovat místní kapacity pro provádění investičních programů, správu, sběr a analýzu údajů o hlavní regionální dopravní síti. www.seetoint.org.

4.2 Smlouva o vytvoření dopravního společenství se západním Balkánem, o které již probíhají jednání, nahradí současné memorandum o porozumění. Cílem smlouvy je vytvořit integrovaný trh pro infrastrukturu, systémy pozemní a námořní dopravy a vnitrozemské plavby a služby úzce spjaté s příslušným vnitřním dopravním trhem v Evropské unii. Vytvoření dopravního společenství by urychlilo integraci dopravních systémů v rámci regionu i s dopravními systémy EU. Kromě urychlení sjednocení příslušné legislativy, včetně příslušného sociálního *acquis*, by dopravní společenství umožnilo, aby uživatelé dopravy a občané měli prospěch z procesu přistoupení mnohem rychleji. Dopravní společenství by také poskytlo provozovatelům a investorům v odvětví dopravy právní jistotu, a tím by se stimulovaly a urychlily nezbytné investice a hospodářský rozvoj⁽¹⁰⁾.

4.3 Dalšími cíli jsou: vytvořit stabilní regulační a tržní rámec, který by byl schopný přilákat investice do všech druhů dopravy a do systémů řízení dopravy, zvýšit účinnost druhů dopravy a přispět k udržitelnějšímu modálnímu rozložení dopravy, a stejně tak propojit rozvoj dopravy se sociálním pokrokem a ochranou životního prostředí. Je nutno zdůraznit skutečnost, že v určitých zemích západního Balkánu nezačne Smlouva platit, dokud nezavedou celé nezbytné *acquis*.

5. Hlavní výzvy dopravní politiky na západním Balkáně

Integrace infrastruktury představuje velkou výzvu pro země západního Balkánu. Zatímco dopravní infrastruktura a ulehčení dopravy jsou klíčové pro hospodářský rozvoj, sociální soudržnost a integraci, je možno tvrdit, že oblast západního Balkánu se vyznačuje extrémní roztržetostí dopravního systému, opotřebovanou dopravní infrastrukturou a neefektivními dopravními službami. Aby se status quo změnil, je třeba vyvinout úsilí v oblasti plánování, právních předpisů a financování. Při řešení těchto problémů by se však mělo vzít v úvahu, že oblast západního Balkánu má výrazné specifické historické, politické, ekonomické, sociální a zeměpisné rysy, a proto zkušenosti z rozšíření dopravní politiky EU do dvanácti nových členských států jsou zde aplikovatelné pouze v omezené míře.

5.1 Plánování

5.1.1 Hlavní hybnou silou integrace v odvětví dopravy je harmonizace a koordinace v oblasti regulace mezi orgány. Počet subjektů zapojených do procesu rozvoje regionální dopravní politiky vyžaduje odpovídající plánování a koordinaci činností.

⁽¹⁰⁾ Komise navrhuje dopravní společenství se západním Balkánem a provádí další kroky pro posílení spolupráce se sousedními zeměmi v odvětví dopravy, Brusel, 5. března 2008, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/382&guiLanguage=en>.

5.1.2 Na národní úrovni zavazuje provádění *acquis* vlády zemí západního Balkánu k plánování a provádění důležitých reforem v odvětví dopravy i v ostatních souvisejících odvětvích. Doplňující částí tohoto procesu by mělo být precizní posouzení dopadů.

5.1.3 Jako jeden z významných aspektů efektivního rozvoje dopravní politiky by mělo být uvedeno účinné plánování veřejných výdajů a spolupráce s ostatními zainteresovanými stranami, včetně sociálních partnerů a mezinárodních finančních institucí.

5.1.4 Další výzvou, která s tím souvisí, je potřeba harmonizace národních dopravních strategií s regionálními zájmy a koordinace provádění projektu hlavní sítě s cílem podpořit účinnou správu a rozvoj hlavní sítě.

5.1.5 V neposlední řadě vyžaduje vyvíjení víceletých průběžných akčních plánů SEETO na rozvoj hlavní regionální dopravní sítě účinné plánování a koordinaci činností na regionální úrovni. Tato koordinace bude také potřebná na regionálním sociálním fóru, kterého se zúčastní zástupci sociálních partnerů a ostatní relevantní zainteresované strany, včetně nevládních organizací ze zemí západního Balkánu.

5.2 Právní předpisy

5.2.1 Potřeba sladit vnitrostátní legislativu s *acquis communautaire* a standardy EU v odvětví dopravy je prioritní. *Acquis* v oblasti dopravy je obzvláště rozsáhlé, sahá od přístupu na trh až po sociální, technické, daňové, bezpečnostní a ekologické požadavky. Země západního Balkánu proto stojí před výzvou zavedení a prosazení rozsáhlého souboru *acquis* v oblasti dopravy, které zahrnuje řadu nařízení, směrnic a rozhodnutí. Jiným problémem je selektivní transpozice a provádění *acquis* Společenství.

5.2.2 Otázka hraničních přechodů je z důvodu velké fragmentace v regionu jihovýchodní Evropy velmi významná. Doba čekání na hraničních přechodech v současnosti významně ovlivňuje účinnost a konkurenceschopnost hlavní sítě. Země západního Balkánu by měly vyvinout další úsilí ke zlepšení správy a řízení hranic a omezit doby čekání.

5.2.3 Měly by být zdůrazněny i ekologické aspekty. Při rozvíjení projektů v oblasti infrastruktury se uplatňování ekologických standardů stává čím dál tím významnější. Jelikož legislativa týkající se životního prostředí tvoří významnou část *acquis*, není otázkou, zda má být uplatňováno či ne, relevantní. Je však možné konstatovat, že země západního Balkánu zažívají vážné problémy při prosazování ekologických zákonů.

5.3 *Financování*

5.3.1 Rozvoj a údržba dopravních sítí vyžaduje financování, které veřejný sektor nedokáže poskytnout. Koordinace dárců zde proto hraje významnou roli. Kromě EU by měly koordinovat své činnosti a přidělovat potřebné finanční prostředky i mezinárodní finanční instituce, jako jsou Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD), Světová banka, Evropská investiční banka, Rozvojová banka Rady Evropy (CEB) a bilaterální dárcové. Další možností pro vlády zemí západního Balkánu, jak financovat dopravní síť, je využít partnerství veřejného a soukromého sektoru (PPP).

5.3.2 Jeho význam byl zdůrazněn na ministerské konferenci, která se konala v září 2009 v Sarajevu. V prohlášení ministrů účastníci nejenom že uznali a uvítali důležitou roli, kterou hraje soukromý sektor v rozvoji infrastruktury, ale také souhlasili s tím, že je potřeba rozvíjet takové institucionální a legislativní prostředí, které by umožnilo soukromému sektoru účastnit se infrastrukturních projektů prostřednictvím partnerství veřejného a soukromého sektoru. Kromě toho vydali prohlášení, že se zavazují navrhnout infrastrukturní projekty na regionální úrovni, a podpořili vytvoření sítě partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem v jihovýchodní Evropě⁽¹¹⁾. Prohlášení poskytuje dobrý rámec pro intenzivnější přípravu projektů na rozvoj infrastruktury v regionu prováděných prostřednictvím PPP. Jeho provádění však vyžaduje reformy, včetně reformy legislativního a regulačního systému, a stejně tak aktivní podporu ze strany mezinárodních partnerů (Evropské komise, mezinárodních finančních institucí a bilaterálních dárců) formou technické a finanční pomoci.

5.3.3 Jiným důležitým opatřením, jehož cílem je zabezpečit užší spolupráci mezi mezinárodními finančními institucemi, bilaterálními dárci a Evropskou unií je investiční rámec pro západní Balkán. Tento rámec byl spuštěn v prosinci 2009 a skládá se ze společného příspěvkového zdroje a ze společného půjčkového zdroje na financování prioritních projektů na západním Balkáně⁽¹²⁾.

6. **Hospodářské a sociální důsledky / úloha občanské společnosti**

Rozvoj regionální dopravní sítě představuje stejnou příležitost a výzvu pro zaměstnavatele i zaměstnance. Účast obou skupin je zásadní pro úspěšné provádění jakéhokoliv infrastrukturního projektu. Lze však namítnout, že ani organizace zaměstnavatelů ani odbory nevyužívají účinně své úlohy sociálních partnerů vůči institucím EU, mezinárodním dárcům a finančním institucím. Na druhé straně úspěch restrukturalizace infrastruktury a s tím spojené reformy velmi závisí na komplexní podpoře

⁽¹¹⁾ Ministerské prohlášení o partnerství veřejného a soukromého sektoru pro rozvoj infrastruktury v jihovýchodní Evropě, 25. září 2009.

⁽¹²⁾ Zavedení investičního rámce pro západní Balkán, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/western-balkans-conference/wbif-a4-def_en.pdf; Investiční rámec pro západní Balkán byl spuštěn, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=BEI/09/246&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

a celkovém přijetí. To by nebylo možné bez aktivního zapojení organizací občanské společnosti. Dialog se sociálními partnery a subjekty občanské společnosti by měl tedy hrát důležitou roli při rozvoji jakékoliv politiky na západním Balkánu, včetně dopravní politiky. Pro země západního Balkánu je však charakteristická slabá tradice sociálního a občanského dialogu a nedostatečně rozvinutý mechanismus konzultací a nedostatečná koncepce partnerství. Vlády zemí západního Balkánu by se proto měly podněcovat k tomu, aby zástupcům sociálních partnerů a dalších relevantních organizací občanské společnosti umožnily aktivní účast na přípravě regionální dopravní politiky a strategií reformem.

6.1 *Organizace zaměstnavatelů*

6.1.1 Doprava je jedním z nejdominantnějších odvětví z hlediska zaměstnanosti v regionu. Zaměstnavatelé by se proto měli podílet na vytváření politik a provádění reformem prospěšných pro jejich společnosti, ale také pro zaměstnance a občany jednotlivých zemí. Odvětvové dopravní organizace a jednotliví zaměstnavatelé by se také měli účastnit jednání o prioritách vnitrostátních a regionálních dopravních sítí a analyzovat jejich vliv na podporu mobility, vytváření a udržování pracovních míst a celkovém prospěchu pro národní hospodářství.

6.1.2 Vnímání a vliv organizací zaměstnavatelů se v různých zemích regionu liší. Obecně řečeno je jejich postavení spíše slabé hlavně z důvodu nedostatku vnitřních mobilizačních schopností a těžkostí při zajišťování účinné reprezentace a při sledování vlastních zájmů ve vztahu k vládě a jiným zainteresovaným stranám.

6.1.3 Je nezbytné rozvíjet reprezentaci a analytické dovednosti členů organizací zaměstnavatelů, což by mohlo být prospěšné nejenom pro jednotlivých země, ale také pro EU.

6.2 *Odborové organizace*

6.2.1 Doprava je jedním z největších poskytovatelů zaměstnání v regionu. Sociální podmínky a podmínky na trhu práce jsou ve většině zemí nejisté, přetrvává vysoká nezaměstnanost, vysoká míra chudoby a migrace u aktivní populace i přetížené systémy sociálního zabezpečení. V odvětví železniční dopravy ztratilo práci za poslední desetiletí v průměru 50 % pracovních sil⁽¹³⁾. Reforma železnic, kterou má každá země provést, zahrnuje snížení počtu zaměstnanců, privatizaci provozovatelů nákladní dopravy a uzavření nerentabilních místních tratí⁽¹⁴⁾. Plány na liberalizaci železniční dopravy tak ovlivní zaměstnanost a pracovní podmínky.

⁽¹³⁾ ETF – Evropská federace pro dopravu, sociální dopad politiky EU v oblasti dopravní infrastruktury, 2005. Příspěvek k veřejné konzultaci.

⁽¹⁴⁾ Světová banka, Reforma železnic v zemích západního Balkánu. Nepublikovaný materiál. Světová banka, Washington, D. C., 2005.

6.2.2 Ztráta pracovních míst postihuje také odvětví přístavního hospodářství, jakož i závislé komunity a domácí hospodářství. Podobná ztráta míst se vyskytla v odvětví vnitrozemské plavby.

6.2.3 Odborové svazy společně s ostatními sociálními partnery hrají významnou úlohu při posouzení dopadu rozvoje hlavní regionální dopravní sítě na zaměstnanost. Odbory dopravců z regionu za koordinace Evropské federace pracovníků v dopravě prováděly na vnitrostátní úrovni i úrovni EU kampaň za zahrnutí posouzení sociálního dopadu do strategického plánování a provádění smlouvy o vytvoření dopravního společenství⁽¹⁵⁾. Další prioritou odborových organizací je dosáhnout sblížení mezi politikou zaměstnanosti a politikou reforem.

6.3 Další zájmové skupiny

Rozvoj infrastruktury má významný dopad na životní prostředí. Ochrana životního prostředí hraje proto v tomto procesu významnou úlohu a měla by být zohledněna při plánování a rozvoji sítě infrastruktury. V tomto smyslu hrají ekologické organizace významnou roli. Mezi nimi má výjimečné postavení Regionální environmentální centrum pro střední a východní Evropu. Jeho posláním je pomáhat při řešení ekologických problémů v regionu. Jeho hlavním cílem je podporovat spolupráci mezi nevládními organizacemi, vládami, podniky a jinými environmentálními subjekty a také podněcovat výměnu informací a účast veřejnosti při rozhodování o environmentálních otázkách. Regionální environmentální centrum uzavřelo dohodu

s další významnou regionální iniciativou – Radou pro regionální spolupráci (RCC) – na provádění rámcového programu pod názvem Harmonogram environmentální spolupráce v jihovýchodní Evropě, který zahrnuje řadu tematických konferencí na vysoké úrovni, které by se konaly každé čtvrtletí.

Rozvoj infrastruktury se vedle organizací zabývajících se ochranou životního prostředí obzvláště dotýká organizací spotřebitelů v regionu a široké palety nevládních organizací zaměřených na místní rozvoj či sdružení propagujících používání automobilů, jako např. sdružení automobilového průmyslu.

7. Úloha EHSV při rozvoji dopravní politiky na západním Balkánu

Pro země západního Balkánu je charakteristická slabá tradice sociálního dialogu a nedostatečně rozvinutý mechanismus konzultací mezi sociálními partnery. Zapojení sociálních partnerů do procesu reforem je proto významným předpokladem pro udržitelnou regionální dopravní politiku na západním Balkánu. EHSV může tedy hrát významnou poradenskou úlohu při posilování sociálního dialogu v této oblasti i v rámci fóra občanské společnosti západního Balkánu. Může být nápomocný při vyhledávání partnerů mezi organizacemi občanské společnosti v jednotlivých zemích západního Balkánu a také při budování kapacit těchto organizací a jejich členů. Kromě toho mohou zkušenosti EHSV poskytnout přidanou hodnotu při vytváření regionálního sociálního fóra, které by mělo být součástí smlouvy o vytvoření dopravního společenství.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ Evropská federace pracovníků v dopravě koordinovala činnost odborových svazů s přidruženými členy z jihovýchodní Evropy od ledna 2003. ETF zahrnuje tato odvětví: silniční, železniční, námořní dopravu, vnitrozemskou plavbu a leteckou dopravu. U přístavů neexistuje odvětvový sociální dialog na evropské úrovni.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Organizace občanské společnosti a předsednictví Rady EU (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2010/C 354/09)

Zpravodaj: pan BARABÁS

Dne 25. března 2009 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Organizace občanské společnosti a předsednictví Rady EU.

Podvýbor Organizace občanské společnosti a předsednictví EU, jež Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijal stanovisko dne 12. ledna 2010.

Na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 17. března 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 156 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Vstup Lisabonské smlouvy v platnost dne 1. prosince 2009 vnesl do institucionálního systému Evropské unie významné změny, zejména tím, že byla vytvořena funkce stálého předsedy Evropské rady. Lisabonská smlouva zároveň položila právní základy „Trojky předsednictví“⁽¹⁾, což znamená, že během 18 měsíců a na základě předem dohodnutého programu plní úkoly předsednictví Rady EU tři členské státy.

1.2 Z pohledu občanské společnosti má zvláště velký význam článek 11 Lisabonské smlouvy. Ten především stanoví posílení participativní demokracie, zintenzivnění a institucionalizaci dialogu s občany, provádění konzultací při vypracovávání evropských politik a zavedení občanské iniciativy. Toto vše může přispět k posílení občanského dialogu.

1.3 Cílem tohoto dokumentu je prozkoumat témata uvedená v předešlých odstavcích. Za tímto účelem zde poukazujeme na zvláštní úlohu EHSV jako institucionálního představitele organizované občanské společnosti na evropské úrovni, formulujeme návrhy na posílení této jeho úlohy, a zároveň plně podporujeme ta ustanovení Lisabonské smlouvy, jejichž cílem je efektivnější a transparentnější fungování EU a zvýšení její legitimacy.

2. Směřování k novému institutu po sobě jdoucích předsednictví – ke „Trojce předsednictví“

2.1 Po sobě jdoucím předsednictví, nebo přesněji po sobě jdoucím předsednictví Rady Evropské unie, nejsou žádnou novinkou – zásadní je v této funkci prvek rotace, kdy se v ní

po půlročních obdobích střídají jednotlivé členské státy. Během tohoto období se země odpovědná za předsednictví stává „tvář“ i „hlasem“ EU; stanoví strategie a plní organizační a reprezentativní funkce.

2.2 Plnění úkolů předsednictví je spojeno s velkou odpovědností a spočívá na společném úsilí celé vlády. Při výkonu předsednictví nesmí členský stát zastávat své vlastní národní pozice.

2.3 Pravidla týkající se předsednictví změnilo 15. září 2006 rozhodnutí Rady, kterým se přijímá její jednací řád (2006/683/ES), jímž byly dány nezbytné základy institutu „Trojky předsednictví“. V něm se v zásadě stanoví, že každých osmnáct měsíců připraví skupina tří členských států, které vykonávají předsednictví Rady během tohoto období, v úzké spolupráci s Komisí a po náležitých konzultacích návrh plánu práce Rady na dotyčné období.

2.4 Jakou výhodu má tato nová forma předsednictví? Je zachován systém po sobě jdoucích půlročních předsednictví, jenž dává každému úřadujícímu předsednictví určitý manévrovací prostor po dobu šesti měsíců. Program, který „Trojka“ společně vypracuje, napomáhá lepší spolupráci mezi členskými státy, jež mohou zajistit větší kontinuitu a koherenci politik Unie a v důsledku toho i jejího života jako celku.

2.5 První skupina po sobě jdoucích předsednictví („Trojka“) se skládala z Německa, Portugalska a Slovinska a funkce se ujala 1. ledna 2007. Po něm následovala v období od 1. července 2008 do 31. prosince 2009 francouzsko-česko-švédská trojka. Všeobecně se má za to, že se činnost těchto „trojek“ z nejrůznějších důvodů, především kvůli chybějícímu právnímu základu, řídí spíše než společnými zájmy (v týmu) národními aspiracemi a snahami.

⁽¹⁾ „Předsednictví Rady (...) vykonávají předem určené skupiny tří členských států po dobu osmnácti měsíců.“ (Úř. věst. C 115, 9.5.2008, s. 341: čl. 1 odst. 1 rozhodnutí Evropské rady o výkonu předsednictví Rady, s ohledem na Smlouvu o Evropské unii, a zejména na čl. 16 odst. 9 této smlouvy). Obvykle je označováno jako „Trojka předsednictví“.

2.6 Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost se funkce předsednictví ve „Trojce“ od 1. ledna 2010 ujala skupina států Španělsko-Belgie-Maďarsko. Její činnost vychází z pracovního programu, který byl přijat na zasedání Evropské rady 17. prosince 2009. Tento velmi ambiciózní program se věnuje širokému okruhu otázek. Jedním z prvků, které jsou pro úspěšnou činnost důležité, je složení „trojek“ – jeden velký členský stát (či zakládající země), který má díky tomu nezanedbatelné zkušenosti, jedna později přistoupiť země a jeden „nový“ členský stát.

2.7 Zkušenosti ukazují, že i když země s větší politickou vahou mají také lepší postavení při vyjednávání, menší země mohou své handicap (často jen zdánlivé) či případný nedostatek zkušeností kompenzovat rozvážnou volbou priorit, dobrou vyjednávací strategií a ochotou ke kompromisu.

2.8 Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost vznikne činností předsednictví ve „Trojce“ precedens, pokud jde o rozdělení úkolů mezi předsedu Evropské rady, zvoleného na 2,5 roku (a který může být jednou opětovně zvolen), a „Trojku“, fungující na principu rotace. Zatím nejsme schopni odhadnout všechny důsledky takového rozdělení úkolů. Základem úspěchu je však jejich úzká spolupráce. Vzhledem k tomu, že v nemalém počtu otázek se bude zachován stávající systém, musíme počítat s tím, že vlády jednotlivých států se budou během svého šestiměsíčního předsednictví samozřejmě i nadále snažit na sebe upoutat pozornost a být efektivní. Tato nová situace se vyznačuje prvky, které jsou rovněž důležité pro organizace občanské společnosti.

3. Organizace občanské společnosti a současná praxe – několik charakteristických rysů

3.1 Vycházíme zde z toho, že výkon funkce po sobě jdoucích předsednictví Rady je v zásadě úkolem vlád členských států. Tohoto výkonu se rozhodujícím způsobem účastní úředníci (diplomati), odborníci a politici. O organizovaném a institucionálním zapojení občanské společnosti se však nezmiňují ani dokumenty, jimiž se řídí plnění úkolů předsednictví, ani Lisabonská smlouva.

3.2 Jak instituce EU, tak vlády států vykonávajících po sobě jdoucí předsednictví Rady však zároveň stále více uznávají, že účast veřejnosti – tj. organizací občanské společnosti a občanů – může významně přispět k úspěchu jejich působení. To je v souladu s uznáním důležitosti participativní demokracie a hodnoty občanského dialogu.

3.3 Z toho však není možné vyvozovat, že lze na úrovni EU mluvit o jednotné politice a praxi, pokud jde o otázku, jakým způsobem se organizace občanské společnosti zapojují a účastní se realizace programů předsednictví Rady. Na úrovni jednotlivých států může být situace velmi odlišná, zásadní vliv má to, nakolik je občanská společnost v členském státě předsedajícím Radě organizovaná a aktivní a jaké jsou její vztahy s vlastní vládou. Partnerské vztahy zde nelze považovat za charakteristické.

3.4 Z toho, co bylo popsáno výše, lze také vyvozovat, že nelze říci nic obecného o zapojení organizací občanské společnosti do navrhování priorit, které vypracovává země, jež se ujímá předsednictví Rady. Tato situace logicky způsobuje, že občanská společnost pocituje slabě, či dokonce vůbec, že jde také o její věc.

3.5 S ohledem na to, že předsednictví ve „Trojce“ je poměrně nový pojem, není překvapující, že se dnes zatím můžeme setkat se společnými akcemi či iniciativami předem dojednanými mezi „Trojkou“ a organizacemi občanské společnosti těchto tří zemí pouze příležitostně. První povzbudivé známky bude možné spatřit za předsednictví trojky Španělsko-Belgie-Maďarsko, zejména v rámci přípravy a organizace velké akce občanské společnosti (v Malaze v roce 2010 a v Budapešti v roce 2011).

3.6 V posledních letech se stalo zvykem, že aktuální předsednická země hostí za podpory Evropské komise setkání představitelů občanské společnosti – za francouzského předsednictví se jednalo o významné fórum občanské společnosti, které se konalo v září 2008 v La Rochelle. Zde se diskutuje o otázkách, které se přímo dotýkají organizací občanské společnosti, a v ideálním případě zařadí příslušná země tyto otázky do připravovaných priorit.

3.7 Tematicky zaměřené roky, o nichž rozhoduje Evropská unie (např. rok 2010 jako Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení), představují pro organizace občanské společnosti vhodnou příležitost, jak se účastnit programů a činností předsednictví Rady.

4. Evropský hospodářský a sociální výbor a předsednictví Rady – současná praxe

EHSV se v uplynulých letech věnoval mnoha činnostem, které souvisely s předsednictvími Rady. Mezi ně mimo jiné patřily:

- zvaní vysokých představitelů zemí předsedajících Radě na plenární zasedání EHSV a na schůzi dalších orgánů (sekcí, skupin atd.);
- vymezení priorit a vypracovávání zvláštních činností EHSV ve vztahu k programům šestiměsíčních předsednictví Rady;
- stanoviska EHSV k různým otázkám na žádost a z podnětu předsednictví Rady;
- účast na různých programech předsednictví Rady; zveřejňování stanovisek EHSV k projednávaným otázkám;
- návštěvy v zemích předsedajících Radě; účast na odborných programech a posilování kontaktů s různými organizacemi občanské společnosti;
- účast na celoevropsky významných akcích občanské společnosti pořádaných v zemích předsedajících Radě;

- pořádání konferencí, prezentací, kulturních akcí, výstav atd., které umožňují předsednickým zemím a organizacím občanské společnosti, aby se prezentovaly v sídle EHSV;
- přijímání skupin návštěvníků (zástupců občanské společnosti) z předsednických zemí v EHSV;
- zvýšená pozornost věnovaná předsednické zemi a její občanské společnosti v rámci komunikační politiky EHSV.

5. Další postup – Lisabonská smlouva, předsednictví Rady a organizovaná občanská společnost – doporučení

5.1 Výhodiskem je zde Lisabonská smlouva a její vstup v platnost dne 1. prosince 2009, jenž vytvořil odpovídající podmínky k tomu, aby mohla Evropská unie na četné výzvy, které před ní stojí, reagovat se zaměřením do budoucna.

5.2 Naším cílem je rozvoj participativní demokracie, zintenzivnění dialogu s občany a posílení občanského dialogu tak, abychom přispěli ke zvýšení demokratické legitimacy evropských institucí.

5.3 K tomu je dobrým základem článek 11 Lisabonské smlouvy – nové možnosti, které přináší, jsou v naprostém souladu s dřívějšími stanovisky EHSV, zejména se stanoviskem EHSV *Komise a nevládní organizace – Posílené partnerství* (přijato 13. července 2000) ⁽²⁾ a se stanoviskem *Reprezentativnost evropských organizací občanské společnosti v kontextu občanského dialogu* (přijato 14. února 2006) ⁽³⁾. Díky tomu je nejen možné, ale i nutné, aby EHSV jako institucionální představitel organizované občanské společnosti na evropské úrovni aktivně a iniciativně pracoval na co nejúplnějším využití možností, které mu dává Lisabonská smlouva, a zejména její článek 11. Výbor to uvedl ve svém stanovisku k tématu *Provádění Lisabonské smlouvy – participativní demokracie a evropská občanská iniciativa (článek 11)*, které přijal 17. března 2010 ⁽⁴⁾.

5.4 V této souvislosti jsou předsednictví Rady vhodným nástrojem:

- k posílení závazku vůči evropské myšlence a přispění k tomu, aby bylo aktivní evropské občanství v našem každodenním životě stále výraznější;
- k tomu, učinit z organizací občanské společnosti a z občanů bezprostřední účastníky a iniciátory politického procesu, které budou na různých úrovních formovat budoucnost Evropské unie;
- k posílení občanského dialogu;
- k zajištění toho, že EHSV bude pokračovat ve svých činnostech souvisejících s předsednictvími Rady, obnovovat je a obohacovat, a že bude v tomto rámci a jako doplněk k bodům uvedeným v odstavci 4:
 - a) požadovat iniciativy a společné akce občanské společnosti včetně pořádání významných akcí občanské společnosti v předsednických zemích;
 - b) pracovat na tom, aby byly hlavní iniciativy občanské společnosti jako výsledek dialogu s vládními partnery začleněny do programů předsednictví, což by umožnilo jejich lepší přijímání a vyšší podporu ze strany veřejnosti;
 - c) v rámci kontaktní skupiny s organizacemi a sítěmi evropské občanské společnosti pravidelně projednávat otázky související s předsednictvími Rady a významné z hlediska organizací občanské společnosti;
 - d) vybízet hospodářské a sociální rady (nebo podobné instituce) předsednických zemí k tomu, aby se aktivně účastnily programů a činností, jež se jich týkají;
 - e) zajišťovat veškerou potřebnou pomoc svým členům pocházejícím z předsednických zemí k tomu, aby mohli dobře vykonávat svou činnost ve vztahu k předsednictví;
 - f) dbát prostřednictvím rozšiřování osvědčených postupů na to, aby organizace občanské společnosti mohly účinně pomáhat předsednické zemi v její práci.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽²⁾ Úř. věst. C 268, 19.9.2000.

⁽³⁾ Úř. věst. C 88, 11.4.2006.

⁽⁴⁾ Viz s. 59 aktuálního Úředního věstníku.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Provádění Lisabonské smlouvy – participativní demokracie a evropská občanská iniciativa (článek 11) (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2010/C 354/10)

Zpravodajka: **paní Anne-Marie SIGMUND**

Dne 16. července 2009 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Provádění Lisabonské smlouvy – participativní demokracie a evropská občanská iniciativa (článek 11 Smlouvy o EU).

Podvýbor, který Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijal stanovisko dne 11. února 2010.

Na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 17. března 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 163 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Ustanovení o demokratických zásadách Unie, zvláště článek 11 Smlouvy o EU, jsou podle názoru Výboru regionů mezníkem pro skutečně prosperující, praktickou, užitečnou a přizpůsobivou Evropu občanů. Nicméně je nutné závazněji stanovit jednotlivé demokratické procesy a opatřit je potřebnými strukturami.

1.2 Co se týče horizontálního občanského dialogu (čl. 11 odst. 1 Smlouvy o EU) a vertikálního občanského dialogu (čl. 11 odst. 2 Smlouvy o EU), Výbor žádá o jasnou definici nástrojů a o pravidla pro jeho postupy a účastníky. Vybízí Komisi, aby – obdobně jako u postupu týkajícího se čl. 11 odst. 4 Smlouvy o EU – zahájila konzultaci předložením zelené knihy občanském dialogu a na základě výsledků přijala potřebná ustanovení.

1.3 Jak již Výbor několikrát připomínal, zdůrazňuje, že je ochoten přispět k vývoji občanského dialogu jako partner a prostředník a budovat svou úlohu jako místo setkání. Výbor dává všem orgánům Unie k dispozici svou síť a svou infrastrukturu s cílem konstruktivně přispět k občanskému dialogu s organizovanou občanskou společností.

1.4 Čl. 11 odst. 3 Smlouvy o EU zasazuje metodu konzultace, kterou Komise i doposud široce využívá, do kontextu nynějšího posílení participativního pilíře evropského demokratického modelu. Výbor žádá i pro tento nástroj o jasná pravidla postupu, která budou dodržovat zásadu transparentnosti, otevřenosti a reprezentativnosti.

1.5 Čl. 11 odst. 4 Smlouvy o EU zavádí evropskou občanskou iniciativu, a tak poprvé v historii konkretizuje postup přímé demokracie na přeshraniční a nadnárodní úrovni. Výbor velice vítá tuto novou možnost a chce k této historické premiéře konkrétním způsobem přispět. Výbor upřesňuje svůj postoje konkrétním prováděcím předpisům, které mají být vydány ještě v roce 2010. V této souvislosti je třeba dbát na to, aby

— nebyly občanům při využívání jejich participativních možností kladeny žádné zbytečné překážky, jelikož se jedná pouze o „programovou iniciativu“;

— bylo iniciátorům s pomocí jasných pravidel a ustanovení usnadněno zorganizování iniciativy ve 27 členských státech bez toho, že by naráželi na neočekávané překážky na vnitrostátní úrovni;

— byla iniciátorům případně poskytnuta finanční podpora, jakmile bude dosaženo určité hranice.

1.6 Výbor je ochoten být ústřední částí nadnárodní a demokratické infrastruktury v Evropě a bude cíleně a účinně zastávat svou úlohu v rámci článku 11 Smlouvy o EU. Je rovněž ochoten plnit funkci informační služby, případně podporovat občanské iniciativy prostřednictvím doprovodného stanoviska, pořádat slyšení věnované úspěšné iniciativě a eventuálně podporovat hodnocení ze strany Komise také prostřednictvím stanoviska.

2. Kontext

2.1 V prosinci 2001 se představitelé států a vlád v Laeken dohodli na nové metodě za účelem vypracování evropských smluv a rozhodli o svolání „Konventu o budoucnosti Evropy“, který se díky svému složení⁽¹⁾ vyznačoval pozoruhodně demokratickým duchem a v červnu 2003 nakonec předložil text, jenž obsahoval novátorské návrhy prosazující větší transparentnost a účast.

2.2 Po neúspěchu Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu, kterou Konvent vypracoval, z důvodu jejího odmítnutí ve francouzském a nizozemském referendu, byla dne 13. prosince 2007 v Lisabonu podepsána přepracovaná smlouva o Unii, která vstoupila v platnost 1. 12. 2009.

3. Úvod

3.1 Vstup Lisabonské smlouvy v platnost stanovuje mnoho postupů a zprůhledňuje je, definuje jasněji pravomoci, rozšiřuje práva Evropského parlamentu a posiluje vystupování Evropské unie uvnitř i navenek.

3.2 Prostřednictvím zakotvení participativní (přímé) demokracie do Smlouvy o EU je kromě způsobů parlamentní (nepřímé) demokracie⁽²⁾ v této Smlouvě rozšířen a posílen evropský model demokracie, avšak nikoli nahrazen.

3.3 Konkrétní ustanovení o participativní demokracii se týkají

- horizontálního občanského dialogu;
- vertikálního občanského dialogu;
- již existujících postupů konzultace používaných Komisí;
- nové evropské iniciativy.

3.4 V souladu s povahou smlouvy o Unii představují ustanovení článku 11 Smlouvy o EU pouze rámcové podmínky, které mají být nyní definovány, vytvořeny a prosazeny prostřednictvím odpovídajících právních předpisů a subjekty je mají provádět v praxi.

⁽¹⁾ Na Konventu se kromě předsedy Valéry GISCARDA D'ESTAINGA, jeho zástupce Giuliana AMATA a Jeana Luca DEHAENEA podíleli tito členové:

- 15 představitelů států a vlád členských zemí;
- 13 představitelů států a vlád kandidátských zemí;
- 30 představitelů z národních parlamentů členských států;
- 26 představitelů z národních parlamentů členských států;
- 16 představitelů z řad poslanců Evropského parlamentu;
- 2 představitelů Evropské komise.

K nim se připojilo 13 pozorovatelů z řad EHSV, VR, sociálních partnerů a evropský veřejný ochránce lidských práv. Pozorovateli EHSV byli Göke FRERICHS, Roger BRIESCH a Anne-Marie SIGMUND.

⁽²⁾ Článek 10 Smlouvy o EU stanoví, že „Funkování Unie je založeno na zastupitelské demokracii.“

3.5 Komise již v souvislosti s evropskou občanskou iniciativou zahájila smysluplnou iniciativu a vydala zelenou knihu⁽³⁾; po uskutečnění konzultací předloží návrh nařízení týkající se provádění čl. 11 odst. 4 Smlouvy o EU. Takto jasně prokázala ochotu k dialogu při přípravě provádění tohoto nového nástroje, přičemž zohledňuje zejména ty subjekty organizované společností i zainteresované občany z celé Unie, kteří budou tuto iniciativu později realizovat.

4. Lisabonská smlouva – článek 11 Smlouvy o EU

4.1 Horizontální občanský dialog

Čl. 11 odst. 1 Smlouvy o EU: „Orgány dávají vhodnými způsoby občanům a reprezentativním sdružením možnost projevit a veřejně si vyměňovat své názory na všechny oblasti činnosti Unie.“

4.1.1 Toto ustanovení poskytuje právní základ pro horizontální „občanský dialog“, který blíže nedefinuje. Výbor se již mnohokrát ve stanoviscích vyjadřoval k občanskému dialogu⁽⁴⁾,⁽⁵⁾,⁽⁶⁾, který považuje za klíčový prvek účasti v evropském demokratickém modelu. Mnohokrát již také zdůraznil, že je ochoten plnit úlohu platformy a šířitele tohoto dialogu a přispívat k vytváření evropského veřejného mínění. V této souvislosti rovněž Výbor opakovaně zdůrazňoval, že si přeje a bude jako partner a prostředník tvůrčím způsobem přispívat k rozvoji občanského dialogu. V tomto smyslu je ochoten plnit svou úlohu jako místo setkávání a také poskytnout praktickou podporu např. tím, že dá k dispozici svou infrastrukturu. Výbor považuje za velmi důležité přispět k tomu, aby občanský dialog dal vzniknout nezbytnému (evropskému) veřejnému mínění a rozvinul se ve skutečnou interaktivní diskusi.

4.1.2 Výbor znovu zdůrazňuje, že tento nástroj participativní demokracie vyžaduje jasnou definici a je třeba stanovit konkrétní způsoby jeho fungování. Tak musí být například jasně stanoveno, jaká kritéria reprezentativnosti musí sdružení uvedená v tomto odstavci splňovat, aby se mohla dialogu účastnit. Výbor již v souvislosti s otázkou reprezentativnosti subjektů organizované občanské společnosti rovněž poukázal na to⁽⁷⁾, že je velmi důležité rozlišovat mezi kvantitativní reprezentativností (legitimní zastoupení většiny zainteresovaných) a kvalitativní reprezentativností (doklad příslušné odbornosti). Podle názoru Výboru musí být sdružení zapojená do dialogu jak kvantitativně, tak i kvalitativně reprezentativní.

⁽³⁾ KOM(2009) 622 v konečném znění ze dne 11. 11. 2009.

⁽⁴⁾ Stanovisko k tématu „Organizovaná občanská společnost a evropská správa – příspěvi Výboru k vypracování bílé knihy“ ze dne 25.4.2001, Úř. věst. C 193, 10.7.2001 (neexistuje v českém znění – pozn. překl.).

⁽⁵⁾ Stanovisko k tématu „Reprezentativnost evropských organizací občanské společnosti v kontextu občanského dialogu“ ze dne 14.2.2006 – Úř. věst. C 88, 11.4.2006.

⁽⁶⁾ Průzkumné stanovisko k tématu „Nový evropský sociální akční program“ ze dne 9.7.2008 – Úř. věst. C 27, 3.2.2009 (odstavec 7.6 a 7.7).

⁽⁷⁾ Srov. poznámka pod čarou 5.

4.1.3 Dále bude důležité, aby zákonodárce blíže upřesnil, která konkrétní opatření jsou podle něj nutná k tomu, aby byl splněn požadavek „vhodného způsobu“ (viz čl. 11 odst. 1 Smlouvy o EU).

4.1.4 V této souvislosti se zdá Výboru důležité poukázat na rozdíl mezi evropským občanským dialogem a evropským sociálním dialogem a varuje před směřováním těchto pojmů. Evropský sociální dialog je samozřejmě nosným prvkem kvalifikované účasti, řídí se však specifickými pravidly, co se týče obsahu, účasti, postupu a dopadu. To, že je právně zakotven ve Smlouvě, svědčí o jeho významu.

4.2 Vertikální občanský dialog

Čl. 11 odst. 2 Smlouvy o EU: „Orgány udržují otevřený, transparentní a pravidelný dialog s reprezentativními sdruženími a s občanskou společností.“

4.2.1 Tento odstavec zohledňuje vertikální občanský dialog a zavazuje orgány Unie, aby jej pravidelně využívaly. Výbor se k tomuto způsobu občanského dialogu již také vyjádřil⁽⁸⁾ a žádá Komisi, aby přesněji stanovila způsoby jeho provádění, jak z hlediska obsahu, tak z hlediska procesních předpisů.

4.2.2 Evropský parlament již před nějakou dobou – předběžně k tomuto ustanovení Smlouvy – vytvořil tzv. „Agoru“, která slouží jako nástroj pro vertikální občanský dialog.

4.2.3 Jelikož čl. 11. odst. 2 Smlouvy o EU ukládá všem orgánům, aby vedly dialog s občanskou společností, žádá Výbor všechny ostatní orgány, avšak zvláště Radu, aby se co nejdříve vyjádřily k tomu, jak tento článek Smlouvy hodlají provádět.

4.2.4 Výbor dává všem orgánům Unie k dispozici svou síť a svou infrastrukturu s cílem zahájit tento vertikální dialog s organizovanou občanskou společností a konstruktivně k němu přispět.

4.3 Konzultace ze strany Komise

Čl. 11 odst. 3 Smlouvy o EU: „Za účelem zajištění soudržnosti a transparentnosti činností Unie vede Evropská komise s dotčenými stranami rozsáhlé konzultace.“

4.3.1 Toto ustanovení zasazuje metodu konzultace, kterou Komise i doposud široce využívá, do kontextu nynějšího posílení participativních pilířů evropského demokratického modelu.

⁽⁸⁾ Stanovisko k tématu Budování partnerské spolupráce mezi Komisí a nevládními organizacemi ze dne 13.7.2000 – Úř. věst. C 268, 19.9.2000 (české znění neexistuje, pozn. překl.) a stanovisko k tématu Úloha a příspěvi organizované občanské společnosti ke sjednocení Evropy ze dne 24.9.1999 – Úř. věst. C 329, 17.11.1999 (neexistuje v českém znění – pozn. překl.).

Výbor připomíná⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾, že postup konzultací je v podstatě důležitým prvkem konceptu „evropské správy“⁽¹¹⁾, který Komise začala prosazovat v roce 2001, a jakožto opatření „shora dolů“ občanské společnosti umožňuje jednat nejprve nepřímo. Znovu upozorňuje na to, že je třeba rozlišovat mezi „konzultací“, která je opatřením shora, a „účastí“, která je občanským právem. Aspekt aktivního zapojení organizované občanské společnosti do procesu z vlastní iniciativy (zdola nahoru) toto opatření nijak nenarušuje.

4.3.2 Výbor je ochoten v rámci svého mandátu podporovat Evropskou komisi při provádění konzultací, které překračují obvyklý rámec internetové konzultace on-line, např. prostřednictvím pořádání společného slyšení na specifická témata či veřejných konzultací v rámci fór zainteresovaných subjektů podle metody „open space“.

4.3.3 Avšak konzultace sama o sobě není ještě skutečným dialogem s organizovanou občanskou společností. Výbor proto vyzývá Komisi, aby přepracovala a strukturovala dosavadní konzultační praxi. Časový rámec konzultací musí být jednak přiměřeně uzpůsoben tak, aby měla organizovaná občanská společnost a občané skutečně čas na vypracování svých odpovědí a konzultace neproběhla pouze pro formu. Na druhé straně musí být proces vyhodnocování transparentnější. Komise by měla na příspěvky odpovídat a objasnit své hledisko, proč byl určitý návrh přijat a jiný zamítnut, aby nastolila skutečný dialog. Tato a další zlepšení by Komise měla s organizovanou občanskou společností důkladně projednat.

4.4 Evropská občanská iniciativa

Čl. 11 odst. 4 Smlouvy o EU: „Nejméně jeden milion občanů Unie pocházejících z podstatného počtu členských států se může ujmout iniciativy a vyzvat Evropskou komisi, aby v rámci svých pravomocí předložila vhodný návrh k otázkám, k nimž je podle mínění těchto občanů nezbytné přijetí právního aktu Unie pro účely provedení Smluv.“

4.4.1 Výbor sdílí názor, že tato nová evropská občanská iniciativa má pro evropskou integraci význam, který značně přesahuje její právní rozměr, a je třeba ji považovat za první prvek přímé demokracie na nadnárodní úrovni, který se ovšem podle znění tohoto ustanovení vztahuje pouze na občany Unie. Výbor by rovněž přivítal, kdyby při přepracování Smlouvy byli do této iniciativy zahrnuti rovněž příslušníci třetích zemí se stálým pobytem v EU.

⁽⁹⁾ Stanovisko k tématu „Organizovaná občanská společnost a evropská správa – příspěvi Výboru k vypracování bílé knihy“ ze dne 25.04.01, Úř. věst. C 193, 10.7.2001 (neexistuje v českém znění – pozn. překl.).

⁽¹⁰⁾ Stanovisko k tématu „Evropská správa – bílá kniha“ ze dne 20.4.2002 – Úř. věst. C 125, 27.5.2002 (neexistuje v českém znění – pozn. překl.).

⁽¹¹⁾ KOM(2001) 428 v konečném znění ze dne 25. 7. 2001.

4.4.2 Je třeba zdůraznit, že v evropské občanské iniciativě se nejedná o „lidovou iniciativu“, která existuje v mnoha členských státech a jež vyúsťuje v povinné referendum, nýbrž o „iniciativu týkající se agendy“, jež vyzývá Komisi k legislativní činnosti. Je to nástroj menšin, který pouze poskytuje možnost ovlivnit politický program jednání. Legislativní právo na zahájení iniciativy náleží Komisi a případný následující legislativní proces probíhá v rámci stanovených postupů.

4.4.3 Tento nástroj samozřejmě vyžaduje určitá pravidla a normy. Jelikož je však nutné nástroje přímé demokracie na evropské úrovni teprve vytvořit, měl by být pro evropskou občanskou iniciativu stanoven rámec pro progresivní vývoj. Nařízení o provádění čl. 11 odst. 4. Smlouvy o EU mělo stanovit co nejnižší minimální a kvalifikační kritéria a v oblastech, kde na úrovni Společenství chybí zkušenosti, ponechat prostor pro zvážení a výklad, jelikož evropská občanská iniciativa může pouze dosáhnout toho, že Komise zařadí určité téma do svého akčního plánu.

4.4.4 Výbor v žádném případě nesdílí názor Evropského parlamentu, že „sledování postupu občanské iniciativy je politickým úkolem Parlamentu“⁽¹²⁾, a vyjadřuje se proti tomu, aby zákonodárce proces kontroloval v předlegislativní oblasti. Taková „kontrola“ by narušila zásadu rozdělení pravomocí. Výbor proto vyzývá k vytvoření nezávislého poradního orgánu resp. informační služby, který by napomáhal iniciátorům s přípravou a zahájením evropské občanské iniciativy, aby bylo možné ne-li úplně vyloučit, tedy ve většině případů se vyhnout zřejmým střetům se schvalovacími a s prováděcími předpisy.

4.4.5 Parlament po právu poukazuje v téže zprávě na nezbytnost rozlišení mezi peticemi, které mají být předkládány Parlamentu, a občanskými iniciativami, které mají být určeny Komisi jakožto výzvy k činnosti. V tomto smyslu musí být pro oba tyto nástroje spolurozhodování také zcela odlišnými způsoby vytvořeny postupy a požadavky.

4.4.6 Evropská občanská iniciativa jakožto nástroj přímé demokracie je rovněž účinným nástrojem pro zahájení poradních procesů na nadnárodní úrovni. Občané, kteří se dříve od „politické Evropy“ spíše odvraceli, se nyní mohou zapojit prostřednictvím konkrétních iniciativ a cílů. Čím více budou přizýváni a povzbuzováni, aby se bez zbytečných administrativních překážek podíleli na iniciativě, tím spíše upustí od představy o sobě samých jako o divácích, před nimiž se odvíjejí nepochopitelná rozhodnutí, a stanou se subjektem evropské společnosti místo toho, aby byli jejím objektem. Takový postupně spouštěný proces, který vyžaduje řešení evropsky

orientovaných problémů, nezbytně povede k vytvoření evropského povědomí a evropského veřejného mínění.

4.4.7 Z hlediska obsahu je třeba upozornit na to, že evropská občanská iniciativa samozřejmě nesmí narušovat Smlouvu či Listinu základních práv Evropské unie. Stejně jako v nepřímém/parlamentárním procesu může ovšem i v přímém/občanském procesu vytváření veřejného mínění dojít k tomu, že extremistická uskupení využijí stávajících způsobů vytváření veřejného mínění a zneužijí je ke svým vlastním cílům. To je pro každou demokracii velká a zásadní výzva, ale zároveň její hlavní výhoda oproti nedemokratickým systémům. Moderní zastupitelská demokracie, která se opírá jak o přímé, tak i nepřímé pilíře, musí být ochotná otevřeně a transparentně prodiskutovat i nepohodlné a dokonce extrémistické požadavky.

4.5 Zelená kniha Evropské komise o evropské občanské iniciativě

4.5.1 Ačkoliv Výbor nebyl přímým adresátem dokončeného konzultačního postupu, přeje si před nastávajícím projednáním návrhu nařízení v Parlamentu a v Radě poskytnout kvalifikovaný příspěvek k vytváření mínění a dále vyjadřuje svůj názor na otázky, jimiž se zabývá zelená kniha.

4.6 Minimální počet států, z nichž musí občané pocházet

4.6.1 Výbor sdílí názor Komise, že mezní hranice musí vycházet z objektivních kritérií. Nesouhlasí s Komisí v tom, že reprezentativnost zájmů Unie je zajištěna nejméně třetinou členských států, tedy devíti státy, nesdílí však ani názor mnoha organizací, že dostatečného počtu je dosaženo již čtyřmi členskými státy.

4.6.2 Výbor spíše sdílí názor Evropského parlamentu, že vhodnou mezní hranici tvoří čtvrtina členských států, tedy v současnosti sedm států. Tato hodnota odkazuje na článek 76 Smlouvy o fungování Evropské unie, který stanoví, že právní předpisy pro správní spolupráci v rámci policejní a soudní spolupráce či v trestních záležitostech musí vzejít z iniciativy čtvrtiny členských států. To se Výboru zdá jako vhodná reference pro kvalifikovaný evropský rozměr občanské iniciativy.

4.7 Minimální počet podpisů na každý členský stát

4.7.1 Jelikož se Lisabonská smlouva zmiňuje pouze o „podstatném počtu členských států“, existovala by také možnost neuvádět žádný minimální počet účastníků na každou zemi. S ohledem na několikrát uváděný požadavek dvojí většiny ve Smlouvě však Výbor souhlasí s Komisí v tom, že neurčit minimální počet účastníků na každý členský stát by protirečilo duchu Smlouvy.

⁽¹²⁾ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 7. 5. 2009, zpravodajka: Sylvia-Yvonne KAUFMANN (T6-0389/2009).

4.7.2 Místo pevného číselného stanovení 0,2 % na členský stát Výbor podporuje flexibilní systém, který by mohl umožnit smysluplné srovnání mezi státy. Pro přijetí podpisů členského státu by mohla být požadována absolutní dolní hranice 0,08 %⁽¹³⁾. Celkově musí občanská iniciativa dosáhnout samozřejmě 1 milionu podpisů. Z kombinace obou těchto kritérií vyplývá automatické srovnání, které uspokojuje i požadavek Smlouvy týkající se reprezentativnosti a skutečného evropského zájmu.

4.7.3 Takové flexibilní nařízení v zájmu snadnějšího provádění se zdá Výboru rovněž správné z toho důvodu, že evropská občanská iniciativa nakonec nevede k závaznému rozhodnutí, ale je pouze výzvou pro Komisi.

4.8 Kritéria pro podepsání občanské iniciativy

4.8.1 Výbor sdílí názor Komise, že v zájmu vyvarování se zbytečných administrativních nákladů by mělo jako obecná podmínka účasti na iniciativě být volební právo účastníka pro volby do Evropského parlamentu v jeho zemi pobytu. Ačkoliv jsme nakloněni účasti mladých lidí (např. snížením věkové hranice na 16 let), tato odchylka od volebního práva ohledně Evropského parlamentu by nepřiměřeně ztížila přezkoumávání podpisů, jelikož by téměř všechny státy musely zřídit dvojí seznamy voličů.

4.9 Forma a způsob formulace občanské iniciativy

4.9.1 Co se týče formy, Výbor rovněž soudí, že příliš striktní předpisy by nebyly vhodné; pro úřední podání iniciativy by měly platit povinné formální požadavky a měly by být stanoveny určité minimální podmínky (viz také odstavec 4.13). Obsah iniciativy a žádost o rozhodnutí by měly být formulovány logicky a jasně. Pro toho, kdo se pod evropskou iniciativu podepisuje, musí být vždy jasné, co podporuje.

4.10 Požadavek týkající se shromažďování, přezkoumávání a ověřování podpisů

4.10.1 Nic nebrání stanovení společných pravidel postupu či norem pro shromažďování, přezkoumávání a ověřování podpisů na úrovni Společenství, které by byly odlišné od dosavadního národního práva, jelikož evropská občanská iniciativa představuje (nový) nadnárodní nástroj účasti.

4.10.2 Měly by být povoleny všechny způsoby shromažďování podpisů, které umožňují ověření totožnosti, a mělo by být možné i shromažďování podpisů prostřednictvím internetového portálu a sbírání podpisů na veřejnosti. Podle Výboru by bylo ověřování pravosti podpisů vnitrostátními úřady či notářem neúnosnou překážkou. Avšak kromě ověření totožnosti musí být také zajištěno, že uvedení podporovatelé odevzdali svůj

podpis nezávisle a z vlastní vůle. Za tímto účelem je třeba přijmout zvláštní opatření, zvláště co se týče elektronického shromažďování podpisů.

4.10.3 Dostatečnými bezpečnostními a ověřovacími informacemi jsou jméno, adresa, datum narození a pro shromažďování podpisů online ověřovací e-mail. Jde o to, aby bylo zajištěno, že žádná iniciativa, která vychází z minimálních předpisů stanovených nařízením pro shromažďování podpisů, nenarazí v žádné zemi Unie na další neočekávané překážky. Pro Evropany žijící v cizině by mělo být pro udělení hlasu určující bydliště účastníka.

4.10.4 Ověřování odevzdaných podpisů by měly provádět členské státy, v každém případě v rámci namátkové kontroly, která se v mnoha členských státech osvědčila.

4.11 Lhůta pro shromažďování podpisů

4.11.1 Zkušenosti s občanskou iniciativou při přípravě Lisabonské smlouvy ukázaly, že právě zahájení iniciativy může být časově náročné; Výbor proto soudí, že lhůta jednoho roku, již navrhuje Komise, je příliš krátká, a prosazuje osmnáct měsíců. Co se týče již dříve uvedené připomínky, že iniciativa vyúsťuje v proces, který jde ještě dále, než byl konkrétní cíl, a vytváří skutečné evropské veřejné mínění, bylo by podle názoru Výboru politováníhodné, kdyby byl z důvodu relativně krátké lhůty jednoho roku zpochybněn pozitivní výsledek tohoto procesu se všemi jeho průvodními právními a společenskými dopady.

4.12 Nahlášení plánované iniciativy

4.12.1 Výbor sdílí názor Komise, že je povinností iniciátorů, aby předem sami vyjasnili zákonnost či přípustnost své iniciativy. Nahlášení by mělo být umožněno na internetové stránce, již poskytne k dispozici Komise, a která by rovněž obsahovala podrobné informace, jejímž prostřednictvím by mohli být o probíhajících iniciativách informováni všichni občané.

4.12.2 V této souvislosti Výbor vyzývá Komisi, aby na internetové stránce věnované evropské občanské iniciativě, která má být zřízena, rovněž poskytla internetový nástroj, který by umožňoval shromažďování podpisů. Navíc by mohla tato internetová stránka fungovat i jako diskusní fórum o různých iniciativách, a tímto způsobem částečně přispět k vytváření evropského veřejného mínění.

4.12.3 Výbor se však domnívá, že pro iniciátory občanské iniciativy by měl být navíc zřízen kontaktní bod, který by jim radil nejen v otázkách postupů, ale také by jim poskytoval základní informace. Výbor je ochoten plnit úlohu této informační služby.

⁽¹³⁾ Tento procentní podíl se řídí minimálním požadavkem 0,08 % pro občanskou iniciativu v Itálii.

4.12.4 Bylo by možné uvažovat o systému žlutých a červených karet, s jejichž pomocí by iniciátoři občanské iniciativy mohli být relativně včasné upozorněni, že je jejich iniciativa případně nepřijatelná, např. z důvodu formálních kritérií, jako třeba kvůli tomu, že Komise nemá v určité oblasti pravomoci, či kvůli tomu, že by došlo k jasnému narušení základních práv.

4.13 Požadavky na organizátory – transparentnost a financování

4.13.1 Výbor je toho názoru, že iniciátoři dané iniciativy by měli poskytnout tyto informace:

— výbor pro tuto iniciativu a jeho představitel navenek;

— případní podporovatelé;

— finanční plán;

— přehled lidských zdrojů a struktur.

4.13.2 Výbor nemůže v žádném případě souhlasit s oznámením Komise, že se nepředpokládá žádný způsob veřejné podpory a financování občanské iniciativy, zvláště s tvrzením, že se jedná o jedinou možnost, jak zajistit nezávislost iniciativ. Evropská komise podporuje pomocí finančních prostředků struktury a činnost mnoha účinných nevládních organizací, a jednalo by se o nepřijatelné obvinění, kdybychom z toho chtěli vyvozovat, že tyto subjekty občanské společnosti, které Komise spolufinancuje, jsou na ní závislé. Z tohoto tvrzení Komise by navíc vyplývalo, že by evropskou občanskou iniciativu mohly zahájit pouze velké organizace se značnou finanční podporou.

4.13.3 Výbor proto vyzývá k diskusi o tom, že by EU poskytla finanční pomoc, jakmile by bylo dosaženo první fáze, např. získáním 50 000 podpisů ze tří členských států, aby byly vyloučeny kampaně, které nemají žádnou naději na úspěch či nejsou míněny seriózně. I zde by mohl uplatnit navrhovaný systém žlutých a červených karet.

4.14 Přezkoumání úspěšných iniciativ ze strany Komise

4.14.1 Výbor vnímá lhůtu šesti měsíců navrhovanou Komisí jako absolutní horní hranici a podporuje dvoufázový přístup, který navrhuje Evropský parlament ve svém usnesení (dva měsíce na prověření formálních kritérií a tři měsíce na rozhodnutí o věcném obsahu⁽¹⁴⁾). Komise by měla tento interní proces rozhodování učinit co nejvíce transparentní.

4.14.2 Jakmile občanská iniciativa dosáhne úspěchu, je třeba definitivně přezkoumat její právní přípustnost.

4.14.3 Během fáze politického hodnocení ze strany Komise bude Výbor případně ve spolupráci s Parlamentem či předsednictvím Rady pořádat slyšení, na nichž organizátoři představí Komisi svou iniciativu. EHSV by mohl případně tento proces také doplnit průzkumným stanoviskem či stanoviskem z vlastní iniciativy k těmto tématu.

4.14.4 Komise musí iniciátorům podrobně a veřejně odůvodnit přijetí, částečné převzetí či odmítnutí iniciativy. V případě odmítnutí musí Komise vydat oficiální rozhodnutí, na jehož základě může být podána žaloba k Soudnímu dvoru.

4.15 Iniciativy na totéž téma

4.15.1 Podle názoru Výboru je na zodpovědnosti iniciátorů, aby zahájili tematicky podobnou iniciativu. Je nutné znovu připomenout, že se v evropské občanské iniciativě jedná o „iniciativu týkající se agendy“. Výbor proto nevidí žádný důvod k tomu, aby byly kladeny zákazy či překážky.

4.16 Doplňující připomínky

4.16.1 Výbor soudí, že Komise by měla pro organizátory občanské iniciativy, kteří již získali 50 000 podporovatelů ze tří členských států, uskutečnit překlad textu do všech úředních jazyků.

5. Závěrečné připomínky

5.1 Ustanovení Smlouvy o EU o demokratických zásadách Unie, zvláště článek 11, jsou podle názoru Výboru mezníkem pro skutečně prosperující a prakticky užitečnou a přizpůsobivou Evropu občanů. Nicméně je nutné závazněji stanovit jednotlivé demokratické procesy a opatřit je potřebnými strukturami.

5.2 Výbor proto vyzývá Komisi, aby po Zelené knize o evropské občanské iniciativě předložila také zelenou knihu o občanském dialogu o konkrétním provádění čl. 11 odst. 1 a čl. 11 odst. 2, aby uskutečnila reflexi o již existující praxi, blíže definovala postupy a zásady, ohodnotila je a spolu s organizovanou občanskou společností zavedla zlepšení a zvláště vybudovala jasné struktury. V této souvislosti také Výbor opakuje, že je připraven v rámci svých pravomocí přispět.

5.3 Dále vyzývá ostatní orgány k tomu, aby vysvětlily, jak si představují provádění nových ustanovení Smlouvy v praxi.

5.4 Čl. 11 odst. 4. Smlouvy o EU je i v celosvětovém měřítku demokratickou novinkou. Poprvé v dějinách demokracie získávají společně občané z několika států nadnárodní spolurozhodovací právo.

⁽¹⁴⁾ To by mělo být stanoveno v souladu s postupem Evropského parlamentu pro iniciativy podle článku 225 Smlouvy o fungování Evropské unie, srov. usnesení Evropského parlamentu ze dne 9. února 2010 o revidované rámcové dohodě mezi Evropským parlamentem a Komisí na příští legislativní období (P7_TA(2010)0009).

5.5 Toto nové demokratické občanské právo má obrovský potenciál. Jeho smyslem je posílit zastupitelskou demokracii v Evropě. Přímou posiluje participativní prvek evropského modelu demokracie. Může však nepřímo přispět k integraci EU, k jejímu posílení, k evropskému veřejnému mínění a k většímu ztotožnění občanů s EU. Právě v souvislosti s rozlohou a rozmanitostí Evropy je třeba dbát na to, aby všichni občané, i ti, kteří nemají velké prostředky či nepatří k velkým etablovaným organizacím, mohli využít všech demokratických prostředků. Využívání demokratických prostředků nesmí být vázáno na přístup k velkým finančním zdrojům.

5.6 Výbor, který Lisabonská smlouva potvrzuje jakožto poradní orgán na podporu Evropského parlamentu, Rady a Komise, bude nadále plnit své základní úkoly a vydávat stanoviska v rámci povinností, jež mu ukládá smlouva. Bude se při plnění své úlohy mostu ještě intenzivněji než doposud uplatňovat jako ústřední část rozsáhlé demokratické struktury na evropské úrovni.

5.7 Ve snaze co nejlépe podporovat prostřednictvím své činnosti výše uvedené orgány Unie a optimalizovat své fungování navrhuje v rámci evropské občanské iniciativy ještě následující:

- vypracování stanoviska k občanské iniciativě, kterou Komise oficiálně přijme, v rámci lhůty pro hodnocení;
- případné vypracování stanoviska na podporu probíhající občanské iniciativy;
- uspořádání slyšení k úspěšným iniciativám (organizátoři, Komise, Parlament, Rada);
- zřízení informační služby (kontaktního bodu pro občany k otázkám týkajícím se postupu atd.);
- doplňující informace (vydání příručky o participativní demokracii, konference o provádění v praxi atd.).

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

461. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 17.–18. BŘEZNA 2010

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví dlouhodobý plán pro severní populaci štikozubce obecného a lov této populace

KOM(2009) 122 v konečném znění – 2009/0039 (CNS) (*)

(2010/C 354/11)

Dne 18. ledna 2010 se Rada a dne 5. března 2010 Evropský parlament, v souladu s článkem 43 Smlouvy o fungování Evropské unie (bývalým článkem 37 Smlouvy o založení Evropského společenství), rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví dlouhodobý plán pro severní populaci štikozubce obecného a lov této populace

KOM(2009) 122 v konečném znění – 2009/0039 (CNS) (*).

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je uspokojivý, a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 17. března 2010), jednomyslně zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

(*) Číst jako COD.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví systém kontroly a vynucování platný v oblasti vymezené Úmluvou o budoucí multilaterální spolupráci při rybolovu v severovýchodním Atlantiku

KOM(2009) 151 v konečném znění – 2009/0051 (CNS) (*)

(2010/C 354/12)

Dne 18. ledna 2010 se Rada a dne 5. března 2010 se Evropský parlament, v souladu s článkem 43 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví systém kontroly a vynucování platný v oblasti vymezené Úmluvou o budoucí multilaterální spolupráci při rybolovu v severovýchodním Atlantiku

KOM(2009) 151 v konečném znění – 2009/0051 (CNS) (*).

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je uspokojivý, a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 17. března 2010) jednomyslně zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

(*) Zkratku CNS je třeba chápat jako COD.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví víceletý plán pro západní populaci kranase obecného a lov této populace

KOM(2009) 189 v konečném znění – 2009/0057 (CNS) (*)

(2010/C 354/13)

Dne 18. ledna 2010 se Rada a dne 5. března 2010 Evropský parlament, v souladu s článkem 43 Smlouvy o fungování Evropské unie (bývalým článkem 37 Smlouvy o založení Evropského společenství), rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví víceletý plán pro západní populaci kranase obecného a lov této populace

KOM(2009) 189 v konečném znění – 2009/0057 (CNS) (*).

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je uspokojivý, a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 17. března 2010), jednomyslně zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

(*) Zkratku je nutno číst jako COD.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví dlouhodobý plán pro populaci sardele obecné v Biskajském zálivu a lov této populace

KOM(2009) 399 v konečném znění – 2009/0112 (CNS) (*)

(2010/C 354/14)

Dne 19. ledna 2010 se Rada a dne 5. března 2010 Evropský parlament, v souladu s článkem 43 Smlouvy o fungování Evropské unie (bývalým článkem 37 Smlouvy o založení Evropského společenství), rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví dlouhodobý plán pro populaci sardele obecné v Biskajském zálivu a lov této populace

KOM(2009) 399 v konečném znění – 2009/0112 (CNS) (*).

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je uspokojivý, a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 17. března 2010), jednomyslně zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

(*) Zkratku je třeba chápat jako COD.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o vytvoření programu dokumentace úlovků tuňáka obecného (*Thunnus thynnus*) a o změně nařízení (ES) č. 1984/2003

KOM(2009) 406 v konečném znění – 2009/0116 (CNS) (*)

(2010/C 354/15)

Dne 19. ledna 2010 se Rada a dne 5. března 2010 Evropský parlament, v souladu s článkem 43 Smlouvy o fungování Evropské unie (bývalým článkem 37 Smlouvy o založení Evropského společenství), rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

*návrhu nařízení Rady o vytvoření programu dokumentace úlovků tuňáka obecného (*Thunnus thynnus*) a o změně nařízení (ES) č. 1984/2003*

KOM(2009) 406 v konečném znění – 2009/0116 (CNS) (*).

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je uspokojivý, a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se jednomyslně na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 17. března 2010) zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

(*) Zkratku je nutno číst jako COD.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o některých ustanoveních pro rybolov v oblasti dohody GFCM (Generální komise pro rybolov ve Středozezemním moři)

KOM(2009) 477 v konečném znění – 2009/0129 (CNS) (*)

(2010/C 354/16)

Dne 19. ledna 2010 se Rada a dne 5. března 2010 Evropský parlament, v souladu s článkem 43 Smlouvy o fungování Evropské unie (bývalým článkem 37 Smlouvy o založení Evropského společenství), rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Rady o některých ustanoveních pro rybolov v oblasti dohody GFCM (Generální komise pro rybolov ve Středozezemním moři)

KOM(2009) 477 v konečném znění – 2009/0129 (CNS) (*).

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je uspokojivý, a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se jednomyslně na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 17. března 2010), zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

(*) Zkratku je třeba chápat jako COD.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 247/2006, kterým se stanoví zvláštní opatření v oblasti zemědělství ve prospěch nejvzdálenějších regionů Unie

KOM(2009) 510 v konečném znění – 2009/0138 (CNS) (*)

(2010/C 354/17)

Dne 19. února 2010 se Rada a dne 18. února 2010 Evropský parlament, v souladu s článkem 43 Smlouvy o fungování Evropské unie (bývalým článkem 37 Smlouvy o založení Evropského společenství), rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 247/2006, kterým se stanoví zvláštní opatření v oblasti zemědělství ve prospěch nejvzdálenějších regionů Unie

KOM(2009) 510 v konečném znění – 2009/0138 (CNS) (*).

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je zcela uspokojivý, a mimo to se k němu již vyjádřil v předchozích stanoviscích CES 771/2008 a CESE 255/2010 přijatých dne 22. dubna 2008 (**), a 17. února 2010 (***), rozhodl se jednomyslně na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 17. března 2010), zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko a odkázat na svůj postoj vyjádřený ve výše uvedených dokumentech.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

(*) Zkratku CNS je třeba chápat jako COD.

(**) Stanovisko EHSV k tématu *Strategie pro nejvzdálenější regiony: výsledky a výhledy do budoucnosti*, Úř. věst. C 211, 19.8.2008, s. 72.

(***) Stanovisko EHSV k tématu *Důsledky dohod o hospodářském partnerství pro nejvzdálenější regiony (Karibská oblast)*, Úř. věst. C ..., s.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise – Budoucí rámec soutěžního práva použitelný v odvětví motorových vozidel

KOM(2009) 388 v konečném znění

(2010/C 354/18)

Zpravodaj: **pan HERNÁNDEZ BATALLER**

Dne 22. července 2009, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, se Komise rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Budoucí rámec soutěžního práva použitelný v odvětví motorových vozidel

KOM(2009) 388 v konečném znění.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů, přijala stanovisko dne 2. března 2010.

Na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání ze dne 18. března 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 84 hlasy pro, 5 hlasů bylo proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry

1.1 EHSV souhlasí s tím, jak Komise hodnotí odvětví a jak vyhodnotila oblasti, jež postrádají vyšší stupeň hospodářské soutěže. Po zvážení možností předložených Komisí dává EHSV přednost přijetí odvětvových právních předpisů formou pokynů doplňujících obecnou blokovou výjimku. Proto vítá návrh nařízení a předlohy doplňkových pokynů. Je však přesvědčen, že je nutné je interpretovat v souvislosti s obecnými pokyny pro vertikální omezení a v podřazeném vztahu k těmto pokynům; ty však zatím nebyly předloženy, což komplikuje samostatnou interpretaci.

1.2 EHSV souhlasí s Komisí, že je třeba vytvořit právní rámec, jenž by měl ve svém výsledku vést k celkovému pozitivnímu dopadu na blaho spotřebitelů a posílit jejich ochranu. Opakuje své návrhy pro oblast hospodářské soutěže, které již předložil ve svých dřívějších stanoviscích⁽¹⁾.

1.3 V tomto případě je však nutné stanovit přechodné období v délce dvou let pro autorizované prodejce, z velké většiny malé a střední podniky, jež – v zájmu právní jistoty a na základě zásad oprávněné důvěry a proporcionality – potřebují přiměřený časový úsek na to, aby mohly umoznit realizované investice, lépe se přizpůsobit technologickému vývoji trhu a přispět ke zlepšení bezpečnosti silničního provozu.

1.4 EHSV také doufá, že nový právní rámec poskytne všem operátorům právní jistotu, nebude podnikům stavět nové překážky, přičemž se inspiruje zásadami „Small Business Act“,

a bude sledovat stejné cíle, jaké má nyní pro oblast hospodářské soutěže nařízení 1400/2002.

1.5 EHSV se domnívá, že doplňkové pokyny by neměly stanovovat žádná omezení pro dohody o jedné značce, což by bylo více v souladu s novým nařízením o výjimce.

1.6 Dohody týkající se užitkových vozidel by mohlo upravit obecné nařízení o blokových výjimkách pro vertikální omezení, pokud jde o poprodejní trh.

2. Úvod

2.1 Prostřednictvím nařízení Komise (ES) č. 1400/2002 ze dne 31. července 2002 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví motorových vozidel⁽²⁾ byla zavedena přísnější pravidla, než byla pravidla stanovená nařízením Komise (ES) č. 2790/1999 ze dne 22. prosince 1999 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě⁽³⁾.

2.2 Nařízení Komise (ES) č. 1400/2002 se soustředí především na taková jednání a postupy, jež významným způsobem omezují hospodářskou soutěž, a stanoví seznam omezení, v jejichž důsledku nelze toto nařízení používat v případě některých dohod vůbec („absolutní omezení“), a seznam, jenž obsahuje zakázaná omezení, která však neznemožňují použití výjimky stanovené v tomto nařízení na zbytek dohody („specifické podmínky“).

⁽¹⁾ Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 47; Úř. věst. C 175, 28.7.2009, s. 20.

⁽²⁾ Úř. věst. L 203, 1.8.2002, s. 30.

⁽³⁾ Úř. věst. L 336, 29.12.1999, s. 21.

2.3 Základní vymezení tohoto nařízení Komise (ES) č. 1400/2002:

- Nepoužívá se výhradně na lehká osobní vozidla, nýbrž rovněž na jiné typy vozidel, jako jsou autobusy či nákladní vozy.
 - Pro každého výrobce z něj vyplývá povinnost zvolit si buď systém selektivní distribuce, nebo systém výhradní distribuce, přičemž výjimka je zamýšlena převážně pro dva různé typy systémů distribuce:
 - *výhradní distribuce*, kdy výrobce přidělí každému autorizovanému prodejci či servisu výhradní prodejní území (či výhradní skupinu zákazníků). Na přiděleném území nesmí být autorizován žádný další prodejce. Takovým autorizovaným prodejcem je možné stanovit jistou minimální úroveň kvality. Posílí se tak hospodářská soutěž tím, že se podpoří pasivní prodej na výhradním území, a zejména prodej dalším prodejcem mimo síť.
 - *selektivní distribuce*, kdy se dodavatel zaváže k prodeji smluvního zboží či služeb, ať už přímo, či nepřímo, výhradně autorizovaným prodejcem či servisům vybraným na základě konkrétních kritérií. Systém selektivní distribuce může být založen na kvantitativních kritériích, na kvalitativních kritériích nebo na obou typech kritérií.
 - Souběžná selektivní a výhradní distribuce v rámci jedné smlouvy není povolena. Konkrétně není povolena tzv. „klausule o umístění“ v rámci systému selektivní distribuce, avšak je možno ji uložit výhradním autorizovaným prodejcem.
 - V čl. 8 odst. 1 rozlišuje nařízení mezi třemi různými trhy produktu:
 - distribuce nových motorových vozidel: Podíl na trhu se vypočítá na základě objemu smluvního zboží a odpovídajícího zboží prodaného dodavatelem spolu s jakýmkoli jiným zbožím prodaným dodavatelem, které kupující považuje za zaměnitelné nebo nahraditelné z důvodu vlastností, cen a zamýšleného použití výrobků.
 - distribuce náhradních dílů: Podíl na trhu se vypočítá na základě hodnoty smluvního zboží a odpovídajícího zboží prodaného dodavatelem spolu s jakýmkoli jiným zbožím prodaným dodavatelem, které kupující považuje za zaměnitelné nebo nahraditelné z důvodu vlastností, cen a zamýšleného použití výrobků.
 - poskytování servisu oprav a údržby: Podíl na trhu se vypočítá na základě hodnoty smluvních služeb prodáváných členy dodavatelovy distribuční sítě spolu s jakýmkoli jinými službami prodávanými těmito členy, které kupující považuje za zaměnitelné nebo nahraditelné z důvodu vlastností, cen a zamýšleného použití.
 - Kromě omezení podílu na trhu považuje nařízení v čl. 6 odst. 1 písm. c) za neslučitelnou skutečnost, kdy „se ceny nebo dodací podmínky pro smluvní zboží nebo odpovídající zboží mezi zeměpisnými trhy podstatně liší“; v takovém případě by mohla Komise dokonce výjimku z nařízení odebrat.
 - Komise se pokoušela bojovat proti překážkám kladeným paralelnímu obchodování; nařízení 1400/2002 označuje omezení stanovená dodavateli na prodeje svých distributorů jakémukoli konečnému uživateli v ostatních členských státech (například tím, že odměna distributora nebo nákupní cena závisí na místě určení vozidel nebo místě pobytu konečných uživatelů) za nepřímé omezení prodeje. Nejsou povoleny ani prodejní cíle, přidělování produktů nebo systémy odměn, které by se zakládaly na území menším než území společného trhu.
- 2.4 Právní rámec této oblasti doznal v posledních letech změn; zvláště významné je přijetí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 715/2007 ze dne 20. června 2007 o schvalování typu motorových vozidel z hlediska emisí z lehkých osobních vozidel a z užitkových vozidel a z hlediska přístupu k informacím o opravách a údržbě vozidla⁽⁴⁾, jehož vymezení, která bývala dobrovolná, jsou od září roku 2009 povinná⁽⁵⁾. Několik let však bude vozový park obsahovat velký počet vozidel, na něž se toto nařízení nevztahuje a jež budou představovat pro nezávislé servisy významný trh.
- 2.4.1 Pokud jde o hospodářskou soutěž na trhu s náhradními díly pro vozidla, vzhledem k právním průmyslového vlastnictví, jež patří výrobcí, znamenalo široce rozšířené využívání různých dohod o subdodávkách s dodavateli původního zařízení („dohody o nástrojích“), že některé náhradní díly jsou i nadále v zajištění sítí výrobců vozidel.
- 2.4.2 Proto Komise navrhla zavedení „doložky o opravách“, a to ve svém revidovaném návrhu směrnice o průmyslových vzorech, k níž EHSV zaujal příznivý postoj, přičemž zopakoval⁽⁶⁾, že „monopol udělený majiteli určitého vzoru nebo modelu se vztahuje pouze na vnější vzhled výrobku, nikoli však na výrobek jako takový“ a že „rozšíření právní ochrany vzorů a modelů i na náhradní díly spadající pod doložku o opravách by způsobilo vznik monopolu výrobku na sekundárním trhu, což by bylo v rozporu se skutečnou povahou právní ochrany vzorů a modelů“.

⁽⁴⁾ Úř. věst. L 171, 29.6.2007, s. 1.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 318, 23.12.2006, s. 62.

⁽⁶⁾ Viz stanoviska EHSV: Úř. věst. C 388, 31.12.1994, s. 9 a Úř. věst. C 286, 17.11.2005, s. 8.

2.5 Co se týče automobilového průmyslu, EHSV přijal stanovisko k tématu Trhy se součástkami a trhy navazující na automobilový průmysl⁽⁷⁾, v němž uvádí, že mezi aktéry na navazujícím trhu patří výrobci vozidel, jejich dodavatelé a nezávislé nebo autorizované hospodářské subjekty ve službách, v odvětví náhradních dílů a příslušenství a také ve výrobě, distribuci a při maloobchodním prodeji; tato síť je tvořena 834 700 společnostmi (převážně malými a středními podniky) s celkovým obratem 1 107 mld. EUR a s celkovým počtem přibližně 4,6 mil. pracovníků.

3. Poslední vývoj dokumentů Komise

3.1 Dne 21. prosince 2009 přijala Komise:

- předlohu nařízení Komise (ES) č. ... o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví motorových vozidel a
- předlohu sdělení Komise – Doplnkové pokyny k vertikálním omezením v dohodách o prodeji a opravách motorových vozidel a distribuci náhradních dílů pro motorová vozidla.

K těmto dokumentům zahájila Komise veřejnou konzultaci.

3.2 Dne 15. ledna 2010 se komisařka pro hospodářskou soutěž paní KROES rozhodla předložit Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru dva texty uvedené v předchozím odstavci a vyjádřila tak zájem zjistit, jaký je postoj Výboru k těmto předlohám právních předpisů.

3.3 Proto zpravodaj v tomto stanovisku k dokumentu KOM(2009) 388 v konečném znění analyzuje také předlohy právních předpisů uvedených v odstavci 3.1.

4. Shrnutí dokumentů Komise

4.1 **Sdělení Komise** o budoucím rámci soutěžního práva použitelném v odvětví motorových vozidel navrhuje následující:

- a) *Pokud jde o dohody týkající se prodeje nových motorových vozidel od 31. května 2013:*
- používat obecná pravidla obsažená v návrhu nové blokove výjimky na vertikální dohody;
 - přijmout odvětvové pokyny s cílem zabránit omezení vstupu konkurenčním výrobcům vozidel a zajistit jim přístup na maloobchodní trh s motorovými vozidly a opravárenský trh; chránit hospodářskou soutěž v rámci jedné značky a zachovat odrazující účinek článku 81;

- podržet v platnosti ustanovení nařízení vztahující se na dohody o distribuci motorových vozidel do 31. května 2013.

b) *Pokud jde o dohody týkající se oprav a údržby a distribuce náhradních dílů od 31. května 2010:*

- používat obecná pravidla obsažená v návrhu nové blokove výjimky na vertikální dohody;
- přijmout odvětvové pokyny, jež doplní cílené obecné nařízení o blokove výjimkách nebo kombinací těchto dvou nástrojů s cílem posílit schopnost orgánů pro hospodářskou soutěž reagovat v širším a ucelenějším měřítku na problémy v oblasti hospodářské soutěže, a to především problémy týkající se: i) přístupu k technickým informacím; ii) přístupu k náhradním dílům; iii) zneužití záruk a iv) přístupu k sítím autorizovaných servisů.

4.2 Předloha nařízení o blokove výjimce:

4.2.1 Tyto vertikální dohody mohou zlepšit ekonomickou efektivitu výrobního či distribučního řetězce, jelikož umožňují lepší koordinaci mezi zúčastněnými podniky, ačkoliv záleží na tržní síle jednotlivých stran dohody.

4.2.2 Výhoda blokove výjimky se rovněž nesmí vztahovat na vertikální dohody, jež by mohly omezit hospodářskou soutěž a poškodit spotřebitele nebo které by nebyly nezbytné pro dosažení výše uvedených pozitivních účinků.

4.2.3 Návrh rozlišuje mezi dohodami týkajícími se distribuce nových motorových vozidel („primární trh“) a dohodami týkajícími se opravárenských a údržbářských služeb a distribuce náhradních dílů („sekundární trh“).

4.2.4 Na „primární trh“ se budou vztahovat normy obecného nařízení o vertikálních dohodách, zejména omezení podílů na trhu, neuplatňování výjimky na některé vertikální dohody a podmínky uvedené v daném nařízení, na základě kterého se na tyto vertikální dohody může vztahovat výjimka udělovaná v rámci obecného nařízení, za předpokladu, že budou splněny podmínky v něm stanovené, což se zdá být přiměřené, vzhledem k tomu, že se jedná o trh, na němž existuje hospodářská soutěž.

4.2.5 Pokud jde o „sekundární trh“, je nutné zohlednit některé specifické vlastnosti poprodejšího trhu s automobily, jež souvisejí s technologickým rozvojem a s rostoucí komplexností a spolehlivostí automobilových komponentů, které výrobci automobilů kupují od dodavatelů původních zařízení.

(7) Úř. věst. C 317, 23.12.2009, s. 29–36.

4.2.6 EHSV souhlasí s Komisí, že soutěžní podmínky na poprodejním trhu s motorovými vozidly mají rovněž přímý dopad na bezpečnost veřejnosti – v tom smyslu, že řízení vozidel by mohlo být nebezpečné, pokud by vozidlo nebylo řádně opraveno – a na veřejné zdraví a životní prostředí, vzhledem k emisím oxidu uhličitého a dalších znečišťujících látek, jež vyžadují pravidelnou údržbu vozidla.

4.2.7 Na vertikální dohody týkající se distribuce náhradních dílů a opravárenských a údržbářských služeb by se měla bloková výjimka vztahovat pouze za předpokladu, že kromě podmínek nutných pro udělení výjimky stanovených v obecném nařízení pro vertikální dohody splňují také přísnější požadavky související s některými typy významných omezení hospodářské soutěže na poprodejním trhu s motorovými vozidly, konkrétně:

- dohody, jež by omezovaly prodej náhradních dílů ze strany členů systému selektivní distribuce jednoho výrobce vozidel nezávislým opravárenským servisům, které je využívají v rámci opravárenských a údržbářských služeb;
- dohody, jež by navzdory tomu, že splňují podmínky obecného nařízení, omezovaly schopnost výrobce náhradních dílů tyto díly prodávat opravárenským servisům autorizovaným v rámci distribučního systému prodejce vozidel, nezávislým prodejcem náhradních dílů, nezávislým opravárenským servisům nebo konečným uživatelům – to vše, aniž by bylo dotčeno používání předpisů z oblasti soukromého práva týkajících se odpovědnosti a schopnost požadovat používání náhradních dílů „odpovídající kvality“ – a dokonce i dohody, jež by zahrnovaly povinnost autorizovaných opravárenských servisů používat při těchto opravách v rámci záruční lhůty pouze náhradní díly dodané výrobcem vozidel;
- dohody, jež by omezovaly oprávnění výrobce originálních součástek či náhradních dílů účinně a viditelně na tyto výrobky umístit svou registrovanou značku nebo své logo.

4.3 Předloha doplňkových pokynů:

4.3.1 Pokyny stanoví určité zásady pro hodnocení (v souladu s článkem 101 Smlouvy) problémů, jež mohou vzniknout v souvislosti s vertikálními omezeními obsaženými v dohodách o prodeji a opravách motorových vozidel a distribuci náhradních dílů. Tyto pokyny se používají, aniž by tím byla dotčena použitelnost obecného nařízení o vertikálních dohodách, a jako „doplňk“ těchto dohod.

4.3.2 Při interpretaci těchto pokynů bude Komise také zohledňovat kodex chování, který předložily asociace automobilových výrobců ACEA a JAMA a jež se týká určitých osvědčených obchodních postupů, k jejichž používání se výrobci motorových vozidel zavazují s cílem jednat v dobré víře při plnění

svých smluvních povinností vůči autorizovaným prodejcům a opravárenským servisům.

4.3.3 Pokyny mají následující strukturu:

- oblast působnosti blokové výjimky pro motorová vozidla a její vztah s obecnou blokovou výjimkou pro vertikální dohody;
- použití dodatečných ustanovení v blokové výjimce pro motorová vozidla;
- posouzení konkrétních omezení: jedna značka a selektivní distribuce.

4.3.4 Pokud jde o jednu značku, zavádí se novinka, která spočívá v tom, že začátek pětiletého období je počátkem smluvního vztahu mezi stranami namísto nahrazení jednoho smluvního dokumentu jiným dokumentem týkajícím se stejného předmětu. To lze však vyvodit z poznámky pod čarou č. 9, a nikoliv z textu pokynů. Tato změna je tak významná, že by bylo vhodné zahrnout ji do samotného textu.

4.3.5 Pokyny upozorňují na povinnosti, jež brání hospodářské soutěži, a na jejich dopady, a to jak ty negativní (vytvoření překážek pro vstup na trh či expanzi konkurenčních dodavatelů), tak i ty pozitivní (přispívají k řešení problémů „parazitování“, posílení image značky či pověsti distribuční sítě).

4.3.6 Pokud jde o selektivní distribuci, důležitý je přístup k technickým údajům ze strany nezávislých provozovatelů a nesprávné používání právních záruk.

5. Připomínky

5.1 Automobilový průmysl (kam patří lehká osobní vozidla a užitková vozidla) je v otázkách hospodářské soutěže regulován formou nařízení o specifických blokových výjimkách již více než dvacet let.

5.2 V hodnotící zprávě, předložené dne 31. května 2008, Komise ocenila dopad blokové výjimky na postupy používané v automobilovém průmyslu. K této zprávě vypracovaly zúčastněné strany velký počet komentářů; na základě této zprávy také útvary Komise připravily zprávu o posouzení dopadů (SEC(2009) 1052, SEC(2009) 1053), již doporučujeme k přečtení spolu se sdělením KOM(2009) 388 v konečném znění.

5.3 V současné době probíhá přezkum a přijímání nové obecné blokové výjimky, která by od května 2010 měla nahradit stávající nařízení (ES) č. 2790/1999 ze dne 22. prosince. Právě v tomto případě garantovaného přezkumu nařízení (ES) č. 2790/1999 Komise navrhuje

— původně – pro automobilový průmysl – tři další alternativy: II) používat obecnou blokovou výjimku na vertikální dohody; III) přijmout odvětvová ustanovení ve formě pokynů doprovázejících obecnou blokovou výjimku; IV) přijmout nařízení o blokové výjimce zaměřené na omezování hospodářské soutěže na prodejném trhu.

— později – v rámci předloh nařízení a pokynů – přijmout nařízení se specifickými odvětvovými ustanoveními, které doplní pokyny.

5.4 Koupě motorového vozidla bude stejně jako koupě vlastního bydlení koupí, jež nejenže pro evropské spotřebitele znamená větší zatížení rodinného rozpočtu, ale nejasněji ukazuje na význam a stupeň dotvoření vnitřního trhu. Podle odhadů v rámci odvětví odpovídá 40 % nákladů vynaložených na jeden automobil během jeho „životního cyklu“ ceně automobilu při nákupu, 40 % jeho údržbě a 20 % pojištění.

5.5 Základním cílem evropských spotřebitelů v oblasti hospodářské soutěže v automobilovém průmyslu je stručně řečeno výběr místa nákupu a místa případné opravy vozu při dosažení nejnižší ceny a zvýšení vlastní bezpečnosti v silničním provozu.

5.6 Na jednu stranu je nezbytné zajistit aktivní a konkurenceschopný trh s přiměřeným technologickým vývojem, zahrnující všechny subjekty automobilového průmyslu a zejména malé a střední opravárenské podniky, na druhou stranu je rovněž důležité ke spotřebitelům vysílat signály vzbuzující důvěru.

5.7 Stávající nařízení (ES) č. 1400/2002 několik takových pozitivních signálů přináší – například záruka poskytovaná výrobcem v jednom členském státě bude platit i v ostatních členských státech, a to za stejných podmínek, takže spotřebitel se záručním listem vyplněným autorizovaným výrobcem v jiném členském státě nebude muset čekat na splnění záruky v jeho zemi původu či případně nebude nucen platit příplatek nebo předkládat další doklady autorizovanému prodejci či servisu, jemuž svůj vůz odevzdá.

5.8 I nadále budou existovat problémy související s přeprodejem nových vozů přes prostředníky, s požadavky dodavatelů na autorizované prodejce související zejména s „identitou značky“, s právem svobodně nakupovat i od jiných autorizovaných výrobců či dovozců do daného státu a s nepřímými omezeními formou křížových dodávek vozidel mezi autorizovanými prodejci.

5.9 Komise doplnila používání nařízení (ES) č. 1400/2002 o exemplární rozhodnutí, mezi něž patří čtyři rozhodnutí přijatá v září 2007, jež automobilovému průmyslu poskytla důležité pokyny související s technickými údaji (vč

COMP/39.139-143, proces s výrobcí DaimlerChrysler, Fiat, Toyota a Opel) (8).

5.10 Osm let po přijetí nařízení (ES) č. 1400/2002 potvrzují hospodářské ukazatele, že úroveň hospodářské soutěže na trzích, pro něž se Komise rozhodla přijmout přísnější odvětvovou blokovou výjimku, se výrazně zvýšila.

5.11 Existenci tohoto komplexního a dynamického konkurenčního prostředí také potvrzuje pokles reálných cen nových motorových vozidel v důsledku vstupu nových značek na trh, kolísání podílů na trhu konkurenčních značek, mírná a klesající koncentrace a větší výběr pro spotřebitele v rámci různých srovnatelných segmentů. Rozdíly mezi národními trhy v rámci vnitřního trhu však nadále existují, zejména pokud jde o nové členské státy, které mají rozvinutější trhy s ojetými vozy a nezávislými servisny.

5.12 Zejména pokud jde o přístup k náhradním dílům a technickým údajům ze strany nezávislých servisů, existují i nadále překážky hospodářské soutěže, což je zjevně na úkor spotřebitelů. Padělání a plagování náhradních dílů je v tomto odvětví i nadále důvodem ke znepokojení – v některých případech z důvodu nedostatečné kvality a v jiných z důvodu možného ohrožení bezpečnosti silničního provozu v důsledku používání těchto náhradních dílů.

5.13 Návrhy Komise v otázce budoucího rámce soutěžního práva použitelného v odvětví motorových vozidel jsou s touto linií a politikou prosazování práva slučitelné, proto EHSV připomíná svá předcházející stanoviska, v nichž vyjádřil podporu práci Komise v oblasti kolektivních žalob, a to jak obecně, tak konkrétně v reakci na porušování pravidel hospodářské soutěže.

6. Konkrétní připomínky

6.1 EHSV se domnívá, že rozhodnutí Komise předložit specifické nařízení a pokyny je vyvážené, jelikož zohledňuje případné ekonomické dopady, dopady na malé a střední podniky tvořící velkou část trhu s opravárenskými a údržbářskými službami a trhu distribuce náhradních dílů a rovněž možný sociální a environmentální dopad a dopad na bezpečnost silničního provozu.

EHSV by rád vyzdvihl následující aspekty předloženého návrhu:

6.2 **Podřízení zvláštního režimu týkajícího se automobilového průmyslu obecnému nařízení o blokových výjimkách** – EHSV zaznamenává, že doplňkové pokyny navržené Komisí pro automobilový sektor je třeba interpretovat v kombinaci s obecnými vertikálními pokyny (viz také pokyny – kapitola I, odst.1, 1. pododstavec), které zatím nebyly předloženy, což samozřejmě narušuje nezávislé a samostatné hodnocení doplňkových pokynů.

(8) Úř. věst. C 66, 22.3.2007, s. 18.

6.3 **Vstup nového režimu v platnost** – Předloha nařízení stanoví dva režimy vstupu v platnost v závislosti na tom, o jaký se jedná trh: režim okamžitého použití od 1. června 2010 pro trh s náhradními díly, opravami a údržbou vozidel a další režim, jež prodlužuje platnost nařízení č. 1400/2002 do 31. května 2013, použitelný na nákup a prodej nových vozidel.

6.3.1 Ačkoliv ESHV uznává, že v tomto prvním případě existuje nižší úroveň hospodářské soutěže, může existence dvou rozdílných režimů působit obtíže, jelikož smlouvy uzavřené mezi autorizovanými výrobci a prodejci často obsahují obě složky.

6.3.2 EHSV připouští možnost zavedení přechodného pravidla, jež by zabránilo vytvoření dodatečných překážek pro nová jednání o smlouvách mezi prodejci a autorizovanými výrobci v návaznosti na změnu pravidel; zároveň je však nutné chránit zájmy spotřebitelů v rámci rychle probíhajících změn situace v oblasti rozvoje hospodářské soutěže na trhu s náhradními díly / opravami / údržbou.

6.3.3 EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby od 1. června 2010 prosazovala nové obecné nařízení o blokových výjimkách v automobilovém odvětví jako celek a zároveň poskytla primárnímu trhu přechodné období v délce dvou let, aby bylo možné přizpůsobit stávající dohody o distribuci novým pravidlům.

6.3.4 Je třeba připomenout, že výrobci mohou ukončit dohody s dvouletou výpovědní lhůtou. To znamená, že prodejci, kteří se rozhodli pro významné investice na základě stávajícího obecného nařízení o blokové výjimce, by museli – pokud nebude výrobcům a prodejcům uděleno povolení upravit své smlouvy dříve, budou –li to považovat za nutné vzhledem k novým pravidlům a možným změnám podmínek na trhu – s podpisem nových dohod o prodeji počkat až do června 2013.

6.3.5 Používání nového obecného nařízení o blokové výjimce od 1. června 2010 by mělo dodatečnou výhodu, totiž časový souběh vstupu v platnost nového obecného nařízení o blokových výjimkách a pokynů týkajících se poprodejního trhu.

6.3.6 Vzhledem k tomu, že drtivá většina prodejců rovněž nabízí poprodejní služby, je snazší pochopit, proč EHSV podporuje používání nového nařízení o blokových výjimkách zároveň pro primární i sekundární trh. Tato možnost bude jednodušší, flexibilnější a přinese méně nákladů na přechod mezi oběma systémy.

6.4 Jedna značka

V souladu s pokyny (odstavec 25, pozn. pod čarou č. 9) nebudou výrobci smět zahrnovat povinnosti týkající se nákupu jedné značky do nových dohod se stávajícími prodejci, jakmile

vstoupí v platnost nové nařízení o blokové výjimce. Vzhledem k tomu, že distribuční síť drtivé většiny výrobců se v příštích letech nezmění, mělo by toto rozhodnutí v podstatě zrušit nákup jedné značky. Toto omezení je v rozporu nejen s návrhem EHSV (viz doporučení č. 1 uvedené výše), ale rovněž s novým obecným nařízením o blokové výjimce (28. července 2009), jež dohody o nákupu jedné značky nijak neomezuje.

6.5 Osobní a užitková vozidla

Stejně jako ve stávajícím nařízení staví Komise na stejnou úroveň osobní vozidla a užitková vozidla, ačkoliv osobní vozidla patří mezi spotřební zboží a užitková vozidla mezi investiční statky obchodované mezi podniky, kdy zákazník kupuje nejen vozidlo, ale celý balíček, pro jehož volbu má určující význam servis, a to z důvodu maximalizace používání užitkového vozu, stejně jako je tomu v případě zemědělských traktorů a stavebních strojů. Takový rozdíl v trhu znamená, že dokonce ani aspekty týkající se hospodářské soutěže nejsou pro oba typy produktů identické.

6.5.1 Jisté je, že odvětví užitkových vozů, jak pokud jde o primární trh, tak pokud jde o sekundární trh, nikdy nemělo problémy z hlediska hospodářské soutěže, ani nebylo terčem kritiky ze strany konečných uživatelů. Jedná se o vysoce konkurenceschopný trh, na němž měli vždy významný podíl nezávislí dodavatelé náhradních dílů.

6.5.2 Proto se EHSV domnívá, že na dohody týkající se užitkových vozů by se mělo vztahovat obecné nařízení o blokových výjimkách i pro účely poprodejního trhu, stejně jako tomu je u traktorů a stavebních strojů.

6.6 Dodávání náhradních dílů

6.6.1 Článek 5 b) předlohy nařízení stanoví, že výjimka se nevztahuje na: „[...] omezení dohodnuté mezi dodavatelem náhradních dílů, nástrojů pro opravy nebo diagnostického nebo jiného zařízení a výrobcem motorových vozidel, které omezuje možnost dodavatele prodávat toto zboží nebo služby schváleným nebo nezávislým distributorům nebo schváleným nebo nezávislým servisním pracovníkům nebo konečným uživatelům“.

6.6.2 Formulace tohoto omezení se nezdá být přizpůsobena cílům sledovaným Komisí.

6.6.3 Doložka o nákupu náhradních dílů ve stávajícím nařízení o blokové výjimce výrobcům znemožňuje prosadit si povinný odkup více než 30 % zásob. V důsledku toho přináší diverzifikace zásobování sítí pokles cen. Podíl výrobců na zásobování je zatím vyšší než 30 %, to lze však vysvětlit systémem cílů, bonusů a slev, které výrobci zavádějí. Tato situace

svědčí o konkurenčním tlaku, který na výrobce vozidel vyvíjejí výrobci příslušenství.

6.6.4 V navrhovaném článku 5 b) se však neuvádí, od jakého procenta výše již prodejci či servisy nemusí nakupovat od výrobce (jako v případě stávajících 30 %).

6.6.5 Navíc se stanoví že výrobci příslušenství musí být schopni zásobovat autorizované servisy. Tato možnost však zůstane pouze v teoretické rovině, pokud budou výrobci i nadále moci pro své síť stanovovat povinný výhradní či téměř výhradní odběr náhradních dílů.

6.7 Závruky

Závěrem EHSV vyzdvihuje postoj Komise v otázce záruk na motorová vozidla. Vzhledem k přímé odpovědnosti výrobce za řádné fungování a opravu závad Komise stanoví, že povinnost uložená servisům používat v záruční době výhradně náhradní díly dodané výrobcem představuje výjimku. Tento postoj je pro EHSV přijatelný, nesmí však pro spotřebitele znamenat znemožnění používání nezávislých servisů, pokud jde o údržbu vozidel, jelikož by to mohlo omezovat práva spotřebitelů na kvalitní zboží a na záruku na zboží.

V Bruselu dne 18. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Přezkum inovační politiky Společenství v měnícím se světě

KOM(2009) 442 v konečném znění

(2010/C 354/19)

Zpravodaj: **pan MALOSSE**

Dne 2. září 2009 se Komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Přezkum inovační politiky Společenství v měnícím se světě

KOM(2009) 442 v konečném znění.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 2. března 2010.

Na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 17. března 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 108 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Co je to inovace?

1.1 Podle definice citované ve sdělení „*inovace je schopnost přetvářet nové nápady v obchodní výsledky využíváním nových postupů, výrobků nebo služeb, a to lépe a rychleji než konkurence*“⁽¹⁾.

1.1.1 Spíše než schopností je inovace akcí, procesem umožňujícím přeměnit existující nebo nové myšlenky ve výsledky.

1.1.2 Inovace je často plodem kolektivní práce (sdružení podniků, sociálních partnerů, výzkumníků); vztahuje se také na vnitřní provoz podniku, především díky myšlenkám zaměstnanců. V celosvětové konkurenci musejí evropské podniky vypracovat lepší postupy, aby zainteresovaly zaměstnance na výsledcích podniku a motivovaly jejich tvůrčí schopnosti.

1.1.3 Inovace se může týkat i oblastí, které se přímo na trhu neuplatňují, jako jsou inovace v lidském rozvoji, ve zdravotnictví, v oblasti sociální, environmentální, v oblasti služeb obecného zájmu, v občanství, nebo v rozvojové pomoci.

1.2 Inovace je v podstatě spíše cílem společnosti; představuje zhodnocení tvůrčích schopností člověka ve prospěch udržitelného a vyváženějšího hospodářského rozvoje.

1.2.1 Inovace musí vést k nalezení odpovědí na hlavní výzvy společnosti tohoto století: otázky udržitelných dodávek energie

a ochrany klimatu, demografického vývoje, globalizace, přitažlivosti území, vytváření pracovních míst, společenské soudržnosti a spravedlnosti.

1.3 Inovace není cílem sama o sobě; slouží společenským záměrům, které je možné souhrnně označit jako pokrok a udržitelnost, nicméně je třeba se dohodnout, jak tyto pojmy definovat a měřit.

Považujeme za zajímavou možnost, že by se v této záležitosti Unie stala průkopníkem, definovala a používala nové hospodářské a společenské ukazatele použitelné k měření růstu a jeho vývoje v průběhu času⁽²⁾.

2. Co dokázala Evropská unie?

Sdělení přináší přirozeně příznivé hodnocení akcí vedených Evropskou unií, a to v oblasti zlepšování rámcových podmínek, podpory širšího přijetí inovačních výrobků a služeb na trhu, dosahování synergie a finančních podmínek. Je třeba zdůraznit, že sdělení to dokládá především v prostředí technologických inovací.

Je poněkud přehnané používat spojení „politika Společenství“ v oblasti inovací, protože jak prokazuje samo hodnocení obsažené v tomto sdělení, jedná se spíše o soubor koordinovaných opatření a činností. Evropská unie nemá v této věci vlastní pravomoc (podpůrnou pravomoc).

⁽¹⁾ Creating a National Innovation Framework, Science Progress, Richard Nedis & Ethan Byler, duben 2009.

⁽²⁾ Ve shodě s doporučeními zprávy Komise o měření hospodářské výkonnosti a společenského pokroku (www.stiglitz-sen-fitoussi.fr) musejí tyto ukazatele přesahovat prosté měření HDP a musejí vycházet z citlivých a diferencovaných měřítek disponibilních příjmů, vzdělanosti, životního prostředí a distribuce bohatství.

2.1 Zlepšování rámcových podmínek

2.1.1 Některá opatření přijatá Evropskou unií měla skutečný kladný účinek, jako např. revize pravidel poskytování státní pomoci ve prospěch ekologických investic a investic do výzkumu a vývoje nebo sloučení sítě evropských informačních středisek (EIC) a sítě inovačních kontaktních středisek (IRC) v rámci sítě Enterprise Europe Network. Evropská iniciativa *Small Business Act* zpočátku vzbudila mnoho nadějí, které do dnešního dne nebyly dostatečně naplněny konkrétními a zjevnými realizacemi ve prospěch malých a středních podniků⁽³⁾. Je také možné zmínit sdělení Nové dovednosti pro nová pracovní místa, které představuje krok správným směrem; jedná se však pouze o sdělení a zatím k němu neexistují prováděcí prostředky.

2.1.2 Naproti tomu je chybějící rozhodnutí o patentu Společenství výmluvným příznáním neschopnosti Evropské rady přijmout příslušná nezbytná reálná opatření přímo ovlivňující inovace, což dosvědčuje trvalý pokles poměrného počtu patentů přihlášených v Evropě ve srovnání se zbytkem světa, ale i podstatně vyšší náklady pro Evropany. Evropská unie tedy postrádá dostatečnou ochranu, což poškozuje podniky, především malé a střední.

2.1.3 Politiky a nástroje navrhované Evropskou komisí se zatím zaměřují na potřebné počáteční fáze inovace a na velká veřejná nebo soukromá výzkumná pracoviště. Tento přístup by měl být doplněn o další opatření a nástroje, jako jsou např. procesy vypracování norem, které se více a systematicky soustřeďují na inovační postupy.

2.1.4 Obecně může být správa, především na místní úrovni, zdrojem inovací ve všech oblastech.

2.1.4.1 Pokud se jedná o veřejné zakázky, zadavatelé příliš často dávají přednost levnějším uchazečům na úkor kvality návrhu. Je tedy možné podpořit inovaci nasměrováním veřejných zakázek a zároveň tak zlepšit kvalitu služeb občanům⁽⁴⁾.

2.2 Provádění inovačních politik

2.2.1 Sdělení zdůrazňuje rozšíření možností financování z evropského rozpočtu v rámci finančních výhledů na období 2007–2013.

2.2.1.1 Ve skutečnosti toto rozšíření zúčastněné strany nepociťují a stěžují si na zdlouhavost a složitost postupů, především u sedmého rámcového programu pro výzkum a vývoj (FP7). To platí rovněž pro strukturální fondy, jejichž využití jako skutečného podnětu pro inovace brání nejen byrokratická zátěž, ale

také nedostatečná výraznost způsobená rozdrobeností pomoci a zásadou adicionality.

2.2.1.2 Příští přezkum finančního nařízení by měla zjednodušit a soustředit pravidla pro účast, způsobilost a podávání zpráv a poskytnout vzorová řešení.

2.2.2 To platí rovněž pro finanční nástroje Evropské investiční banky (EIB), která obecně působí přes zprostředkovatele uplatňující své vlastní podmínky. Úsilí, které EIB a Komise vynakládají na podporu financování inovačních MSP, je značné, ale nepřináší viditelné výsledky. Evropský trh financování zůstává v Evropě roztržštěný a málo příznivý pro netechnologické inovační MSP. Na vnitrostátní úrovni je třeba pobízet bankovní sektor, aby při financování MSP pracoval s vyšší mírou rizika.

2.2.3 Nový rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace (CIP) má za cíl integraci existujících, ale rozptýlených opatření a programů. Činnosti zůstávají ve skutečnosti uzavřené v podprogramech a nevykazují provázanost. Kromě toho rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace (CIP) dostal na sedm let rozpočet 3,6 miliard EUR, což je vzhledem k významu této problematiky pro Evropskou unii málo.

2.2.4 Evropské programy stěžejí dosahují vlastních cílů, zejména z hlediska účasti soukromého sektoru a především malých a středních podniků. Prostředky, které jsou k dispozici, se přednostně přidělují veřejným institucím na úkor soukromého sektoru. EHSV považuje za problém zásadního významu správné řízení veřejných prostředků určených na výzkum a inovace a skutečný účinek těchto investic na evropské hospodářství.

2.2.5 Koordinace mezi programy Společenství a národními programy není účinná. Neexistuje například společné programování členských států a Evropské unie, jež by umožnilo zabránit směšování adicionality a komplementarity.

2.3 Vytváření synergií

2.3.1 Existence národních programů reforem v rámci Lisabonské strategie tvoří v tematice inovací referenční rámec členských států. Zaujímají se však rozdílné přístupy a sociální partneři a další subjekty občanské společnosti se jen málo podílejí na jejich koncipování a provádění; to snižuje jejich dopad a účinnost.

2.3.2 Evropský výzkumný prostor byl zřízen, aby přispěl ke koherenci systému a synergií členských států. Podle názoru EHSV by si tento bod zasloužil stát se skutečnou prioritou pro budoucnost a mělo by se zde vyvinout daleko větší úsilí.

⁽³⁾ Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 30.

⁽⁴⁾ První krok tímto směrem učinila iniciativa rozhodujících trhů (sbližování zadavatelů, jehož smyslem je podpořit přidělování veřejných zakázek inovačním podnikům), ale výsledky bude třeba pozorně prozkoumat (iniciativa se uskutečňuje od září 2009).

2.3.2.1 Například Evropský inovační a technologický institut (EIT) svým současným uspořádáním nemůže plnit svůj původní úkol umožnit výměnu informací mezi odvětvím výzkumu, podniky a školstvím. Je vybaven poměrně skoupými prostředky (2,8 miliard EUR od roku 2008 do roku 2013 ⁽⁵⁾), takže zůstává virtuálním nástrojem a je málo přístupný podnikům, které nejsou dobře seznámeny s evropskými programy.

2.3.3 Poslední srovnání inovačních ukazatelů ⁽⁶⁾ ukazuje, že evropské země úspěšné v inovacích mají společné znaky: vysoké výdaje na vzdělání, celoživotní učení, vysoké výdaje na výzkum a vývoj a nástroje podporující inovace. Bylo by možné doplnit osvědčené postupy sociálního dialogu a občanského dialogu.

Je ještě třeba identifikovat lepší synergie, aby se tyto osvědčené postupy v Evropě zevšeobecnily a otevřeněji se podpořila konvergence EU a členských států v oblasti společných a koordinovaných politických rozhodnutí ve prospěch těchto faktorů klíčových pro úspěch.

2.3.4 Na této synergii by se měly podílet také subjekty občanské společnosti a partnerství veřejného a soukromého sektoru.

Příkladem jsou klastry umožňující nyní účinnou spolupráci vysokých škol a výzkumných ústavů s podniky v rámci struktur podporovaných veřejnými a soukromými investicemi. Zkušenost s klastry je na národní úrovni pozitivní, ale vzhledem k chybějící politice podpory Společenství je nemůže EU využít. EU by měla podniknout iniciativy k poevropštění klastrů, jež by umožnilo profesionalizovat jejich řízení, internacionalizovat je a optimalizovat jejich provoz i financování.

2.3.5 Je třeba dávat přednost synergiím mezi prioritami stanovenými v různých evropských programech podpory inovace s ohledem na výzvy, před nimiž společnost stojí. Je skutečností, že stejné priority je možné najít v různých programech Společenství, aniž by mezi nimi existovaly vazby.

3. Doporučení EHSV

EHSV podporuje uskutečnění ambiciózní evropské strategie v oblasti inovací nabízející širší a integrovanější vizi.

3.1 Výchozí principy

— Inovace je třeba vnímat v širokém smyslu, nejen v souvislosti s výrobky a službami na trhu, ale také s neziskovým sektorem a společenskými a sociálními otázkami.

— Lisabonská smlouva rozšířila pole působnosti politik Společenství v oblastech vhodných k inovaci, jako je obchodní politika, energetika, vesmír, cestovní ruch, kultura, zdraví atd.

— Inovace je v podstatě interdisciplinární a průřezová, taková musí být i strategie a prostředky jejího provádění.

— Inovace musí být slučitelná se zásadami a hodnotami Unie. Inovace může být ve skutečnosti technologicky „dobrá“, ale nežádoucí z hlediska životního prostředí nebo soudržnosti společnosti.

— Je třeba seznámit občany s novými technologiemi a umožnit jim vstup do veřejné diskuse (geneticky modifikované plodiny, jaderná energie ...).

— Rozvoj klíčových technologií ⁽⁷⁾ (jako jsou nanotechnologie, mikro- a nanoelektronika, fotonika, pokročilé materiály, biotechnologie, informační technologie, simulace) je třeba podporovat cíleně a se zohledněním jejich mezioborového charakteru. Je však třeba, aby evropské výzkumné programy obsahovaly složku týkající se interdisciplinárního využití, a bylo tak možné využívat klíčové technologie v tradičních odvětvích.

— Priority musejí být definovány s ohledem na společenské záměry Evropské unie (zdraví, životní prostředí, energetika atd.).

— Evropská strategie inovací se musí zakládat na synergiích a partnerství se subjekty ze soukromého sektoru a z občanské společnosti.

— Malé a střední podniky musí být středem zájmu budoucího evropského plánu ve prospěch inovací. Je třeba upřednostnit všechna rámcová opatření, programy a ustanovení umožňující inovaci v těchto podnicích.

3.2 Návrhy

3.2.1 Dne 14. ledna 2009 uspořádal EHSV rámci své studijní skupiny veřejné slyšení v Institutu pro perspektivní technologické studie (IPTC) v Seville. Na tomto slyšení se setkali zástupci Institutu se subjekty podporujícími inovace na místní úrovni, a mohli tak vypracovat konkrétní návrhy.

⁽⁵⁾ Pro srovnání je možné uvést roční provozní rozpočet MIT (Massachusetts Institute of Technology), jež činí 2,4 miliardy dolarů.

⁽⁶⁾ European Innovation Scoreboard – Pro Inno Europe.

⁽⁷⁾ Viz sdělení Evropské komise Příprava na budoucnost: vývoj společné strategie pro klíčové technologie v EU, KOM(2009) 512 v konečném znění.

3.2.2 Základem každé politiky je použití dobrých ukazatelů a dobrých analytických nástrojů. V současnosti EU disponuje několika analytickými nástroji: *European innovation scoreboard*, *Inno policy trendchart*, *European Cluster's observatory*, *Innobarometer*, *Sectoral Innovation watch* a *EU industrial R&D investments scoreboard*. V zájmu koherence doporučuje EHSV vytvoření jediného Evropského střediska pro inovace, které by převzalo stávající nástroje, ale dodalo by jim koherence a ještě větší výraznosti. Kromě toho každé vyhodnocení je vypovídající, pouze jsou-li výsledky porovnávány se záměry; budoucí evropský plán bude muset mít jasné cíle včetně kvantitativních ukazatelů. Toto středisko by mělo mít možnost pracovat transparentně a nezávisle a s pomocí jasných cílů a ukazatelů, aby mohlo zajišťovat objektivní hodnocení politik.

3.2.3 Základní výzkum je nezbytným předpokladem budoucích inovací. Proto v klíčových odvětvích podporuje EHSV výrazné zvýšení příslušného evropského rozpočtu na výzkum, především pro příští rámcový program pro výzkum a technologický rozvoj za podmínky, že budou stanoveny jeho priority a bude využit pákový efekt národních programů a soukromého sektoru.

3.2.3.1 Dále EHSV doporučuje prozkoumat nové přístupy, které by zvýhodnily účast MSP na programech Společenství, jako je koncept odpovědného partnerství. Znamenalo by to, že na základě souhlasu se společnými pravidly by se usnadnilo administrativní formality (audity, podávání zpráv).

3.2.4 Rozvoj partnerství mezi výzkumnými a vzdělávacími zařízeními, především vysokými školami, a hospodářskými a sociálními subjekty je rovněž dobrým prostředkem pro rozvoj pozitivní synergie ve prospěch inovace nejen v podnicích, ale také ve světě školství⁽⁸⁾.

3.2.4.1 EIT by se měl stát „hlavou“ sítě stávajících struktur, aby se podpořilo šíření nových technologií do všech odvětví. Výhledově by měl EIT umožnit financování investic do infrastruktury evropského rozsahu, v nichž by se spojovaly politiky výzkumu, vzdělávání a inovace.

3.2.4.2 Dále je třeba podněcovat programy zaměřené na mobilitu výzkumníků mezi členskými státy i mezi soukromou a veřejnou sférou. Příkladem může být dánský průmyslový doktorát, který umožňuje inženýrům ve firmě přípravu na univerzitní doktorát, především při studiu v jiném členském státu⁽⁹⁾; jedná se o osvědčený postup, jenž by zasluhoval ověření v evropském měřítku.

3.2.5 Nástroje na sdílení aktivit podpory inovací mezi EU a členskými státy by se podle názoru EHSV měly stát prioritními prvky budoucího programu. V tomto smyslu je třeba podpořit oblastní sítě, které jsou mostem mezi evropskou a místní úrovní a umožňují setkávání myšlenek a projektů. EHSV podporuje zavedení platform evropského partnerství, které by byly otevřené subjektům občanské společnosti. Síť European Enterprise Network, která je nyní operátorem pro podniky v praxi, by mohla být základem pro takovou platformu

3.2.6 Zásadní význam má usnadnění přístupu k financování, především pro rozvoj inovačních a začínajících MSP. Je třeba posílit úlohu EIB, zejména rozšířením mechanismu financování se sdílením rizik, a založit evropský trh rizikového kapitálu.

3.2.6.1 Dále EHSV doporučuje specifická opatření v rámci iniciativy Small Business Act (SBAE) jako je podpora „druhé burzy cenných papírů“ v Evropě, daňové pobídky pro investice fyzických osob do inovací a zainteresovanost zaměstnanců.

3.2.7 Konstatujeme, že v četných zemích je inovativní a podnikatelský duch u mladých na ústupu. Je třeba podněcovat kreativitu a iniciativnost v průběhu školní výuky.

3.2.7.1 EHSV navrhuje na základě zkušeností vyslankyň evropského ženského podnikání vytvořit síť vyslanců mladých podnikatelů s podporou evropských institucí.

3.2.8 Je nutné lepší využívání strukturálních fondů, chceme-li podpořit inovaci v zemích, na něž se vztahuje politika soudržnosti. Jednalo by se především o cílenější zaměření akcí, vyloučení zásady povinné adicionality, jež je zdrojem zpoždění a nedostatečné výraznosti. EHSV zdůrazňuje potenciál společenských inovací u subjektů občanské společnosti, které dosud strukturální a výukové programy zcela přehlížely.

3.2.9 Politika hospodářské soutěže (státní podpory, spolupráce mezi podniky) Evropské unie se také musí přizpůsobit větší podpoře lepšího využití inovací a přenosu technologií. Určitým odvětvím, jako je výstavba obytných staveb nebo odvětví dopravní infrastruktury a dopravních prostředků, by se v tomto směru měla věnovat zvláštní pozornost vzhledem k úloze, jež jim náleží v oblasti změny klimatu.

3.2.10 S Lisabonskou smlouvou posiluje Evropská unie své pravomoci v oblasti vnější politiky obchodu a vnější spolupráce. Tuto příležitost je třeba využít a vyvinout politiku vědecké a technické výměny, koordinovanou s vnitrostátními politikami. Zvláštní pozornost je třeba věnovat výměnám a spolupráci se zeměmi sousedícími s Evropskou unií.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 9.

⁽⁹⁾ Financováno evropským programem Marie Curie.

4. Závěry

4.1 Podmínkami rozhodujícími pro úspěch této strategie nejsou ani tak rozpočtové prostředky, jež jí budou přiděleny, jako skutečná politická vůle Evropské komise a členských států zajistit její provádění, kvalita partnerství, především s občanskou společností, a vedení dialogu s občany. EHSV proto vyzývá Evropskou radu a Evropskou komisi, aby představily akční plán ve prospěch inovace, jenž by byl úhelným kamenem strategie pro růst a zaměstnanost v Evropě (EU 2020).

4.2 Budoucí evropský plán ve prospěch inovace by měl provázet skutečný akční plán včetně harmonogramu provádění a hodnocení dosaženého pokroku. V této souvislosti hraje právní forma tohoto plánu (doporučení, „akt“ nebo cokoliv jiného) podřadnou roli. Jeho účinnost bude dána obsahem a přesnými číselnými a termínovanými závazky ohledně jeho provádění.

4.3 Ambicí této strategie musí být konkretizace opravdové politiky „Společenství“, jež by sloužila k novému rozběhu evropského hospodářství.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského Parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 1998/26/ES, 2002/87/ES, 2003/6/ES, 2003/41/ES, 2003/71/ES, 2004/39/ES, 2004/109/ES, 2005/60/ES, 2006/48/ES, 2006/49/ES a 2009/65/ES s ohledem na pravomoci Evropského orgánu pro bankovníctví, Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění a Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy

KOM(2009) 576 v konečném znění – 2009/0161 (COD)

(2010/C 354/20)

Samostatný zpravodaj: **pan ROBYNS DE SCHNEIDAUER**

Dne 25. listopadu 2009 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 1998/26/ES, 2002/87/ES, 2003/6/ES, 2003/41/ES, 2003/71/ES, 2004/39/ES, 2004/109/ES, 2005/60/ES, 2006/48/ES, 2006/49/ES a 2009/65/ES s ohledem na pravomoci Evropského orgánu pro bankovníctví, Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění a Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy

KOM(2009) 576 v konečném znění – 2009/0161 (COD).

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 3. března 2010.

Na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 18. března 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 115 hlasy pro, nikdo nebyl proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV je toho názoru, že krize představuje naléhavou příležitost konkretizovat zásadní reformu systému dohledu. Cílem této reformy musí být zabránit jak ojedinělým incidentům, tak rozsáhlejším krizím, a těmto šokům čelit. Z toho důvodu je třeba opřít se o základy stanovené na úrovni Společenství či dokonce o interakci mezi pevným režimem Společenství a obdobnými režimy v jiných zemích.

1.2 EHSV lituje, že nedokonalá harmonizace podmínek přístupu na trhy a obezřetnostní požadavky dosud umožňují regulační arbitráže a způsobují narušení hospodářské soutěže. Sladění těchto požadavků na základě rozsahu, zvládnutí rizik finančních subjektů a kvality informování veřejnosti představuje nezbytný základ společných zájmů v Evropském hospodářském prostoru. V rámci této činnosti je třeba zároveň věnovat neustálou pozornost kvalifikacím kontrolních pracovníků, a to zejména na základě vzájemné spolupráce.

1.3 EHSV proto podporuje Komisi v tom, aby sektorovým orgánům dohledu poskytla pravomoci, které by jim umožnily stanovit společné technické normy a řešit spory mezi vnitrostátními orgány. Výbor schvaluje vývoj vztahů mezi kontrolními

orgány, které přecházejí na kolegiální způsob řešení případných sporů, co se týče jednotlivých druhů praxe v oblastech, pro něž byly stanoveny společné rozhodovací postupy. Souhlasí s Komisí v tom, že je nutné činit jasný rozdíl mezi tím, co na jedné straně spadá do technické oblasti a co na straně druhé patří do oblasti politik, za kterou jsou zodpovědné instituce Společenství s politickými mandátem.

1.4 EHSV vyzývá Komisi, aby si vytýčila vysoké cíle pro naplánovanou činnost a dokončila započaté změny v oblasti technických norem uplatnitelných v sektoru cenných papírů a směrnic očekávaných v oblasti pojišťovnictví a zaměstnaneckého penzijního pojištění.

2. Souvislosti

2.1 26. října 2009 Evropská komise představila návrh směrnice „omnibus I“ s cílem změnit soubor směrnic týkajících se činností, které jsou součástí sektoru finančních služeb. Jedná se o směrnice, jež se týkají kapitálových požadavků, finančních konglomerátů, zaměstnaneckého penzijního pojištění, zneužívání trhu, trhů finančních nástrojů, prospektu, neodvolatelnosti zúčtování, průhlednosti, praní peněz a investičních fondů.

2.2 Cílem Komise je ochrana veřejnosti, finanční stabilita a zlepšení jednotného trhu, které režimy dohledu jednotlivých zemí, i když jsou částečně harmonizované, neumožňují realizovat.

2.3 Aby bylo možné těchto cílů dosáhnout, je třeba stanovit rozsah pravomocí stanovených v nařízeních s cílem zřídit orgány, jež by vznikly přeměnou stávajících evropských výborů dohledu. Vzhledem k tomu, že se usiluje o sjednocení, návrh směrnice o změnách umožňuje začlenit žádoucí změny do stávajících textů.

2.4 Tento návrh úzce souvisí s politikou rozvíjenou Komisí v návaznosti na analýzu závěrů zprávy skupiny expertů na vysoké úrovni, jíž předsedal pan Jacques de Larosière, za účelem zavedení účinnějšího, integrovanějšího a udržitelnějšího evropského systému dohledu. Tento systém by měl podle sdělení Komise z května 2009 na jedné straně tvořit Evropský výbor pro systémová rizika, pověřený dohledem týkajícím se makroekonomiky a rizik postihujících finanční stabilitu, a na straně druhé Evropský systém orgánů finančního dohledu, jež by se skládal ze sítě vnitrostátních orgánů finančního dohledu fungujících souběžně s novými evropskými orgány dohledu.

2.5 Tyto orgány by měly být vytvořeny na základě tří výborů dohledu na „úrovni 3“ a jejich struktura by měla vyplynout z rozhodovacího procesu nazvaného podle profesora Lamfalussyho, z nichž jeden se zabývá bankovníctvím, druhý pojišťovnictvím a zaměstnaneckým penzijním pojištěním a třetí finančními trhy.

2.6 Aby Evropa získala harmonizovanější soubor finančních předpisů, sdělení Komise z května 2009 s názvem Evropský finanční dohled⁽¹⁾ usilovalo o to, umožnit orgánům vypracovat návrhy technických norem a usnadňovat sdílení mikrobezpečnostních informací.

2.7 Tento návrh na něj navazuje v souladu s třemi hlavními směry: vymezuje rozsah skutečně technických norem (nástrojů, metod, statistik, formulářů atd.), které mají zajistit sblížení dohledu za účelem většího sjednocení. Tyto normy poté budou muset být přijaty Komisí.

2.8 Opravňuje orgány k tomu, aby urovnávaly spory mezi vnitrostátními orgány, které se týkají situací, kdy je spolupráce nutná s ohledem na to, že společný zájem převyšuje národní zájem, a kdy smířící jednání předchází případnému závaznému rozhodnutí.

2.9 Dále zavádí vhodné kanály pro výměnu informací, které umožňují dospět ke společným ustanovením bez právních

překážek, zvláště co se týče vztahů mezi vnitrostátními orgány a novými evropskými orgány.

2.10 Tyto orgány by byly navíc oprávněné k tomu, aby jednaly se svými protějšky z třetích zemí, vydávaly stanoviska zejména k obezřetnostním aspektům přeshraničních fúzí a nabývání účasti a také sestavovaly schválené seznamy finančních subjektů na úrovni Společenství.

3. Obecné připomínky

3.1 Toto stanovisko EHSV navazuje na stanoviska přijatá v souvislosti s finanční krizí v období 2007–2008, zejména na stanovisko ke Zprávě de Larosièreovy skupiny⁽²⁾ a k Makro a mikrobezpečnostnímu dohledu. Ačkoli bezprostřední příčiny této krize mohou být přičítány převážně spekulacím finančního systému Spojených států, tato krize zároveň prokázala nedostatky evropských režimů dohledu a značné rozdíly mezi nimi. Výbor lituje, že krize ani předchozí incidenty (zejména aféra Equitable Life) nestačily k tomu, aby byly nezbytné reformy zahájeny dříve.

3.2 Zklamání, které zažili zákazníci institucí, jež působily na přeshraniční úrovni, totiž mohou ohrozit důvěru spotřebitelů v jednotný trh.

3.3 Nové orgány by měly mít struktury, které by umožňovaly konzultaci příslušných profesních odvětví, odborových organizací, spotřebitelů finančních služeb, a měly by vést dialog s EHSV jako se zástupcem občanské společnosti.

3.4 EHSV zdůrazňuje technickou povahu tří nových orgánů. Jejich status nezávislých orgánů musí zůstat podřízen politickým pravomocím Komise a nakonec pravomocím Evropského parlamentu.

3.5 EHSV zaznamenává, že finanční instituce, které působí v několika členských státech, by měly využívat většího sjednocení postupů dohledu. Poukazuje zvláště na to, že navrhovaný režim sám o sobě nevytváří nové podmínky pro finanční subjekty, jejichž náklady by postihly uživatele, s výhradou důsledků provádění postupů státy, které těžily z regulačních arbitráží a narušení hospodářské soutěže.

3.6 EHSV schvaluje zahrnutí zásad „zlepšení tvorby právních předpisů“ do navrhovaného nástroje, a to prostřednictvím veřejných konzultací a studií dopadu počínaje fází přípravy

⁽¹⁾ KOM(2009) 252 v konečném znění.

⁽²⁾ Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 57.

opatření. Zároveň vítá snahu o flexibilitu a nezbytnost, které chce Komise prosazovat.

3.7 Co se týče kolegiálního charakteru tří nových orgánů, Výbor se vyslovuje pro rovnováhu mezi jednotlivými

vnitrostátními orgány v případě sporu. Podle EHSV by tato kolegialita znamenala, že by vnitrostátní orgány přijímaly společná rozhodnutí bez ohledu na to, jak jsou trhy velké či zda se provozovatelé nacházejí mimo svou zemi původu.

V Bruselu dne 18. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 708/2007 o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře

(KOM(2009) 541 v konečném znění – 2009/0153 (CNS))

(2010/C 354/21)

Zpravodaj: **pan SALVATORE**

Dne 11. listopadu 2009 se Rada, v souladu s článkem 37 Smlouvy o založení Evropského společenství, a dne 5. března 2010 Evropský parlament, v souladu s čl. 43 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie (bývalým článkem 37 Smlouvy o založení Evropského společenství), rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 708/2007 o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře

KOM(2009) 541 v konečném znění – 2009/0153 (CNS).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 25. února 2010.

Na 461. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. března 2010 (jednání dne 17. března 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 130 hlasy pro, žádný hlas nebyl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) souhlasí se změnami, které byly provedeny v nařízení (ES) č. 708/2007 o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře v důsledku nových odborných poznatků a výsledků společné akce šestého rámcového programu IMPASSE.

1.2 Společným záměrem je uskutečnit dva cíle, které byly v jeho rámci vytyčeny: minimalizovat riziko spojené s chovem cizích a místně se nevyskytujících druhů a usnadnit provozovatelům z tohoto sektoru složité administrativní postupy. Byrokratická zátěž spočívá v získávání vnitrostátních povolení nezbytných pro zařízení akvakultur, v nichž se chovají cizí a místně se nevyskytující druhy.

1.3 Proto je mimořádně důležité zajistit biologickou bezpečnost zařízení. Ta vyžaduje přijetí vhodných opatření: a) při přepravě, b) jasným definováním protokolů v přijímajícím zařízení a c) s dodržением odpovídajících postupů až do fáze uvedení rybných produktů na trh.

1.4 V této souvislosti se nová definice uzavřených zařízení akvakultury zdá být podrobná a v souladu s projektem IMPASSE, nicméně použité formulace čistě technické povahy by mohly vést k ne vždy správnému výkladu. Proto je třeba

předejít možným dvojznačnostem při uplatňování a vložit do nového nařízení jasnou zmínku o tom, že uzavřená zařízení akvakultury jsou taková, která se nacházejí na pevnině.

1.5 Nové nařízení dále stanoví, že uzavřená zařízení akvakultury musí zabránit rozšiřování chovaných nepůvodních druhů či biologického materiálu v otevřených vodách v důsledku povodní. Za tímto účelem by měla být určena bezpečná vzdálenost těchto zařízení od otevřených vod v závislosti na typologii, umístění a struktuře území, kde se zařízení nachází.

1.6 Stejně tak by vzhledem ke skutečnosti, že voda není jediným médiem umožňujícím únik, měly by být veškeré systémy ochrany uzavřených zařízení akvakultury zabezpečeny před útokem dravců, kteří by mohli způsobit rozšíření chovaných druhů.

1.7 Výbor v neposlední řadě souhlasí s předpokladem, že přesun z uzavřeného zařízení akvakultury do otevřeného zařízení akvakultury se nepovažuje za rutinní. Proto by rád dodal, že pokud to produkční cyklus umožňuje, musí být uzavřená zařízení akvakultury řízena a spravována odděleně od zařízení otevřených, aby se minimalizovala veškerá potenciální rizika znečištění vodních ekosystémů.

2. Úvod

2.1 Vzhledem k rostoucí poptávce po proteinech z produktů rybolovu a k poklesu úlovků z důvodu nadměrného využívání moří a vnitrozemských vod může akvakultura pozitivním způsobem přispět k uspokojení rostoucí poptávky po těchto potravinách. Během uplynulých třiceti let bylo totiž na celém světě zaznamenáno zvýšení produkce z akvakultury o 11 % za rok (Naylor & Burke, 2005) ⁽¹⁾.

2.2 V tomto kontextu jsou silnou motivací k vysazování a chovu cizích a místně se nevyskytujících druhů v Evropě hospodářské a komerční zájmy, které však musí být zmírněny cílem ochrany ekosystémů, které mohou být potenciálně ohroženy nesprávným prováděním těchto činností.

2.3 Vysazování cizích druhů je totiž jedním z hlavních faktorů narušování vodních ekosystémů způsobovaného lidmi a je hned po ničení přírodních stanovišť druhou příčinou celosvětové ztráty biologické rozmanitosti. Ve všech ekosystémech existuje křehká rovnováha, která je výsledkem dlouhého procesu vývoje, díky níž všechny organismy reagují na své vlastní prostředí a žijí v různých vztazích ke svému okolí a k dalším místním organismům. V těchto podmínkách má každý organismus svoji přesnou úlohu a zaujímá v ekosystému přesně dané místo. Zajímavé jsou také dopady změny klimatu na migraci různých druhů ryb do jiných vodních prostředí.

2.4 Když se cizí druh stane součástí nové komunity, dostane se do kontaktu s původními druhy, a může tak nepředvídatelným způsobem změnit předchozí rovnováhu. Noví členové těchto komunit mohou ničit původní druhy a konkurovat jim z hlediska potravy a prostoru, mohou přenášet nové parazity a jiné původce nálezů typické pro jejich místo původu nebo s původními druhy křížit.

2.5 Proto je nutné určit hlavní charakteristiky uzavřených zařízení akvakultury: existující fyzické překážky mezi volně žijícími a chovanými organismy, odstraňování pevného odpadu, náležité odstraňování mrtvých organismů, sledování a zpracovávání přitékající a odtékající vody.

3. Obecné připomínky

3.1 Riziko úniku cizích a místně se nevyskytujících druhů z chovných zařízení se postupně zvyšuje spolu s ubýváním kontrolních systémů. Uzavřené systémy, v nichž je akvakultura izolována v bezpečných strukturách chráněných fyzickými a chemickými překážkami, minimalizují riziko úniku, zatímco

extenzivní otevřené systémy chovu jsou méně bezpečné, což někdy vede i k nevědomému rozšíření dovezených druhů do volné přírody.

3.2 Odhaduje se, že přibližně 20 % nepůvodních druhů je chováno v otevřených systémech a méně než 10 % v intenzivních uzavřených systémech, nicméně v některých případech (mlži) jsou živí vodní živočichové dočasně za účelem čištění přemísťováni i na značné vzdálenosti do otevřených i uzavřených zařízení, což je spojeno s vysokým rizikem rozšíření (IMPASSE) ⁽²⁾.

3.3 Stávající uzavřené systémy využívají k čištění vstupní vody a odpadních vod různé technologie, které nicméně všechny spočívají ve fyzickém oddělování chovů ryb a přirozených vodních ekosystémů. Rychlý vývoj těchto technologií chovu a vývoj různých systémů akvakultury však Radu přiměl k vydání nařízení, které je předmětem tohoto stanoviska.

3.4 Nařízení Rady (ES) č. 708/2007 stanovilo rámec upravující akvakulturní postupy ve vztahu k cizím a místně se nevyskytujícím druhům s cílem posoudit a minimalizovat možný vliv těchto druhů na vodní přírodní stanoviště. V nařízení se stanoví systém povolení, který má být zaveden na vnitrostátní úrovni.

3.5 Tato povolení se nepožadují v případech, že uzavřená zařízení akvakultury zaručují biologickou bezpečnost chovu. Snížení rizika vyžaduje přijetí vhodných opatření při přepravě, jasné definování protokolů v přijímajícím zařízení a dodržování odpovídajících postupů až do fáze uvedení rybných produktů na trh.

3.6 Nová definice uzavřených zařízení akvakultury odpovídajícím způsobem zohledňuje výsledky akce programu IMPASSE, nicméně by do ní měla být zahrnuta jasná zmínka o tom, že za uzavřená zařízení akvakultury se považují taková zařízení, která se nacházejí na pevnině.

3.7 Výbor plně souhlasí s cílem zamezení úniku pevného odpadu či chovaných kusů nebo jejich částí do otevřených vod tak, jak je vytyčen v novém nařízení. Nicméně vzhledem k prudkému vývoji technologií v oblasti filtrování a čištění tekoucích vod a s neustálým zřetelem na prioritu biologické bezpečnosti je třeba vzít v úvahu, že ji lze dosáhnout pomocí různých systémů: fyzických, chemických, biologických nebo jejich kombinací.

⁽¹⁾ Naylor, R., Burke, M., *Aquaculture and Ocean Resources: Raising Tigers of the Sea. Annual Review of Environment and Resources*. 2005, svazek 30, s. 185–218.

⁽²⁾ Projekt IMPASSE č. 044142. D1.3, doručení 3.1. Review of risk assessment protocols associated with aquaculture, including the environmental, disease, genetic and economic issues of operations concerned with the introduction and translocation of species (Gordon H. Copp, Esther Areikin, Abdellah Benabdelmouna, J. Robert Britton, Ian G. Cowx, Stephan Gollasch, Rodolphe E. Gozlan, Glyn Jones, Sylvie Lapègue, Alan MacLeod, Paul J. Midtlyng, L. Miossec, Andy D. Nunn, Anna Occhipinti Ambroggi, S. Olenin, Ian C. Russell, Edmund Peeler & Dario Savini), 2008, s. 14.

4. Konkrétní připomínky

4.1 V zájmu vyloučení veškerých potenciálních rizik znečištění vodních ekosystémů je třeba určit vhodná monitorovací a kontrolní opatření na vysazování a přemísťování cizích a místně se nevyskytujících vodních druhů. To se zdá být možné pouze prostřednictvím vypracování, přijetí a uplatňování odpovídajících mezinárodních kodexů jednání a postupů.

4.2 Vzhledem ke skutečnosti, že voda není jediným médiem umožňujícím únik, by veškeré systémy ochrany uzavřených zařízení akvakultury měly být zabezpečeny před útokem dravců, zejména ptáků, kteří by mohli způsobit rozšíření chovaných živočichů do přírody.

4.3 Kromě toho je žádoucí, aby byla uzavřená zařízení akvakultury řízena a spravována odděleně od zařízení otevřených, aby se minimalizovala veškerá potenciální rizika znečištění vodních ekosystémů.

4.4 Výbor souhlasí s rozhodnutím uložit členským státům odpovědnost za pravidelnou aktualizaci seznamu uzavřených zařízení akvakultury na internetových stránkách a zaručit jejich maximální publicitu, aby si provozovatelé i různé místní zainteresované strany byli vědomi své odpovědnosti za náležitou správu zařízení.

V Bruselu dne 17. března 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

<u>Oznámení č.</u>	Obsah (pokračování)	Strana
2010/C 354/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o některých ustanoveních pro rybolov v oblasti dohody GFCM (Generální komise pro rybolov ve Středozemním moři) KOM(2009) 477 v konečném znění – 2009/0129 (CNS)	71
2010/C 354/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 247/2006, kterým se stanoví zvláštní opatření v oblasti zemědělství ve prospěch nejvzdálenějších regionů Unie KOM(2009) 510 v konečném znění – 2009/0138 (CNS)	72
2010/C 354/18	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise – Budoucí rámec soutěžního práva použitelný v odvětví motorových vozidel KOM(2009) 388 v konečném znění	73
2010/C 354/19	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Přezkum inovační politiky Společenství v měnícím se světě KOM(2009) 442 v konečném znění	80
2010/C 354/20	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského Parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 1998/26/ES, 2002/87/ES, 2003/6/ES, 2003/41/ES, 2003/71/ES, 2004/39/ES, 2004/109/ES, 2005/60/ES, 2006/48/ES, 2006/49/ES a 2009/65/ES s ohledem na pravomoci Evropského orgánu pro bankovníctví, Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění a Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy KOM(2009) 576 v konečném znění – 2009/0161 (COD)	85
2010/C 354/21	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 708/2007 o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře KOM(2009) 541 v konečném znění – 2009/0153 (CNS)	88

CENY PŘEDPLATNÉHO NA ROK 2010 (bez DPH, včetně poštovního za obvyklou zásilku)

Úřední věstník EU, řady L + C, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	1 100 EUR ročně
Úřední věstník EU, řady L + C, tištěné vydání + roční CD-ROM	22 úředních jazyků EU	1 200 EUR ročně
Úřední věstník EU, řada L, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	770 EUR ročně
Úřední věstník EU, řady L + C, měsíční CD-ROM (souhrnný)	22 úředních jazyků EU	400 EUR ročně
Dodatek k Úřednímu věstníku (řada S), CD-ROM, 2 vydání týdně	mnohojazyčné: 23 úředních jazyků EU	300 EUR ročně
Úřední věstník EU, řada C – Výběrová řízení	jazyky, kterých se týká výběrové řízení	50 EUR ročně

Předplatné *Úředního věstníku Evropské unie*, který vychází v úředních jazycích Evropské unie, je k dispozici ve 22 jazykových verzích. Zahrnuje řady L (Právní předpisy) a C (Informace a oznámení).

Každá jazyková verze má samostatné předplatné.

V souladu s nařízením Rady (ES) č. 920/2005, zveřejněným v Úředním věstníku L 156 ze dne 18. června 2005, které stanoví, že orgány Evropské unie nejsou dočasně vázány povinností sepsat všechny akty v irštině a zveřejňovat je v tomto jazyce, je Úřední věstník vydávaný v irském jazyce prodáván zvlášť.

Předplatné dodatku k Úřednímu věstníku (řada S – Dodatek k *Úřednímu věstníku Evropské unie*) zahrnuje znění ve všech 23 úředních jazycích na jednom mnohojazyčném CD-ROM.

Předplatné *Úředního věstníku Evropské unie* opravňuje na požádání k obdržení různých příloh Úředního věstníku. Předplatitelé jsou na vydávání příloh upozorňováni prostřednictvím „oznámení čtenářům“ zveřejňovaného v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Nosiče CD-ROM budou během roku 2010 nahrazeny nosiči DVD.

Prodej a předplatné

Předplatné různých placených periodik, jako například předplatné *Úředního věstníku Evropské unie*, lze získat u našich distributorů. Seznam distributorů se nachází na této internetové adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_cs.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) nabízí přímý a bezplatný přístup k právu Evropské unie. Tyto internetové stránky umožňují nahlížet do *Úředního věstníku Evropské unie* a obsahují rovněž smlouvy, právní předpisy, judikaturu a návrhy právních předpisů.

Více informací o Evropské unii naleznete na adrese: <http://europa.eu>

